

ŠUMARSKI LIST.

Br. 5.

U Zagrebu dne 1. rujna 1882.

God. VI.

VI. Glavna skupština hrv. šumarskog družtva.

Upovljaljući odbor izdao je za ovogodišnju glavnu skupštinu, imajući se obdržavati u Zagrebu, na dne 13. kolovoza t. g. i sljedećih dana, sljedeći potanki program, koji bi u cijelosti obdržavan:

12. kolovoza na večer doček članova skupštine na kolo-dvoru u Zagrebu po zaoto izabranih poslovodja gospodi Dr. V. Kerősköny-u i R. Fischbachu.

Na večer u 9 satih sastanak šumara u gostionici kod „ugarske krune“.

13. kolovoza u jutro dalnji doček skupštinskih članova. U 9 satih u jutro početak glavne skupštine u dvorani hrv.-slavonskog gospodarskog družtva, uz sljedeći dnevni red:

1. Pozdrav skupštine po predsjedniku družtva.

2. Izvješće družtvenoga tajnika o djelovanju upovljaljućeg odbora hrv.-slavonskog šumarskog družtva tečajem g. 1882.

3. Predlog glede promjene družtvenih pravila, a imenito i §§. 15., 16. i 18. pogledom na ustanovit se imajući djelokrug tajnika i urednika za družtveni organ.

4. Ustanovljenje proračuna za god. 1883. škontriranje družtvene blagajne i izpitati zaključnih računa za god. 1881.

5. Izbor nekolicine novih članova upovljaljućeg odbora u mjesto onih, kojim je izminulo trogodište (izabranih g. 1878.).

6. Razprava „osnove za šumski zakon“; referatu preuzeše gg. nadšumar Vilim Dojković i šumar Dragutin Laksar.

7. Razni predlozi.

Po podne u 3 sata zajednička vožnja u perivoj Maksimir.

14. kolovoza nastavak razprave označene pod točkom 6. i zatim razni strukovni i administrativni predlozi.

15. kolovoza družtveni izlet u zagrebačku goru.

I. Dan sastanka.

Kao što bje u program stavljenio sakupi se većina u Zagrebu se desećih družtvenih članova, kao i oni koji na dne 12. kolovoza u Zagreb prispješe, isti dan na večer, na prijateljsku večer u bašći gostione „k. kruni“. Uz dobru volju i strukovna razmatranja te razgovore, prodje nam ono njekoliko večernjih časova što ugodnije. Bilo je ponoć kad no si u prijateljstvu dovikosmo do vidova sutra.

Tuj nam budi ujedno i spomenuti dična imena onih sveinstnih družtvenih članova, koji prisustvom svojim ovogodišnju glavnu skupštinu omogučiše, bijahu to gospoda:

Kr. nadšumarnik Anderka iz Zagreba; nadšumar Gjuro Bayer iz Želin-Čića; kotar. šumar Benak iz Čazme; kr. izvjestitelj šumarstva Fran Čordašić iz Zagreba; gradski šumar Dejan iz Zagreba; nadšumar V. Dojković iz Gline; kot. šumar G. Demetrović iz Jastrebarskog; kr. šumar R. Fischbach iz Zagreba; kr. nadšumar J. Furlan iz Križevaca; nadšumar B. Hajek iz Belovara; kr. šumar Jerbić iz Ogulina; kr. profesor Dr. V. Kerösköny iz Zagreba; kot. šumar Š. Kerösköny iz Ludbrega; kr. profesor F. Kesterčanek iz Križevaca; kr. profesor V. Kiseljak iz Križevaca; cand. šumar König iz Zagreba; žup. * šumar Knobloch iz Karlovca; šumar Drag. Laksar iz Belovara; nadšumar V. Malin iz Belovara; šumar kot. D. Nanincini iz Petrinje; nadšumar G. Pauza iz Petrinje; kr. šumar V. Rački iz Zagreba, kr. šumarnik A. Soretić iz Zagreba; kr. nadšumar J. Šmidinger iz Osieka; kot. šumar E. Slapničar iz Vrbovca; kr. šum. nadzornik M. Vrbanić iz Zagreba; nadšumar M. Zubundjija iz Ogulina.

Napokon pako nemožemo na ino, a da ne spomenemo tuj još i baš žalostan pojav, da njeka stanovita gospoda članovi, akoprem u Zagrebu boraveći, ter akoprem inače baš nezapričeni, ipak zaboraviše izvršiti, ne samo jednu glavnih dužnosti članovskih, no i moralnu, u toliko u koliko ih nejmasmo zgode na samom sastanku, odnosno skupštini vidjeti.

Nasuprot pako izraziti nam je jošte zahvalnost onoj veleštovanoj gospodi družtvenih članova, koji akoprem zapričeni, ipak stranom brzojavno, stranom pismeno sastanak naš, prijateljskim pozdravi uzveličaše.

II. Skupština.

Dočim se nad zgradom gospodarskog družta ponosno vijaše narodni barjak, sakupiše se na dne 13. kolovoza u urečeno doba, spomenuti učestnici ovogodišnje skupštine, u liepo uredjenoj velikoj dvorani, na zajedničko vječanje, gdje ih predsjednik družta kr. nadzornik šumarstva g. Mijo Vrbanić slijedećim govorom pozdravi:

„Slavna skupštino! Velecijena gospodo članovi! Evo prodje pet godina, da mi ta čast u dio pade, medju Vama veleciijena gospodo, predsjedovati našim skupštinam. Veseli me, što se ove godine upravo sastadosmo u glavnem nam gradu Zagrebu, da jedno od najvažnijih pitanja, zasjecajuće toli duboko, u naše šumarsko-gospodarstvene i redarstvene odnošaje, naime po g. kotarskom šumaru Laksaru i nadšumaru Dojkoviću, kano izvjestiteljih nacrtanu osnovu novoga šunskoga zakona, u pretres uzmemo, te da na temelju medjusobnog svestranog dogovora i sporazumljenja shodne predloge visokoj kr. zemaljskoj vladu u tom smjeru, prema smislu §. 18. družtvenih pravila, podnesemo.“

O djelovanju upravljujućeg odbora izvjestiti će nas obširnije naš družtveni tajnik, s toga se u tom pogledu neupuštam u pojedinkosti, samo Vam mogu, veleciijena gospodo izjaviti, da je odbor što mu je moguće bilo, učinio na uhar i napredovanje našega družtva.

Pozdravljam Vas indi najsraćnije i molim Vas, da uložimo sve moguće umne i fizične sile prigodom našeg ovogodišnjeg zasjedanja, imajući pred očima jedino dobrobit i svestrano unapredjivanje naše za cielu zemlju važne i koristne struke. Dovikujem Vam s toga — dobro i zdravo došli!

Podjedno se pako častim, predstaviti slavnoj toj skupštini gospodina gradskog tajnika Tošu Malina, koji u svojstvu političkog političkog povjerenika našoj skupštini prisustvuje“.

Svestrani „živio“ poprati te rieći g. predsjednika, koji na oto pozove družtvenog tajnika, da pročita izvješće o djelovanju i stanju družtva, tečajem minulog godišta, ter koje izvješće u interesu stvari u celosti na drugome mjestu ovoga lista donašamo. Skupština pako prime rečeno izvješće jednodušno i bez primjetbe do znanja.

Prema ustanovljenom dnevnom redu, predlaže zatim družtveni tajnik g. Kesterčanek na ime upravljaјућeg odbora, preinake njekih ustanova družtvenih pravila, koji predlozi budu u cijelosti primljeni, kako sliedi:

1. U mjesto naslova „hrvatsko-slavonsko šumarsko družtvo“, imade odsele glasiti naziv družtva, primjereno želji lanjske glavne skupštine, kao i obzirom na po g. Drag. Laksaru, i opeta ove godine ponovljeni predlog „hrvatsko šumarsko družtvo“.

2. Dosadanji §. 15. družtvenih pravila, govoreći o upravljaјućemu odboru imao bi odsele glasiti: Za vodjenje i izradjivanje tekućih posala ima družtvo svoj upravljaјući odbor.

On se sastoji od predsjednika, podpredsjednika, tajnika, urednika i osam drugih odbornika. Upravljaјući odbor bira glavna skupština iz broja pravih članova.

Odborničtv troje tri godine. Izpražnjena mjesta odbornika popunjaju se na prvoj glavnoj skupštini.

3. Dosadanji §. 16. imao bi odsele glasiti: Tajnik i urednik.

Tajnik obavlja poslove blagajničke uz nadzor i suodgovornost upravljaјuћeg odbora, te izradjuje i supodpisuje sve na ime družtva sastavljene dokaznice, dopise, zapisnike i priznance. Urednik uredjuje družtveni organ na ime upravljaјuћeg odbora.

4. Dosadanji §. 18. družtvenih pravila, menja se samo u toliko što se u točki b iza rieči tajnika, imade uvrstiti još i rieč urednika.

Upravljaјući odbor bude nadalje upuћen ovako promjenjena družtvena pravila, podnjeti visokoj kr. zemaljskoj vladu na odobrenje.

Zatim se prešlo na četvrtu točku dnevnoga reda, naime ustanovljenje družtvenog proračuna za g. 1882/83., koji bude po odborovu predlogu skoro nepromjenjeno primljen kako sliedi.

A. U prihod bude uvršćeno.

1. Družtveni prinos od 36 podupirajućih članova u iznosu od	500 fr. — nč.
2. Družtveni prinos od 272 prava člana po 2 for. u iznosu	544 „ — „
	Iznos..... 1044 fr. — nč.

	Prenos...	1044 fr. — nč
3. Prinos od 71 predplatnika na „Šum. list“, po 1 fr. 50 nč. u iznosu.....	106	50 "
4. Predplata za list od 272 prava člana	544	" — "
5. Za družtvene diplome prihod od.....	15	" — "
6. Pristupnina novih članova	15	" — "
7. Za uvrstbe oglasa u listu	25	" — "
8. Inaki nepredvidjeni prihod.....	50	" — "
9. K tomu još gotovina u blagajni sa	266	" — "
10. Kamate od uložaka sa glavnicom.....	32	" — "
11. Zaostatci od minulih godina	1534	" — "
Ukupna svota vjerojatnog prihoda..	3631	fr. 50 nč.

B. U razhod bude uvršćeno.

1. Nagrada za družtvenog tajnika.....	180	for.
2. Nagrada za urednika „Šumarskog lista“	180	"
3. Za tisak družtvenog časopisa	700	"
4. Za odpravnictvo lista i vez	90	"
5. Nagrada za suradnike „Šum. lista“	200	"
6. Plaća za poslužnike družtva	36	"
7. Stanarina za družtvene prostorije	200	"
8. Biljege i tovarni listovi.....	30	"
9. Pisaće stvari	30	"
10. Tiskanice.....	10	"
11. Za strukovne časopise i knjige	40	"
12. Poštارина	15	"
13. Trošak prigodom glavne skupštine.....	60	"
14. Za vezanje družtvenih knjiga	20	"
15. Nepredvidjeni troškovi.....	20	"

Ukupna svota razhoda.... 1811 for.

Nakon toga prešlo se po predlogu predsjednika, na točku
š. dnevnoga reda, naime na izbor podpredsjednika, tajnika,
urednika i osmorice drugih članova upravljaćeg odbora, u
mjesto onih, kojim je dosadanje trogodište izminulo, naime go-
spode Josipa Ettingera, Vlastimila Vichodila, Dragutina Hlave,
Gustava Pauze, Franje Rosipala, Gjure Bajera i Franje Kester-
čanka, koji se je na mjestu tajnika zahvalio bio.

Na što budu izabrani:

Za društvenog podpredsjednika g. kr. šumarnik Ante Soretić. Za tajnika dosadanji odbornik g. prof. Dr. V. Keröšköny. Za odbornika i urednika g. Fran Kesterčanek. U odbor pako gospoda kr. nadšumarnik Julio Anderka, kr. nadzornik Josip Ettinger, kr. prof. Vladimir Kiseljak, kr. nadšumar Jakob Furlan, nadšumar Gjuro Bayer, šumarnik Franjo Rossipal i kr. šumar Robert Fišbah. Koji izbor bude nakon proglašenja sa „živili“ popraćen.

Na to predsjednik izjavljujući da je dnevni red time do točke 6. izerpljen, pozove odborskog izvjestitelja gosp. prof. Kesterčanka da otvorí generalnu debatu o razpravi „o nacrtu novog šumskog zakona“, a podjedno pozove i gospodu izvjestitelje Dragutina Laksara i Vilima Dojkovića da zauzmu svoja mesta.

Nakon kratke generalne debate, u kojoj gospoda izvjestitelji svestrano važnost predmeta označiše bude jednoglasno „nacrt osnove novog šumskog zakona“ kako no ga izradiše gospoda Laksar i Dojković, po slavnoj skupštini primljen za podlogu specialne debate.

Kod zatim sledivše specialne debate, koja je jošte i na dne 14. kroz cieli dan nastavljena bila, sudjelovahu malo ne svi prisutni članoyi.

Mi bismo daleko prekoračili obseg ovog izvještaja kad bi hteli cieli tečaj razprava prema samom stenografskom izvještaju saobćiti — u interesu svari ipak saobćujemo na drugome mjestu toga lista cieli „nacrt osnove novoga šumskoga zakona“, u onom obsegu, kako ga skupština upravljujućemu odboru na dalnju stilizaciju prepusti. Tuj nam je pako samo još spomenuti, da bje sjednica na dne 13. u jedan sat po podne prekinuta, a članovi se odputiše na zajednički objed „kruni“, a odavlje onda krenuše u 3 sata po podne kolima put nadbiskupskog perivoja, u divni „Jurjevac“. Opisivati dražesti i milinje tog perivoja, držimo suvišnom, jer su one i onako velikoj većini stotvanih štioča poznate. Spomenuti ćemo ipak, da se izvrstno zavljasmo do večeri, a zatim i opet u priredjenih kolih odpratismo g. predsjednika do njegovog stana, gdje se raztadosmo.

Svrha tog izleta najme medjusobno spoznanje i dogovaranje obzirom na sam predmet skupštinske razprave takodjer bi podpunoma polućena.

Dne 14. kolovoza bude sjednica u 8 satih jutrom, prema ustanovljenom programu nastavljena. Pošto bje po podne svršeno specialno pretresivanje spomenutog nacrta, paragraf po paragraf — ter svrsi shodne preinake po skupštini ustanovljene, zaključena bi razprava tog vrlo važnog a i zanimivog predmeta. Živahnost razprave i obći interes svijuh učestnika, jasno nam predočivahu važnost i ozbiljnost same stvari. Nakon dovršene razprave, bude g. izvjestitelju Laksaru po skupštini zapisnički izražena zahvalnost na trudu i požrtvovnom radu oko same osnove.

Prešav zatim skupština na razpravljanje 7. točke dnevnoga reda, naime razne predloge, predloži predsjednik, ponajprije sljedeći, upravljujućemu odboru po g. šumaru Laksaru podneseni predlog: „da se izabere iz skupštine uži odbor, koji bi u što kraćem roku izradio naert organizacije šumarstva, ter istu posebnom deputacijom njegovoj preuzvišenosti g. banu predao“.

Nakon živahne debate, bude napokon usvojen sljedeći po g. nadšumaru Malinu modificirani predlog: Da skupština izvoli izabrati dvojicu, koji bi skupa sa upravljućim odborom društva, imali sastaviti naert osnove organizacije obće šumske uprave, ter istu osnovu podnjeti Visokoj vladu, odnosno banu.

Ujedno pako, da se od strane skupštine umoli visoka vlasta, da upitnu dvojicu izvoli pozvati takodjer u povjerenstvo, koje će imati razpravljati političku reorganizaciju zemlje“.

Zatim budu izabrani većinom glasova gospoda nadšumari Virgil Malin i Jakob Furlan. Ujedno bude zaključeno na predlog tajnika, da gospoda članovi svoje odnosne nazore izvole čim prije priposlati uredničtvu lista, na pravodobno objelodanjenje, za da upravljujući odbor onda uzmogne prigodom vječanja o tom predmetu svrsi shodni obzir i na želje pojedinih članova uzeti.

Zatim bude po predlogu g. nadšumara Dojkovića, kao mjesto dogodišnje glavne skupštine hrvatskih šumara, označeno Osjek. Za predmet skupštinske razprave pako bude prihvачen tema „o preinaki lovskog zakona od g. 1870“.

Izvjestiteljstvo u tom predmetu pako, preuzeše blagohotno g. prof. V. Kiseljak i nadšumar J. Šmidinger. Što se pako ostalih točaka dnevnoga reda dojdne glavne skupštine tiče,

to se prepusta upravljuјućemu odboru, da svojedobno shodna odredi.

Isto tako bude prepusteno upravljuјućemu odboru u slučaju potrebe, i drugo koje mjesto, za sastanak odabrati.

Na predlog g. nadšumara Dojkovića bude nadalje zaključeno „osnovu o preustrojstvu šumarske uprave“ kako no ju upravljuјući odbor svoje doba izradio bude, objelodaniti u „Šumarskom listu“.

Zahvaljuјuћ se konačno predsjednik, svim slavnim družtvom kao i pojedinim osobam, a poimence i slavnom gospodarskom družtvu, upravi kr. ugarske i c. kr. južne željeznice, parobrodarskom dunavskom družtvu, kao i planinskom družtvu, što družtvo naše podupirahu, obzirom na ovogodišnji sastanak, zahvali se podjedno na ime družtva i g. političkom povjerjeniku T. Malinu, na trudu, kojim je pratilo ovogodišnji nam družveni sastanak, ter zaključiti pošto bje zapisnik skupštine, koji bje vodjen po g. šumaru Slapničaru, pročitan i stante sesione ovjerovljen, ovogodišnju glavnu skupštinu.

III. Izlet na „Sljeme“.

Osim zajedničkog izleta u „Jurjevac“, ustanovi upravljuјući odbor još i na dne 15. kolovoza izlet u šume gore zagrebačke. Izletu se ovome pako pridružiše još i od strane odbora hrvatskog planinskog družtva gospoda: Levin Šloser Klekovski, Vladimir Krešić i Milan Lenuci. Prema ustanovljenom programu pako, krenu učestnici ovogodišnjeg nam sastanka, na dne 15. jutrom u naručenih kolih, put podnožja zagrebačke gore, u Gračane, gdje nas na ime planinskoga družtva, odbornik g. Vladimir Krešić, na ime grada Zagreba, pako gradski šumar g. Dejan srdačno pozdrave.

Zahvaliv se družveni predsjednik na ime družtva, odputismo se, po planinskom družtvu označenim putem, kroz šume obćine Gračanske, i gradske, put „Sljemena“, odnosno do kraljevog zdenca i planinske kuće.

U veselom razgovoru uzpesmo se oko 9 satih jutrom do vrh zagrebačke gore. Gdje nas jur dan prije stigavša gospoda planinskog družtva pozdrave.

Odmoriv se po nješto, ter okriepiv se jelom i izvrstnom čašicom pive, oputisemo se još prije podne, do piramide, za da se naužimo prekrasnog vidika sa vrška gorostasnog „Slijemena“.

Sreća nam posluži bar u toliko, da nam se pred očima otvorio čaroban pogled u divno Zagorje, dočim bje južna strana ponješto maglovita. Medjutim nam se prikluče još i ina njeka družtvanca iz Zagreba, deseća se istodobno na „Sljemenu“. Nauživ se pako prekrasnog vidika, povratismo se i opet do idilične planinske kućice, gdje se medjutim spremase objed. Uz prijateljski razgovor i pjevanje narodnih pjesama, brzo nam minu vrieme, dok se ne sabrasmo i opet oko obilnog stola, da u družtvu sa „planinci“ a i ostalimi odličnimi gostovim, njekoliko veselih časova sprovedemo. Po staro hrvatskom običaju u brzo se redahu zanosne zdravice i pjesme, dok nas opet „Nemezis“ vremena, na povračaj u bieli Zagreb, nesjeti.

Oko pet sati po podne, zaputisemo se niz gorni put „Kraljičinog zdenca“, a odanle dolinom „Medveščaka“ put „Sestina“ — gdje nas i opet naručena kola čekahu za daljni put u Zagreb.

Tiha noća već bje zavladala, kad no se povratisemo u grad, veseli i zadovoljni, na postignutom cilju, oprostisemo se čim srdačnije medjusobno, želeći da nam bude zgode, još mnogom takovih ugodnih i liepih družtvenih sastanaka, prisustvovati, ter klijeć „do vidjenja na godinu u Osieku“!

Zaklučujući time u kratko naše izvješće o ovogodišnjem sastanku hrvatskih šumara, zahvalit nam se još jednom svoj onoj gospodi, koja nam omogučiće ovogodišnji sastanak, na čest družtva i stališa, toli krasno i lepo u povjest našega družtva ubilježiti.

Izviešće družtvenog tajnika o djelovanju upravljačega odbora tečajem godine 1881|82.

Slavna skupštino!

Štovani drugovi i prijatelji!

Danas me eto po drugi puta pred Vas, za da Vam na ime upravljačeg odbora kao i svoje, podnesem izvješće o radu i maru družtva tečajem razdobja, od prošle glavne skupštine, obdržavane lanjske godine u lepom našem zagorju, do danas.

Dozvolite mi medjutim, da prije, nego li predjem na samo izviešće, koju obćenitn o hrvatskom nam šumarskom družtvu spomenem.

Carey veli u svojoj nauci socijalnih znanosti, govoreći o udruživanju, sljedeće:

„Udruživanje kolievka je ljudske kulture. Zametak mu treba tražiti u ideji osobe, koja si bivstvo svoje stiče jedino doticajem sa drugimi osobama, pa samo u družtvu s ovimi može polučiti najviši razvitak, savršenost. Čovjeku je asociacija vrlo nuždna. Obdaren je svojstvom, da se može dovinuti shvaćanju i razumievanju najviših pojmoveva; nu ipak manjka mu u početku njegova bivovanja i onakav instinkt, kakav imaju pčele, dabar ili druge životinje. Da si pribaviš znanja, upučen si na vlastito i tudje izkustvo, a za ovo potreban je jezik, da se izmenuju misli i nazori; ali jezik nemože obstojati bez asocijacije.

Prvu, primitivnu formu udruživanja daje nam obitelj, pa onda prijateljstvo medju stanovitim osobama. Odavlje razvilo se ono tečajem viekova u sveobću formu u družtvu, u razne udružbe, u koje se sastaju pojedinci u skup, da zajednički i zajedničkom snagom poluče, što pojedinac sam nebi mogao, i da se ovako što podpunije primaknu zajedničkomu koristnomu cilju. —

Temelj družtva i udruživanja jest individualna sloboda i samoodluka. Družtvo sastaje, stvara se dobrom voljom svakoga pojedinca člana, svi ulažu svoje duševne i tjelesne sile, da se postigne ona syrha, radi koje se udružiše i koje pojedinac sam nebi mogao nikako postići.

Pravo udruživati se, pravo je prastaro, prvobitno, pripadajuće pojedincu čovjeku i celomu narodu. Družtva se sklapaju u prerazličite svrhe, u djelokrug njihov unose se svi oni zadatci, koje izvoditi prema svom ustrojstvu i zadatku država nemože ili kojih izvoditi neće. Tim postaju družtva s jedne strane neizbjegivom nuždom gradjanskoga života, a s druge strane popunjaju život državni.

Ma da i jest pravo udruživanja vrlo staro, čovjeku prirodjeno, samo udruživanje uzelo se tek u novije doba tako razvijati, da se zaista može smatrati onim, što smo gore iztaknuli: popunjivanjem državnoga života i neobhodnom potrebom. „Duhu udruživanja novoga veka i njim u život privedenih

družtva i udružba svake ruke ima se pripisati ustrojenje poduzeća, koja su zemljam i narodom doneli veličanstvenih rezultata i probitaka.“ (Komers.) Najveći dio probitaka pako ovakih odpada na polje produkcije materijalnih dobara, jer je asocijacija na ekonomičkom polju najveličanstvenije razvijena; nu i za promaknuće duševnih interesa, za intensivno širenje prosvjete uredba asocijacije urodi obilnim plodom, pa se kod prosvjećenih naroda sada živo radi oko udruživanja i u ovoj struci.

Njeki su narodi prije, drugi kasnije uvjerili se o probitcima udruživanja, kako su već kamo zrake prosvjete prije doprle, a napose pojmovi ekonomije prije počeli prodirati u masu naroda. Oni prvi su sada već na materijalnom i duševnom polju daleko napred, ovi drugi pribiru sve sile, da dostignu one prijašnje.

Medju ove potonje spada i narod hrvatski. A radošeu konstatujemo, da se počimlje i u nas živo osjećati potreba udruživanja, prem razumijemo vrlo dobro, da nikomu nije pomoženo jedino osjećanjem te nužde, nego treba se umah latit i posla. Na ovo mora da nas nukaju s jedne strane silni nedostatci u životu narodnom, kojim bi se dalo još najprije doskočiti pribiranjem i ujedinjivanjem razstrkanih sila, a s druge strane postiženi već povoljni rezultati u djelovanju postojećih družtva.

S ovih se razloga predstavnici naši, a na čelu im neumrle uspomene hrvatski šumar Fran Šporer, već god. 1846. skupiše, da stvore hrvatsko šumarsko družtvo. A s istih je razloga i godine 1877. ustrojeno i to naše družtvo u Zagrebu. Ono ima biti ono ognjište, oko koga će se sabirati sve šumarske sile svih hrvatskih pokrajina, da pomognu dovinuti se one svrhe, koja je družtvu namijenjena i u drugom paragrafu njegovih pravila ubilježena: „da unapređuje celokupno domaće šumarstvo u obće i svaku šumarsko-gospodarstvenu granu na poseb.“

Ustrojenje takovog družtva bijaše zaista prekom potrebom.

Domovina naša, nagodbom vezana uz posestrim kraljevinu Ugarsku, uživa barma donjekle i u nekim poslovi, a imenito i u onih nutarnje uprave i nastave autonomiju, naše su šume neprocjenjeno narodno blago, dokodci njihovi sačinjavaju bitni dio državnoga dohodka, podignuto je eno već pred 20 godina i kr. šumarsko učilište, stališ šumarski u nas takodjer je liepa broja. Na Cislajtaniju i tamošnja družtva nemožemo se priključiti, jer nas uz narodnost i političke obstojnosti luče,

od ugarske nas pako luči uz narodnost i exkluzivnost madjarska, koja nam u obće absolutno svako sblženje onemogućuje. Pa napokon i samo narodno goskodarska osebujnost zemlje i naroda našega, ter zahtievi, nukaju nas i same već na separatizam, uslijed kojega se baš i moralo to naše društvo ustrojiti, koje bi se imalo a i moglo smatrati ročištem hrvatskih šumara, u kojem bi sve, što može i ima sposobnosti, radilo oko „unapredjenja i razvoja hrvatskog šumarstva“.

Prispodobimo li izvještaje o radu družtvenom za minulih godina, to nam je svakako radošću konstatirati moći, da društvo naše, primjereno odnošajem i okolnostim, ne samo svoju zadaću vrši, no ono baš i napreduje.“

Ovo je svakako za prvi početak dosta. Društvo naše bo imalo — kao svako drugo — u početku prevaliti kojekakve zaprke, medju kojimi su opet najveća: uztezljivost ljudska — a donjekle i novost same stvari. Kad se pako jednom prevali ovo dvoje, nesumnjamo, da će i hrvatsko šumarsko društvo postati važnim faktorom, ne samo prosvjetnim, nego da će ga uzet smatrati i dostoјnjim organom, koji će poput inih starijih društva takove vrsti u drugih narodah i državah, izricati strukovna mnenja u važnih pitanjih šumarstva, koja će mjerodavni krugovi ne samo tražiti, već i uvažavati.

Da bude pako šumarsko društvo i zbilja moglo uharno raditi, nije dosta, da nastoje oko svrhe njegove samo ono nekoliko šumara, što no im do sada zahvalnošću krase izvjestaje i rad društva, već je k tomu potrebno složne radnje svih družtvenih članova. Imence pako nije svrha društva, da budu vanjski članovi ograničeni jedino na čitanje družtvenoga časopisa. Vanjski članovi ne samo da mogu, nego su donjekle u interesu samoga društva i pozvani prema silam svojim doprinositi, da se ona svrha društva postigne.

A napokon nije dovoljno ni to, ako članovi svake godine obdržavat se imajućoj skupštini prisustvuju — već treba da svako doba ne samo uredništvo „Šumarskog lista“, no i upravljačajući odbor o svojih težnja i želja pismeno obavješćuju. Imade li koji članova kakov predlog, a on ga neka pošalje upravljačjem odboru, koji će ga dragovoljno ne samo u svojih redovitim sjednicama u pretres uzeti, nego i primjereno uvažiti. —

Znamo bo i sami, da nam ni uz najbolju volju nije moguće svake godine ili doba dolaziti osobno na skupštine i sastanke.

Čim nastaje življe reynovanje medju članovi, tim će se društvo krasnije razvijati.

Lanske godine bio je upravljujući odbor u neugodnu položaju, da u svom tadanjem izvještaju naglasi nesretnu obstoјnost, da se gospoda državni sumari slabo za društvo naše zanimaju, dapače da su nam njeki od njih baš očiti protivnici, — okolnost koja, kako radostno bilježimo, međutim danas već nepostoji. Isto tako imademo još i taj radostni pojav забиљежити, da je broj naših članova izvan užjih medja naše domovine za prošle godine znatno narasao, osobito si pako mnogo za sluga u tom pogledu steće visokoštovani g. e. kr. nadzornik šumarstva za Dalmaciju g. F. Zikmundovsky.

I tako broji društvo danas prema zadnjem izkazu 8 začastnih, 36 podupirajućih i 267 pravih članova uz 70 predbrojnika na „Šumarski list“. — Dočim je društvo lanske godine brojilo 8 počastnih i 316 pravih članova i podupirajućih i 71 predbrojnika ili

God. 1779.	2 počastna,	272	pr. člana	i podup.,	i	111	predbroj.
------------	-------------	-----	-----------	-----------	---	-----	-----------

" 1880.	2	"	309	"	"	"	"	82	"
---------	---	---	-----	---	---	---	---	----	---

" 1881.	9	"	316	"	"	"	"	71	"
---------	---	---	-----	---	---	---	---	----	---

" 1882.	8	"	306	"	"	"	"	70	"
---------	---	---	-----	---	---	---	---	----	---

Ili ukupno g. 1879.	bilo članova	i predbrojnika	385
---------------------	--------------	----------------	---	---	---	---	---	-----

" 1880.	"	"	"	393
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----

" 1881.	"	"	"	396
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----

" 1882.	"	"	"	384
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----

Tako da bi se prema tomu broju članova tečajem ove pr. godine bio umanjio ukupno za 15, od kojih je umrlo 1 počasni i 5 pravih članova, dočim se broj predbrojnika od lane do ljetos umanjio ukupno za sedam, prema stanju g. 1880. pako za 12.

Nemio je to svakako pojav, koji se međutim u mnogoći i našim društvenim povjerenikom u grijeh upisati mora, koji kan da slabo društvene interese zastupaju, akoprem i taj priznajemo, da imamo, kao što bje to već i prije iztaknuto, i vrednih iznimaka spominjati.

Od umrlih nam drugova spominjemo vredne uspomene kot. šumara J. M. Pleše-a u Čavlih, kr. šumarnika E. Withea

u Belovaru i kr. šumara Miroslava Bergwaldia u Rakovcu. — Slava im!

Vidimo dakle, da nam žalibože broj članova društva ako i neznatno, a ono ipak konstantno pada — poimence pako spao je znatno i broj predbrojnika šumarskom listu. — Biti će tomu medjutim glavni uzrok jedino u tome, da je društvo naše uslijed zaključka od g. 1880. izgubilo svoj dvolični značaj — ter postalo čisto hrvatsko šumarsko, uslijed česa se više takovih članova, koji žalibože, akoprem u nas službujući, ipak hrvatski jezik neumiju, izbrisalo iz društva.

Što se naravno i opet nedogodi najedanput, pa s toga i ono polagano prividno padanje broja članova. Nije to medjutim jedini uzrok, o dalnjem pako medjutim još i kasnije više.

Predjemo li nadalje na razmatranje blagajničkog stanja našega društva, odnosno prihoda mu i razhoda, to vidimo sljedeće:

Godine 1878. bude zbilja primljeno 2155 for.

”	1879.	”	”	”	2660	”
”	1880.	”	”	”	1908	”
”	1881.	”	”	”	1888	”

Naposeb pako bude primljeno od

rujna g. 1880. do srpnja 1881. ukupno 1640 for. 59 novč.

” ” 1881. ” lipnja 1882. ” 1401 ” 27 ”

Izdano pako

god. 1878. ukupno 1805 f., a ostalo koncem g. u blagajni

”	1879.	”	1792	”	”	”	767 f. 81 n.
”	1880.	”	1485	”	”	”	423 ” — ”
”	1881.	”	1603	”	”	”	284 ” — ”

Ovo padanje prihoda valja medju ostalim pripisati tako-djer i tomu, da je počam od godine 1880. društveni prinos članova obaljen od 5 for. na 4 for.

Za godinu 1882. bijaše u proračun stavljen ukupni redoviti prihod u iznosu od 1891 for. i razvod u iznosu od 1685 ”

Što se nadalje zaostataka tiče, kojih se društvo nikako riešiti moglo nije — to ovi iznašahu:

Godine 1877. 6 for.

” 1878. 282 ”

” 1879. 975 ”

Godine 1880.	1219 for.
", 1881.	1130 "
do konca lipnja 1882.	1854 "

Što se napokon sadanjeg stanja družtvene blagajne, odnosno gotovine tiče, to družtvo neimajuć absolutno nikakovih dugova, jučerašnjim danom imalo u blagajni gotovinu od 62 f. 17 n., u štedioni pako bilo je uloženo 203 fr. 35 nč., što ukupno 266 for. 52 novč. čini.

Izputstiv ovogodišnju bilancu, vidimo, da se je doduše broj tih zaostataka koncem godine 1881. prema onomu od g. 1880. umanjio za kojih 200 for. — u cijelosti ipak vidimo, da ukupna svota tih zaostataka baš rapidno raste — pojav, koji svu pozornost zaslužuje.

Da se razlika medju prihodom i razhodom od godine do godine umanjuje, biti će takodjer i s toga, što se troskovi, užprkos toga da „Sum. list“ počam od g. 1881. samo na hrvatskom jeziku izlazi, ipak neumanjiše, dapaće donjekle i umnožiše, u koliko bo list sada u mjesto četiri šest puta na godinu izlazi.

Uočimo li pako sada konačno skupno financijalno stanje „hrvatsko-slavonskog šumarskog družtva“ — to dolazimo do sljedećih zaključaka:

„Financijalno stanje družtva nije najpovoljnije, ali moglo bi prema obstojećim u nas odnošajem biti mnogo povoljnije, svakako pako potrebno je ustanoviti njeke mjere — za moći na put stati eventualnom pogoršanju.“

Medju ove mjere pako ubrajamo mi s naše strane prije svega dobro uredjenu manipulaciju internih družtvenih, a osobito i blagajničkih poslova. — Poslovi ti bo toli su omašni i zamršeni sbog nehajnosti velike većine družtvenih članova, da je prema dosadanjem ustrojstvu družtvene uprave, gdje je predsjednik sam tako rekuć sve te poslove voditi morao — posto dosadanji tajnik, buduć neprisutan u Zagrebu, a uz to dovoljno, da i odviše zabavljen poslovi uredništva „Šumarskog lista“, blagajničke poslove družtva u obće obavlja nije. — Isto tako mislimo, da stvari nebi bilo odmoženo, da se jednostavno prema dosadanjem sadržaju §. 16. družtvenih pravila, sav posao družtvenog internog poslovanja svali na novo izabrat se imajućeg tajnika, ma da je isti i u Zagrebu — jer je to, kako već spo-

menušmo, posao preogroman za ljude, koji družtvu tek dio slobodnih si časova posvetiti mogu.

Drugacije bilo bi to dakako onda, kad bi nam bilo mogće poput naših gospodarskih družtva, plaćati i uzdržavati posebnog jednog družtvenog činovnika u svojstvu družtvenog tajnika — nu o tom dakako, i to s više razloga, nejma ni govora. —

Upravljujući odbor mislio je dakle, da bi u interesu stvari i razvitka družtva bilo s gore edenih kao i inih još razloga najbolje, da se poslovi tajničtva družtva u načelu odiele od poslova uredništva družtvenog člana. — Postupak je to, koga takodjer i u drugih sličnih družtvih nalazimo, poimence pako i kod družtva „Oesterreichische Reichsforstverein“ u Beču.

Pošto nadalje mjesto poslovodje, koje je negde god. 1880. uvedeno — dok je mjesto tajnika družtva izpраžnjeno bilo — u obče neodgovara naumu, to predlaže odbor isto dokinuti, a tim prištedjeni novac upotrebiti za nagradu novog družtvenog tajnika. —

O tom međutim još i kasnije više — kod razpravljanja 3. točke dnevnoga nam reda.

Prelazimo sada na imovinu družtva u obče, ova se sastoji:

1. iz gotovine u blagajni;
2. iz dugova članova i stranka;
3. u vrednosti družtvene knjižnice;
4. u vrednosti družtvenog pokutstva i ostale imovine (zbirke etc.).

Pryn i drugu točku međutim već prije razpravismo govoreći o družtvenih zaostatcima i razlici medju godišnjimi prihodi i razходi, pak bi nam sada samo još preostalo obrazložiti stanje družtvene knjižnice i pokutstva, odnosno ostale imovine družtva.

Šumarska knjižnica družtva utemeljena bje godine 1878., koje godine bude više od 20 diela razne vrsti nabavljeno, god. 1880. bude knjižnica znatno pomnožana, a isto tako i tečajem poslednjih dviju godina, tako da današnje stanje knjižnice iznasa:

od god. 1878.	—	166	svezaka
” ” 1879.	—	225	”
” ” 1880.	—	241	”

od god. 1881. — 256 svezaka

” ” 1882. — 272 ” ili 170 djela.

Tečajem ove godine pako budu sliedeća djela nabavljenia: Tharander Jahrbuch, Bericht des österreichischen Forstcongresses 81. u. 82. Ebermayer: Chemie der Pflanzen. Wachtel: Der Weisstannentriebwikler. Engel: Holzindustrie Ungarns, uz njeka manja važna djelca. Ukupna vrednost tečajem ove godine nabavljenih djela iznosi 43 for. 30 novč.

O samoj knjižnici pako izdati će upravljujući odbor za koji dan tiskano izvješće odnosno katalog. Isto tako smatra si upravljujući odbor osobitom dužnošću, g. dru. B. Šnleku, počastnomu članu društva, izreći javno zahvalnost, što je izvolio toj knjižnici pokloniti 19 raznolikih djela.

Bezplatno dobilo je društvo (odnosno u zamjenu): „Viestnik arkeolog. društva.“ „Handelsblatt für Walderzeugnisse.“ „Gospodarski list“, „Gospodarski poučnik“, „Težak“, „Seoski gospodar“, „Gospodar“, organ slavon. gosp. društva, „Vesti kluba inžinira i arhitekta“, Vereinsschrift des böhm. Forstver., Oesterreichische Monatsschrift für Forstwesen. — Osim toga držahu se sljedeći listovi: Forstliches Zentralblatt, Baur. Tharander Jahrbuch, Forstliche Blätter i Allgemeine Forst- und Jagdzeitung.

Vrednost pokućta napokon, koje bje g. 1878. nabavljeno, iznosi takodjer oko 100 for., a osim toga imade društvo još i liepu zalihu raznih tiskopisa i društvenog časopisa prijašnjih godina, koja se imovina tečajem vremena takodjer bude unovčiti mogla.

Već u lanjskom izvještaju pako naglasimo govoreći o stanju društvene knjižnice, da se prema zaključku upravljujućeg odbora za društvenu knjižnicu budu imala odsele nabavljati samo diela trajne vrednosti. Po naravi društva bo se do sada i onako samo jedino društvena uprava tom knjižnicom služiti može. Nu i u tom pogledu moći će se u mnogom doškočiti, prihvati li slavna skupština predlog upravljujućega odbora glede preinake §§. 15. i 16. društvenih pravila. Po kojoj bi preinaci u buduće poslovi tajnički i urednički imali medju dva člana upravljujućeg odbora podieljeni biti.

Prelazeći sada na samo djelovanje odbora, spomenuti nam je sljedeće:

Upravljujući odbor držao je ukupno 5 sjednica tečajem ove godine, i to na dne 3. prosinca pr. g., zatim 2. travnja i 8. travnja te 27. svibnja i 6. kolovoza t. g., ukupno dakle bilo je tečajem ove godine obdržano pet odborskih sjednica, nu i osim toga držao je predsjednik društva s tajnikom prema potrebi dogovore i sastanke više puta tečajem minule godine. Sav mar odbora usredotočio se je tako rekuć oko provedbe zaključaka minule glavne skupštine, kao i oko predradnja ovogodišnje gl. skupštine, a osim toga riešeni su još i njekoji manje važni administrativni predmeti.

Zaključak lanske glavne skupštine glede nacrta nove na-redbe za polaganje šumskih državnih izpita, podnio je upravl. odbor svojedobno visokoj kr. zem. vlasti, čekajući na dalnje riešenje visokoiste. Isto tako izložio je odbor družtveni časopis u finovezu na ovogodišnjoj občoj izložbi u Trstu. Od važnijih dopisah pako, stigavših našemu družtvu, spomenuti nam je:

Odpis visoke kr. zem. vlade, kojim se družtvu javlja, da za sada nemože družtvu podieliti zamoljene podpore, sbog po-manjkanja razpoloživih sredstva.

Dopis počastnog člana, visokopoštovanog g. ravnatelja dobara A. Danchelovskoga, kojim se isti zahvaljuje na odlikovanju.

Dopis austriјanskog državnog šumarskog družtva gledom na utanačenje cienika za drvo na željeznica ove monarkije.

Dopis uredništva srbskog gospodarskog lista „Težak“ glede uzajamnog rada našega družtva s tamošnjimi šumari.

Dopis madjarskog šumarskog družtva, kojim nas pozivlje na sudjelovanje ovogodišnjoj im glavnoj skupštini.

Dopis tajnika kr. zem. vlade g. Fr. Čordasića, kojim družtvo obdaruje sa knjigami „Poučnikom“ i „Nauka o sadjenju šuma.“

Dopis bukovinskog šumarskog družtva za bezplatno dostavljanje „Šumarskog lista“.

Molba njekojih slušatelja šumarstva u Beču i Križevcima za bezplatno dostavljanje „Šum. lista.“

Dopis obrtničko-trgovačke komore u Zagrebu, kojim nam ista dostavi svoje ovogodišnje izvješće.

Osobitu skrb obratio je napokon upravljujući odbor tako-djer i utjerivanju družtvenih zaostataka.

Isto tako držao je upravljujući odbor za shodno, neumre u spomene hrvatskim piscem, sada žalivože pokojnikom Augustu Šenoi i Dr. Ivanu Šloseru Klekovskomu u znak štovanja i zahvalnosti na ime društva na lies položiti vience.

Nu uza sve revnovanje pojedinih članova upravlј. odbora, nije se ipak moglo sve ono učiniti, što bi ne samo u interesu društva, no i baš u samom interesu struke raditi valjalo, nije se pako ni moglo uraditi, a to ponajviše iz slijedećih uzroka:

1. Što društveni predsjednik i onako vele obterećen svojimi zvaničnimi poslovima, imao još i sve blagajničke, a donjekle dakako uz poslovodju i administrativne poslove društva voditi, i

2. Što je dosadanji tajnik preokupiran uz zvanične svoje poslove, i po tome da mu obitalište izvan Zagreba, svoje djelovanje manje više morao samo na uredničtvu „Šumarskog lista“ ograničiti, a napokon

3. i zato, što velik dio članova upravljućega odbora izvan Zagreba obitavajuće, slabo ili nikako mogo rad odbora onim marom podupirati, kako bi to biti moralo, a konačno donjekle i zato, što većina društvenih članova još uvjek njekim indiferentizmom rad društva prati.

Izjavljajući to iskreno slavnoj toj skupštini, činimo to ponajviše zato, jer se nadamo, da će nam poći za rukom, izvedenjem njekih tomu shodnih preinaka svim tim nedostatkom jedan put za svagda na put stati. Kako — to ćemo imati sgode odlučiti i prigodom samih razprava pojedinih točaka dnevnoga nam reda.

Nakon razmatranja svih tih iztaknutih društvenih odnosa, dolazimo sada konačno takodjer i na samo izyešće ob uredjivanju, izdanju i stanju „Šumarskog lista“ kano ti društvenog organa.

Nejma dvojbe, da se u posljednje doba baš malo ne sva društvena djelatnost ograničila manje više na samo izdavanje „Šumar. lista“. Organ naš bez dvojbe najbolje je ogledalo i samoga društva. — Podići ga na onaj stepen, sličan uzornim strukovnim listovom drugih naroda, bijaše nam vazda najpreča skrb. — Nu kako nam nije bilo do konkurenциje sa ostalimi primjerice njemačkimi strukovnim znanstvenimi časopisi — to nastojasmo osobito oko toga, da nam „Šumarski list“ bude vierno ogledalo svega rada i pregnuća na polju šumarstva svihuj *

hrvatskih krajeva u obće, a jugoslavenskih plemena napose. — U obće pako dielili bismo zadatāk lista našega u troje i to: Organ naš valja da prije svega zastupa svestrano interes hrvatskoga šumarskoga društva, — drugo, da bude vazda braniocem svijuh šumske-gospodarskih napremica naših krajeva, a napokon treće: da bude posrednikom medju hrvatskim šumarskim življem, ter šumarskom strukom i znanošću u obće. — To su ona tri zadatka, koje izticati i zastupati u „Šumarskom listu“ uzesmo počam od prvoga dana, od kada nas povjerenje štovanih sudrugova častnom zadaćom uredničtva društvenog organa počasti.

Nu još jest jedna okolnost, koju nećemo da mukom predjemo, a ta jest: podpuna neodvisnost našega glasila u pogledu smiera u svakom obziru. Jer samo uz ovu moći i ostalim gori iztaknutim načelom udovoljiti.

Da je uredjivanje strukovnog časopisa, bar u naših okolnostih, tegotno, nećemo dalje razglabati, kao što nam nemože biti zadaća izreći sud o samom organu — to bo prepustamo Vama. — Nu ipak jednu radostnu okolnost budi nam slobodno iztaknuti, a ta jest: da se malo ne svi naši domaći listovi u razno doba i opetovano vele pohvalno, toli o smjeru, koli i sadržaju „Šumarskog lista“ izjaviše — a neučiniše to samo domaći, već i strani. —

List naš broji danas do 380 predbrojnika, a tišće se u 500 odtisaka. — Medju suradnici mu nalazimo imena najodličnijih domaćih šumara, a u najnovije doba pošlo nam za rukom prisnubiti takodjer i vele odlične i vrstne suradničke sile i za susjedne i pobratimске zemlje, kao kraljevinu Srbiju, Dalmaciju i Istru. — Dočim za Bosnu i Bugarsku još do sada nejmamo stalnih suradnika — nu i toj nestašici bit će, kako se stalno nadamo, doskora odmoženo. — I tako se nadamo, da će nam se list onda toli originalnim koli i raznovrstnim sadržajem, moći liepo ma s kojim inim strukovnim časopisom takmiti.

Nu treba k tomu prije svega složnog, uzajamnog i trajnog, ter požrtvovnog i rodoljubnog rada svih šumara širom miloga nam doma — uz povjerenje u osobu urednika. Ovo poslednje steći, bit će nam najpreča skrb.

Nu ipak za postići i zbilja ciljeve, koje gori označismo, potrebne su još i njeke reforme u samome upravljaćem od-

boru i njegovu djelokrugu. Imenito nas pako trogodišnje izkušto upućuje na to, da je nuždno, čim prije ugovorno točno opredieliti djelokrug, prava i dužnosti samoga urednika lista, kao i njegov odnošaj prema predsjedničtvu društva, odnosno upravljaljućemu odboru. A u interesu stvari držimo i neobhodno nuždno zajamčenje samostalnosti uredničtva.

Sve dosadanje mane, kao n. p. da list nije mogao svojedobno izlaziti, reklamacije, izplate suradnika, kolportaža itd., većinom proizlaze iz gori navedene nestasice. Isto tako bilo bi potrebno ugovorom vezati tiskaru i knjigovežu i urediti bolje odpravničtvo lista itd.

Kako su to medjutim sve manje više stvari koje u djelokrug samog upravljaljućeg odbora spadati imaju — to ih samo načelno ovdje iztaknusmo — nadajući se da će uslijed reformacije društva, koja bi po samoj intenciji ovogodišnje skupštine, uslijed promjene pravila, i novo izbora većine članova upravljaljućeg odbora i tajnika družtvenog slediti imala, upravljaljući odbor takodjer i svakako već dođućoj glavnoj shupštini moći na pretres podnjeti samu osnovu kučnoga reda. Kučni red, za samog obdržanja skupštine kao i obzirom na interno poslovanje upravljaljućeg odbora — po našem mnenju bar neobhodno je potreban — želimo li doskočiti svim onim u izvještaju ovom iztaknutim manam.

Slavna skupštino! Zaklučujući tako ovogodišnje izvješće — još mi je samo umoliti Vas — da ga uvažite. — Moguće da zaoto što smo u izvještaju tom, držeći se strogo učina, spomenuli takodjer i mnogu, koju neizčekivaste — u Vas uzbudili i čustvo nezadovoljstva — nu onda Vas i opet sječamo jednoga onih zadataka — koji nam baš danas složno i trezno razpravljajući riešiti valja, a taj jest, da odmognemo — gde pomoći treba, pak će sjegurno i naše družtvo — uz plemenitu si svrhu, imajući već i sada za svoje članove veći dio svestnijih i odličnih šumara zemlje, koji razpolazu i sa velikom glavnicom duševnoga blaga, šumarske obrazovanosti, ne samo obstajati, no ono se mora i sve to liepše razvijati, a u to ime budile Vas nezaboravne rieći, našega Preradovića:

K jednej misli duh uznes'te!

K jednom činu dajte ruke!

Nacrt osnove šumskoga zakona

za Hrvatsku i Slavoniju, ustanovljen na VI. glavnoj skupštini hrvatskog šumarskog društva, obdržavanoj na dne 13. kolovoza 1882 i sliedećih dana u gradu Zagrebu.

Za da se uzmognu i ona gospoda članovi, kojim nebje moguće ovogodišnjoj družtvenoj skupštini prisustvovati, upoznati sa „nacrtom osnove šumskoga zakona“, koji bje na rečenoj skupštini a načelu usvojen, ter upravljujućem odboru društva, na daljnju redakciju upućen, spominjemo ga eto u cijelosti, moleć podjedno svu onu gospodu koja bi načelno kakove prigovore protiv cijeloj toj osnovi imala, da nam takove izvole na objelodanenje odnosno, daljnju porabu čim prije dostaviti, za da bude prema tomu i samom upravljujućem odboru onda moguće, temeljite takove prigovore, prigodom konačnog sastavljenja „nove osnove šumskoga zakona“ primjereno u obzir uzeti.

Dio I.

Obćenite ustanove.

§. 1. Pod šumom u smislu ovoga zakona valja razumjevati sva šumska zemljišta, zajedno sa sastojinami. Pod šumskim tлом, pako razumjevaju se sliedeća zemljišta:

1. Ona koja su prigodom ponovlenja katastra šumami označena.
2. Bez obzira na oznake u katastru, takodjer i sva ona zemljišta, koja su na temelju ustanova i provedbenih naredaba šumskoga zakona od g. 1857. osumljena. Konačno 3. takodjer i sva ona zemljišta, kojih se pošumljenje u smislu ustanova ovoga zakona određuje (§. 33.).

§. 2. Ako li se koje šumske zemljište dozvolom vrhovne oblasti, u druge težatbene svrhe izlući, odnosno upotriebi, to se ovo bez obzira na dojakošnju oznaku istoga u katastru, nejma više šumskim tлом smatrati.

§. 3. Šume u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji se diele:

- a) na šume državne,
- b) na šume pravnih osoba, kao što su imovne i urbarne obćine, zatim plemičke gradske, trgovištne i seoske obćine, biskupije, kaptoli, samostani, crkveni redovi, prebende i zaklade.
- c) na šume privatne, koje su vlastništvo pojedinih državljanima.

§. 4. Vrhovni nadzor nad svimi u §. 3. navedenimi šumami vrši zemaljska vlada.

Ovaj je nadzor posredan i neposredan.

- a) Neposredan nadzor vrši kr. zemaljska vlada nad šumami, imovnih, urbarialnih, gradskih i trgovištnih obćina, kao i zakladnih šnma.
- b) Posredan nadzor pako vrši kr. zemalj. vlada nad svimi ostalimi u §. 3. o. z. spomenutimi šumami.

Poglavlje I.

§. 5. Šume koje su na visokih obroncima, pećina i gora, gdje bi se goliet pojaviti mogla, koje služe proti urvinam, padanju stena, odvalam kamenja, prodorom gora, popuzinam zemlje, popiešćivanju, učvršćenju obala itd. ili kod kojih bi kroz haranje istih dohodak od niže ležećih zemljista, kao i javna občina stradala, ili kad bi se time otvarao put bori, ili uništajućim vjetrovom, zabranjena je čista sječa, kao i svako krčenje, uporaba paše i stelje, te će se takovih okolnosti imati ote šume po zemaljskoj vlasti u zabranu staviti.

Zabranu ova sastoji se u tom, što se ima točno propisati i koliko moguće osjegurati, potrebni osebiti način postupanja šumom.

Ako se iz takovih zabrana podignu tražbine na odštetu, imadu se iste prosudjivati po postojećim zakonima.

§. 6. Koje se šume budu polag ustanova §. 5. u zabranu stavile, odrediti će zemaljska vlasta, na temelju preduzet se imajućih potrebnih predradnja i predizvida, po šumskom nadzorničtvu, koje će saslušati dočićnoga vlastnika, interesente i susjede, kao i političku oblast, najduže u roku od 5 godina iza proglašenja ovoga zakona, a ujedno imat će se potanko ustanoviti i veličina, primjerena mjestnim okolnostim, kao i način postupanja.

Od toga vremena počam neka se takove šume od poreza oproste ili odnošajem primjereni popust poreza podieli.

§. 7. U zabranbenoj odluci ima se navesti i razlog s kojega je zabrana odredjena, a eventualno naznačiti i kurator zabranjene šume.

§. 8. Kad prestane razlog, s kojega je zabrana odredjena može vlastnik šume potražiti, da se zabrana digne, pri čemu se ima obdržavati onaj isti postupak, koji je propisan za nametnuće zabrane. Ali se zabrana prije dignuti nesmije, dok se na pomladjenje obraćeni, zatim upravni i nadzorni troškovi, skupa sa plaćom eventualnog kuratora ne namire.

§. 9. Političkim putem odredjena ovakova zabrana, ima u svih posljedica istu moć kao i zabrana sudbena.

§. 10. U svih šuma navedenih u §. 3. o. z. imadu se po načelih umnoga gospodarstva i šumarske znanosti gospodarske osnove sastaviti, te nadležnoj oblasti na potvrdu podnjeti.

§. 11. Ove gospodarske osnove imadu se u dva izvorna primjerka sastaviti, te šumskom nadzorničtvu predložiti, isto ih može povratiti na nadopunjene, osvednčiv se o svemu na licu mjesta, a ako su po ovom zakonu, gospodarske osnove redovito sastavljene, predložit će ih zemalj. vlasti na odobrenje.

Prije ovog zakona po zemaljskoj vlasti odobrene gospodarske osnove imadu se u prepisu šumskom nadzorničtvu znanja radi dostaviti.

§. 12. Odobrene po zemalj. vlasti osnove služe za ravnanje i strogo obdržavanje pri upravi i uživanju šuma, te se jedan primjerak vraća dočićnom vlastniku, a drugi ostaje kod šumskog nadzorničtveta.

§. 13. Ove gospodarske osnove imadu se u roku trijub godina, iza proglašenja ovog zakona, sastaviti o vlastitom trošku. U osobito otežujućih

okolnostih, gde su potrebite veće predanje i izmerenja, napose i kod privatnih posjednika može zemaljska vlada, na njihovu obrazloženu molbu i dulji im rok opredeliti, koji ipak nesmije dulji biti od 5 godina, ustanoviv podjedno primjereno predlogu vlastnika međutimno uživanje tih šuma.

§. 14. U osobitih slučajevih, kada to zahtievaju dogodivše se elementarne nezgode i nepogode ili drugi možebitni važni razlozi i zahtievi, može zemaljska vlada, na molbu dotičnog vlastnika šume dozvoliti, da se (donjekle) ustanoviv to ipak točno, od ustanova gospodarske osnove odstraniti te i predhvati učiniti može, nu ipak da se to kasnije izravna, bez uštrba za gospodarsku osnovu i šumarenje.

§. 15. Ako u §. 3. navedeni vlastnici šuma, gospodarske osnove, vlastitom krivnjom nepodnesu u opredijelenom roku, (vrhu čega im se uvjek potvrda izdati ima), kaznit će se novčanom globom po hektar sa najmanje 1 for. Ova kazna će se kod svakog polgodisnjeg zakašnjenja opetovati, nu ista ipak nesmije dulje od dvije godine potrajati, u kojem slučaju ima šumski nadzornik shodna odrediti, da se na trošak dotičnog vlastnika gospodarske osnove sastave.

§. 16. U šumah koje su obterećene pravom služnosti imadu se u interesu boljeg i umnijeg šumarenje segregacije u roku od 3 godine, iza proglašenja ovoga zakona svršti.

Nedovrši li se segregacija u tom roku, kazniti će se ona stranka, koja je neopravdanom vlastitom krivnjom segregaciju zategnula, globom od najmanje 2 for. po hektar, a neivede li se segregacija, ni sada u roku od jedne godine, podvostručiti će se kazna, te šumski nadzornik pod jedno staviti zemaljskoj vladi predlog, da se uređa radi na trošak krivca segregacija provede.

§. 17. Bez dozvole zemaljske vlade, nije slobodno nijedno šumsko zemljište, u drugu vrst gojitbe pretvoriti.

§. 18. Takove dozvole, izdaje za sve vlastnike navedene u §. 3. o. z. zemaljska vlada, te se isti u takovom slučaju imadu svojom molbom obratiti na šumsko nadzorištvo, priloživ toj molbi gospodarsku osnovu, položajni nacrt tih i susjednih šuma, kao i ostalih medju njima se nalazećih zemljišta, te dokazati šumsko statističkim podatci, potrebu ili korist preinacanja vrsti gojitbe.

§. 19. Pri podielivanju dozvole (promjene vrsti gojitbe) mjerodavni su obziri javni, zdravstveni i narodno gospodarstveni, a mjerodavna je i ona okolnost, da li je dotično zemljište, kao oranica, livada ili vinograd, za stalno obradjivanje prikladno ili ne.

§. 20. Kada šumski nadzornik dobije molbu za podieljenje dozvole, za krčenje koje šume, imade o tom obavjestiti sve susjede i interesente, da mogu možebitne privatno pravne prigovore, kod dotičnog civilnog suda staviti, te o tom i šumskog nadzornika obavjestiti, te kada se isti sudbeno rješe, odrediti će šumski nadzornik očeviđ na licu mjesta, ter k toj razpravi pozvati vlastnika, susjede kao i ostale interesente, ako nastanu i obziri strategični ili obranbeni, i ministarstvo ratno, gde će se odlučiti, da li se može iz javnih obzira u smislu §§. 18. i 19. ta dozvola podieliti.

§. 21. Kod svaké dozvole ima se ustanoviti rok, do kojega se promjena vrsti gojitbe izvesti, i zemljiste za namenjenu vrst težatbe prirediti ima.

§. 22. Promjena vrsti gojitbe smatra se izvedenom, kad se po odstranjenom drvu, za pomladbu šuma nije ništa učinilo.

§. 23. U šuma koje su još obterećene pravom drvarenja u smislu §. 16. imade se jedino ono uživati, što gospodarska osnova ustanovljuje.

Ako se ovlaštenik i obterećenik neslažu samo glede načina, kako da se izvršuje nepreporano inače pravo drvarenja, pripada rješišta političkoj oblasti.

§. 24. Šumski nuzužitci dopušteni su samo u toliko, u koliko ne prieće valjano plodjenje i gojenje šuma.

§. 25. Stelju, u koliko se sastoji iz opaloga lišća i mahovine slobodno je vlastniku šume kupiti samo drenimi grabljami, ali nedopušta se podnipošto, da se njimi i zemlja izruje, sgrće.

Berek, žukovinu i ostalo bilje koje se kao stelja uporabljaju, slobodno je skupljati samo štednjom mладога drvila, koje se možebitno medju istim nalazi.

Po mjestih istom proredjenih posve je zabranjeno steljarenje. A isto tako i po mjestih odredjenih za pomladak, ako bi se time škodilo dojdućem naraštaju.

§. 26. Stelja od granja, gde je u običaju, ima se ponajprije u sjećina, ili gde se pojedina stabla vade od istih upotriebiti. Od stabala oborenih može se uzeti za stelju svekoliko granje, al od stabala koje će se istom sjeći slobodno je (uzimati) klaštriti samo dolnje dvie trećine granja.

Od stabala, izvan sjećina stojećeg, neka se uzima samo trećina jačeg granja, na ime stelje. Slabije grančice, nalazeće se medju jačimi, neka se nediraju. Ovo klaštrenje izvan sjećina slobodno je samo, od mjeseca rujna do konca ožujka, nu neka se to nečini po najluđoj zimi, i neka onaj koj se na drva penje poradi klaštrenja, neima na obuci željeza.

§. 27. Stelju slobodno je opet kupiti na istom mjestu, najviše svakih deset godina, a nije slobodno kupiti istodobno stelju od lišća i granja.

§. 28. Paša u otvorenih šuma, slobodna je samo uz nadzor pastira.

U sjećine, kulture i u obće u branjevine koje se kao takove pučanstvu proglose, nesmije se blago, tako dugo na pašu tierati, dok se tomu dozvola neproglasiti, odnosno, dokle se paša nemože bez svake štete pomladka potrebujivati.

Kod šuma prebornih može šumarsko nadzorništvo u interesu uzdržanja šuma, opredieliti najveći broj blaga, koje se u dotičnu šumu na pašu tierati smije.

Ovakove branjevine, u koliko nisu ograbane ili ogradjene, imadu se vidljivimi znaci od slame označiti. Zagajana ili zabranjena mjesta valja putem občinskih ureda mjestnom pučanstvu proglašiti.

§. 29. Gdje bi poradi štednje pomladka potrebno bilo, ili gdje je navikom pučanstva jur u običajno, smiju se drva sjeći samo jeseni ili zimi, a tako isto čim budu posjećena imadu se odmah izraditi, ter najdulje do konca mjeseca ožujka izvesti.

U osobitih nepredvidljivih slučajevih može vlastnik šume vrieme izvoza medjutim i produljiti. U ostalom slobodno je sjeći drva i u proljeće i ljeti, tamo gdje drugčije biti nemože, nu svakako se drva takova imadu do sljedećeg proljeća izvesti.

Kod podsjeka stabalja, zabranjeno je ostavljati previsoke panjeve. Pri obaranju, okresivanju i izvažanju drva, treba se čuvati svake oštete obližnjih stabala i podmladka. To isto valja i onda, kad se kupi i sgrće strelja, koja se iz šume imade odpremiti najdulje 3 mjeseca iza kako bje skupljena.

Drvo doznačeno ili poradjeno, ako se do ustanovljenog ili produljenog roka neizveze, pripadne na korist vlastnika šume.

§. 30. Doznaka stojećih jačih stabala obavlja se doznačnim čekićem, kod slabih stabala i pruća treba da se točno raztumači i primjera radi označi ono što se ima sjeći.

Kod drva ležećeg ima se isto pokazati na samom mjestu.

Kod panjeva, granja i ležećeg sitnog drvlja valja označiti mjesto i vrieme kada se smije isto skupljati.

§. 31. Ako bi se glede potrebe nesporazumljenje dogodilo medju ovlaštenikom i obterećenim, to imade o tome politička oblast suditi, a prosto im stoji i redoviti put pravde poprimiti.

Tko pravo drvarenja uživa, dužan je za dvije godine iza kako mu dزو doznačeno, isto u tu svrhu i uporabiti, inače pripadne obterećeniku ili se proda u korist istoga. Ako ovlaštenik doznačeno mu gradjevno drvo ili gorivo prodade ili u druge svrhe nego li mu po pravu pripada upotriebi kazniti će se u smislu §. 124. o. z.

§. 32. Občinske šume nije slobodno medju občinare porazdiljeti. Jedino u slučaju, ako se u smislu §§. 18. i 19. promjena vrsti gojitbe dozvoli, koja se izvesti imade, ter ako je u kojoj občini oskudiea na oranica ili livada, ter dielitba šuma iz gospodarskih obzira potrebna, može u takovih slučajevih zemalj. vlada na temelju obrazloženja šumarskog nadzorništva, dozvolu za takoyu dielitbu dati, nu to samo za njeki dio šumskog zemljišta, doćim se i nadalje potrajanje šumarenje pridržati imade.

§. 33. Občinski pašnjaci, koje zatekne ovaj zakon da su takovim drvom obrašteni, da se mogu u uzgoj šume staviti imadu se po ovom zakonu, kao šume smatrati.

Poglavlje II.

Šumsko - redarstvene ustanove.

O prestupcima koje čine sami vlastnici šuma.

§. 34. Tko navlastito šumsko zemljište navedeno u §. 5. o. z. ne povlastno u drugu vrst gojitbe pretvori, kazniti će se za svaki hektar šume sa 1 for. kao minimum, a za ostalo na koje se neproteže ustanova §. 5. za svaki hektar globom od 50 novč. kao minimum. Osim toga, imat će po nalogu nadzorništva, izkrčeni dio, u stanovitom roku, koji ipak ne smije biti dulji od 5 godina, pomladiti.

Ako se to neučini, do ustanovljenog roka, ima se krivac kazniti po drugi puta, a naplodba po šumskom nadzorničtvu, na trošak krivca izvesti.

§. 35. Novo izsjećeni dijelovi šuma imadu se u roku od 1—5 godina pomladiti, ako li se je bojati, da bi tlo duljim zatezanjem pomladbe, za obradjivanje i nasad nesposobnim postalo, imade se što kraći rok opredeliti, ter to u pomladnoj osnovi navesti.

Od starijih čistina, ima se svake godine barem toliki dio pomladiti, koliko imade obhodnja gedina. Propusti li se to, ima se kazniti krivac, na isti način, kao što onda, kada se bez dozvole šumsko zemljište u drugu vrst gojitbe promjeni. (§. 34).

§. 36. Nije slobodno šume opustošiti t. j. nije slobodno šnjom tako postupati, da time daljne pomladjenje drva bude ili pogibelji izvrženo ili posve onemogućeno. Ako je daljne plodjenje drva samo pogibelji izvrženo, ima se opustošenje kazniti, jednostavnim iznosom, ako li je pako daljne plodjenje drva, uz normalne obstoјnosti, u obće onemogućeno, imat će se krivac kazniti dvostrukim iznosom globe, koja je za onaj slučaj propisana, kada vlastnik šumsko zemljište, bez dozvole u drugu vrst gojitbe promjeni, (§. 34.) i staviti pod zabranu.

§. 37. Zabranjeno je šumom postupati tako, da time susjedna šuma očito bude izvržena pogibelji oštećenja od vjetra.

Navlastito onde, gde bi takova pogibelj nastala, kad bi se koji dio šume sasvim izsjekao, ima se od postojeće šume ostaviti rub, barem 50 metara širok, t. j. t. z. šumski plašt, dotle dok susjedna šuma nedoraste bar na toliko, da po načelih znanosti šumarske prikladna bude za sjećenje.

Plašt šumski slobodno je za to vrieme, samo rediti biranjem i obaranjem pojedinih stabala. Svaki prestupak te vrsti, kaznit će se po šumskom nadzorniku globom od 50 do 200 for., a osim toga ima krivac svaku štetu nadoknaditi.

§. 38. U šumah koje nisu po §. 5. u zabranu stavljene, ali gdje bi ipak tlo razrahlit moglo, kada bi se na velikom plošju drvlja lišilo, zatim na strmih visina, na obala povećih rieka, na obroncih gora, gdje se popuzina zemlje bojati, imade se samo na takav način i toliko sjeći, ter namah pomladiti, kako to i odnosna gospodarska osnova propisuje, da se predusretne tim oštetam.

Svaki prestupak kazniti će se globom od najmanje 50 novč. po hektar, a ujedno će imat nadzorničtvu shodna odrediti, glede dalnjeg postupanja i uživanja s takovom šumom.

§. 39. U šumsko redarstvenih prekršajih, koje sam vlastnik šume, u smislu ovoga zakona počini, jedino je on, u pogledu kazne i troškova odgovoran, a isto tako i za one koje drugi počine, ako nije zakonite korake već prije proti njima poduzeo.

§. 40. Svaki postupak protiveći se odredbam ustanovljene gospodarske osnove, u koliko to ustanove ovog zakona drugče neodredaju, kazniti će se novčanom globom od najmanje 25 for. po hektar.

§. 41. Opaženu protuzakonitu samovolju u upotrebљivanju šuma u druge svrhe, zanemareno naplodjivanje, pustošenje i neshodno postupanje

sa šumami vlastan je svatko prijaviti šumarskom nadzorničtvu ili političkoj oblasti, koja će imati daljna shodna odrediti.

Poglavlje III.

Obćenite ustanove o upravi šuma.

§. 42. Da se zakonite ustanove propisane glede uprave i uzdržavanja šuma, kao i sastavljanje, te točno obdržavanje gospodarskih osnova izvadjati umje, dužni su posjednici šuma, postaviti strukovno naobražene šumarske činovnike, koji su kao strukovnjaci priznati za samostalno vodjenje šumskog gospodarstva.

Dočim kod posjednikah u §. 4. točka a, i §. 3. točka a, vlasti državne ili zemaljske, šumarske činovnike imenuju, odnosno potvrđuju, i o čemu se šumsko nadzorničtvu obavjestiti imade, dužni su posjednici navedeni u §. 4. točka b postavljene činovnike šumskom nadzorničtvu prijaviti, te ako ti šumski činovnici imadu potrebite znanosti, imade se imenovanje njihovo odobriteljno na znanje uzeti. Dozvolom šumskog nadzorničtvra, može i više posjednika zajedno jednog šumskog činovnika držati.

Naredbenim putem izdati će se potanje ustanove, o polaganju državnog izpita iz šumarstva, valjan za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju.

§. 43. Posjednici dužni su za čuvanje šuma postaviti dovoljan broj lugara, te iste šumskom nadzorničtvu prijaviti, da to odobriteljno do znanja uzme.

§. 44. Kod šumah malih površina ili manje vrednosti može šumski nadzornik na molbu posjednika dozvoliti, da se rukovodjenje gospodarstva i čuvanja jednoj te istoj osobi povjeri, nu svakako uz nadzor, kojeg su sjednog po vlasti priznatog strukovno naobraženog šumskog činovnika.

§. 45. Osvjedočili li se šumski nadzornik, da kod šumah koje državi pripadaju ili ih država neposredno u vlastitoj upravi drži, neima dovoljno postavljenog osoblja ni za rukovodjenje gospodarstva ni za čuvanje šuma, prijavit će to zemaljskoj vlasti, koja će onda shodna odrediti, da se toj manjkavosti predusretne, ako li taj slučaj kod drugih posjednikah navedenih u §. 3. pozvati će dotičnika šumarsko nadzorničtvu, ustanoviv podjedno i rok od 6 mjeseci, do kojega se ima potrebito osoblje postaviti, a neučini li se to ni onda, kazniti će se krivac, kod šuma izpod 500 ralih novčanom globom od 50 do 300 for. a kod većih šumskih posjeda sa 300 i više forintih, te će u novom roku od pol godine, ako to osoblje posjednik šume nepostavi, putem natječaja, uz potvrdu zemaljske vlade i na trošak vlastnika postaviti.

Kod privatnih posjednikah navedenih u §. 3. u točki c, upozoriti će nadzorničtvu, dotičnika na manjkavost osoblja, te nakon gori ustanovljenog roka, ako li potrebito osoblje posjednik nepostavi, imati će šumsko nadzorničtvu, budnim okom nad tim bдiti da li može to nalazeće osoblje upravu i nadzor šuma u smislu ovoga zakona vršiti, te samo u onom slučaju ako li lugarsko osoblje poradi malog broј nemože štetam na put stati, ili postavljeni za upravu šumarski činovnici nemogu ustanove gospodarske osnove izvadjati, staviti će nadzorničtvu obrazloženi predlog zemaljskoj vlasti, da se u smislu ovoga paragrafa i proti privatnim posjednikom postupa.

§. 46. Lugarom, koji može biti podjedno nadzornikom lova, može biti samo onaj:

- a) kojemu je prijašnji život neporočan,
- b) koji je 24. godinu dobe navršio, ter lugarski izpit položio.

Propisi glede tog lugarskog izpita slediti će naredbenim putem.

§. 47. Šumarsko upravnim činovnikom može onaj biti koji je svršio višji šumarski zavod, ter državni izpit za samostalno vodjenje šumskog gospodarstva položio.

§. 48. Šumarski činovnici, kao i lugarsko osoblje, izuzam onoga, koji kod privatnih šumovlastnika služi, moraju u prilogu navedenu zakletvu pred nadležnom oblašću položiti.

Privatni posjednici mogu takodjer, dati svoje osobljje kod političke oblasti zapriseći, ako žele, da im bude dionikom prava javne straže.

Pred političkom oblašću imadu se izkazati dekretom ili odobrenjem po državi, imenovani po državi, ili po zemalj. vladu potvrđeni, a osoblje posjednika navedenih pod točkom b §. 5. odobrenjem po šumarskom nadzorništvu.

§. 49. Na vlastoručnoj pisanoj zakletvi, koja se u 2 primjerka predlaže onoj oblasti (političkoj), kod koje će se prisega položiti, potvrditi će ista, da je prisega položena, naznačiv točno, ime, stališ, ter mjesto službujućeg, te će jedan navedenih primjeraka kod iste ostati, za radi ubavljanja šumskog nadzorništva, a drugi će dobiti posjednik šume, dočim se kao izkaznica dotičniku koji je prisegu položio, imade o tom u dekretu potvrda izdati.

§. 50. Što zapriseženi činovnik šumarski ili lugar, pozivajuće se na službenu svoju prisegu izkaže, gledе učina i okolnosti, koje se odnose na izvršivanje službe njegove, imati će silu pravnoga dokaza, ako bud kojom okolnošću nenašane pravedna sumnja gledе njegova izkaza.

§. 51. Osoblje na šumarsku ili lugarsku službu zapriseženo, smatra se u izvršivanju lugarske službe kao javna straža, a uživa u ovom obziru, takodjer i sva u zakonih utemeljena prava koja idu poglavarsvvene osobe i straže građanske, i vlastno je u službi nositi navadno oružje, a svakako bodež i pušku.

Svatko je dužan pokoravati se službenim njegovim opomenam.

§. 52. Oružjem smije se šumarsko i lugarsko osoblje poslužiti samo u slučaju pravedne obrane. Da se lugarsko osoblje razpoznaće, i da bude štovano kao javna straža, primorano je isto u službi nositi shodno odjelo, kojega će se propis naredbenim putem izdati.

§. 53. Ovi zaprisegnuti lugari imadu posebne službene dnevnike voditi.

Sadržaj, obseg i oblik istih dnevnika, kao i način vodjenja, propisati će se naredbenim putem.

§. 54. Ako li koji šumarski činovnik ili lugar umre, ili ako iztupi iz službe, to je dužan vlastnik šume, u kojoj je dotičnik služio, šumskom nadzorništvu takove slučajeve, u roku od 14 dana, pod prijetnjom globe od 5 do 25 for. prijaviti.

§. 55. Šumarski činovnici nemogu se upotrijebiti od oblastih, kao vještaci, u području onih šuma koje spadaju vlastniku, kod kojega službuju.

Poglavlje IV.

O šumskih požarima i šteta od kukaca.

§. 56. U šumah kao i u blizini istih na 100 metara smije vlastnik i njegovo osoblje otvorenu vatru ložiti jedino u slučaju nužde, nu onda se ima strelja prije od garišta odgrnuti, ter vatru uz što veću opreznost ložiti.

Pastiri, radnici i ostali stranci nalazeći se pravom po šumama, smiju jedino uz dozvolu šumskoga osoblja, na ustanovit se imajućih mjestih i uz primjereni oprez, vatru ložiti.

Svaki prestupak proti ovoj ustanovi, kazniti će se zatvorom od 1 do 14 danah ili novčanom globom od 5 do 70 for.

§. 57. Tko vatru naloži, dužan je istu, kada ju zapusti podpuno utrnuti.

Kazan kao u §. 56. Dogodi li se šteta nastavšim požarom, imat će krivac istu nadoknaditi.

§. 58. Samovoljno paljenje vatre po šumama, od koga se porodio šumski požar pako, imati će se kazniti po najstrožijih ustanova kaznenog zakona, za zločine paleža u obće.

§. 59. Kada je osobita suša te pogibelj od šumskih požara velika, može šumsko osoblje svako loženje vatre u šumama zabraniti, proglašiv to kroz občinski ured, žiteljstvu.

Tko se ipak krom toga usudi samovoljno vatru naložiti, kazniti će se, ako nepodpada ustanovom §. 58. o. z. zatvorom od 8 do 20 dana ili novčanom globom od 40 do 100 for., isto tako imati će i sve možebitne štete nadoknaditi.

§. 60. Svaki koji u šumi ili na kraju iste nadje vatru zapuštenu nu neugašenu, dužan je po mogućnosti ugasići ju.

Ako li koji putnik opazi da šuma gori, dužan je to onom putem kojim ide obznaniti starešini ili stanovnikom obližnjih kuća, a pastiri i obće osobe koje su se u istoj šumi zadržavale, kao i suposjednici ili ovlaštenici, dužni su u svakom slučaju, namah otići u bližnje selo, te prijaviti to starješini, ili u njegovoj odsutnosti il odaljenosti žiteljstvu, koje je dužno bezodvlačno to prijaviti vlastniku šume ili njegovom osoblju, ter po mogućnosti i bližnjoj političkoj oblasti ili javnoj straži, a podjedno pohititi na mjesto, kamo se može u eventualnom slučaju i prisilno privesti, gdje gori, s potrebitimi spravami kao; motikami, lopatami, sjekirami, kukama, kablovi, itd. i ondje pružati svu moguću pomoć.

Zanemarena prijava požara, kazniti će se u prvom slučaju, sa zatvorom od 1 do 14 danah, ili globom od 5 do 70 for. a u opetovanom slučaju od 8 do 30 danah ili globom od 40 do 150 for.

§. 61. Ako li polag okolnosti takov prestupak pred redoviti kazneni sud spada, to će se po kaznenom zakonu suditi.

§. 62. Posjednik šuma, odnosno šumarsko osoblje ili mjestni poglavari mogu krenuti sva obližnja mesta, da idu požar gasiti u smislu §. 60. o. z.

Mjestni poglavari i službenici od šumarstva neka ljugstvo prate, koje podje požar gasiti. Dužnost upravljanja posla gašenja, pripada najvišem

službeniku od šumarstva, koji se ondje nalazi, i načće mjestnom gjavaru ili njegovom zamjeniku.

§. 63. Onoga koji je dužan gašenje rukovoditi, treba bez uslovno u svemu slušati, što naredi za gašenje šumskog požara.

Ostali mjestni poglavari i službenici od šumarstva treba da uzdržaju red, medju gasećimi i da nastoje, da se izvršuje sve što se za gašenje određuje.

Po ugašenom požaru imade se oko garišta straža ostaviti, jedan do dva dana, ili ako je potrebno i dulje, radi česa se imade potrebno ljudstvo narediti.

§. 64. Mjestni poglavari koji propuste krenuti ljudstvo za gašenje šumskog požara, kao i oni neimajući dovoljna razloga, ili koji se upravo nehtedoše odazvati pozivu mjestnih poglavara ili šumskog osoblja, imadu se kazniti zatvorom od 14 do 30 danah ili novčanom globom od 70 do 150 for.

§. 65. Odštete koje se gašenjem nanesu tudjemu zemljištu, imadu naknaditi oni, kojim se je na korist gašenje preduzelo, osim ako se je i sam koji oštećenik izbavio gašenjem od većih šteta. Ako oblast iztražujuća nije kadra ustanoviti oštetu i naknadu, imadu se oštećenici odpraviti na put pravde.

§. 66. Za oštećivanju šuma paležom, na put stati može zemaljska vlada, u vanrednih slučajevih za takove predjele, za zločin paleža šumskog takodjer i prieki sud proglašiti dati.

§. 67. Na oštećivanje šuma po kukeih ili zareznicih ima se svagda pozorno paziti.

Vlastnici šuma ili osoblje njihovo, koji oštećivanje takovo opaze, dužni su ako upotriebljena proti tomu sredstva nisu dovoljna, i ako se je bojati, da će ovo zlo popast i susjedne šume, odmah prijaviti to šumskom nadzorničtvu, pod globom od 100 do 500 for.

U ostalom vlastan je svatko učiniti takovu prijavu.

§. 68. Šumsko nadzorničtvu imat će u takovom slučaju namah odrediti očevid na licu mjesta, saslušav dotične vlastnike šuma, kao i njihovo šumarsko osoblje, ter odrediti shodna da se tomu pustošenju na put stane.

Vlastnici šuma dužni su za preprečenje haranja šuma kroz kuke i zareznike ili razsirenje njihovo, dotične odredbe šumarskog nadzornika izvršiti.

§. 69. Proti odredbam šumskog nadzorničtva, za preprečenje oštetah po zareznicih, neprouzroči ni priziv odgodu, već se iste imadu, toli neposredno interesirajućem se, kao i po susjednih vlastnicih šuma zajednički obaviti. Samo u slučaju ako bude odredjeno po šumskom nadzorničtvu, da se koja šuma ili dio iste posjeći imade, te se proti toj odredbi priziv na zemaljsku vladu podnese, imade se do konačne odluke ove, pričekati s izvršenjem te odredbe.

Ako li vlastnici šuma, odredbe nadzorničtva u stanovitom roku neizvrše, to će šumsko nadzorničtvu samo, na trošak dotičnika potrebita izvesti dati.

Troškove imadu plačati, dotični vlastnici po mjeri njihovih šumskih posjeda, koji se obranjuju.

§. 70. U slučajevih kada je veća pogibelj, može se i žiteljstvo dotičnih občina ureda radi odrediti na zahtiev šumskog nadzorništva, po političkoj oblasti u pripomoć za prepričenje takovog pustošenja uz svojedobnu naknadu mjestne nadnica.

Poglavlje V.

O oblastih, nadležnosti i postupku u pogledu šumsko-redarstvenih prekršaja, koje sami vlastnici šuma počine.

§. 71. Za da uzmogne zemalj. vlada vršiti nadzor nad svimi šumama, porazdeliti će se ciela zemlja, polag razmerja površine šume i vlastnika u šumsko redarstvena okružja, a za svako takovo okružje (nadzorništvo), imenovati će ban kr. šumskog nadzornika, kojemu će se potrebito osobljje dodieliti.

§. 72. Šumski nadzornik bdije nad tim, da se u njegovom okružju, ustanove ovoga zakona, kao i naredbe zemaljske vlade vrše, a zatim imade i na to gledati, da se ustanove gospodarske osnove, koje se s toga i kod njega nalaze u svemu obdržavaju.

S toga imade svake godine jedan put cielo svoje okružje proputovati, te se o stanju šuma osvijedočiti, a o tom zemaljskoj obširno izvješće podnjeti, te naidje li na šumsko redarstvene prestupke imat će u smislu ustanova ovoga zakona postupati.

§. 73. Za šumsko redarstvene prestupke navedene u ovom zakonu, koje počine sami vlastnici u svojih šumah, jest prva oblast šumsko nadzorništvo, a druga zemaljska vlada. Djelokrug šumskog nadzorništva ustanovit će se još i posebnom naredbom.

§. 74. Za utjerivanje globa, te u drugih slučajevih potrebe, imade se šumsko nadzorništvo na dotičnu političku oblast obratiti, koja je dužna šumsko nadzorništvo u svem podupirati.

§. 75. Proti svim odlukam i odredbam šumskog nadzorništva, kano ti šumsko redarstvene oblasti, može nezadovoljna stranka putem iste, uložiti priziv na zemaljsku vladu, n običnom roku od 14 dana.

Dio II.

O šumskih prekršajih i zločinih.

Poglavlje I.

Obćenite ustanove.

§. 76. Šumske prekršaje navedene u II. i III. poglavju o. z. sačinjavaju u smislu o. z. učini počinjeni proti sigurnosti šumskog vlastništva izuzam, onih ako:

- a) efiktivna vrednost t. j. zbiljna vrednost u času učina ukradjenog stojedeđeg stabla, bez priračunanja posredne štete,
- b) u slučaju zlobnog oštećivanja branjevina i kultura, prouzročena šteta 25 for. nadmašuje.

§. 77. Isto tako u smislu §. 76. počine šumski prekršaj i oni, koji imadu kakovo pravo na uživanje šuma (ovlaštenici, pravoužitnici), ako uslijed toga prava dobljene šumske proizvode prodadu, ili u drugu nego li mu po pravu pripada svrhu, upotriebe.

§. 78. Ako li efektivna vrednost ukradjenog stojecog stabla, kao i prouzročeno zlobno oštećivanje u branjevinah i kulturnih 25 fr. nadmašuje, sačinjava u smislu kaznenog zakona zločin kradje.

§. 79. Tko ukrade već izradjeno drvo za uporabu ili prodaju, ili u tu svrhu pripremljeno, ako li se i u šumi nalazi, kao i drvo koje se na stovarišta dopremi ili spravlja, imade se kao za običnu kradju kaznenim sudovom prijaviti.

§. 80. Zločin sačinjava šumska kradja ili zlobno oštećivanje u kulturnih i branjevinah, ako li je vrednost ili šteta i izpod 25 for., ako u tom pogledu koja od onih okolnosti predleži, uslijed kojih kradja ili zlobno oštećivanje u smislu kaznenog zakona (§. 174., 175. i 176.), zločinom se smatra. Ustanove kaznenog zakona u pogledu nošenja oružja, ima se samo na ono za pucanje odnašati.

§. 81. Ako je za šumski prekršaj počinjen samo kradjom stojecog stabla ili zlobnim oštećivanjem u branjevina i kultura, krivac u roku od 3 godine 3 puta kažnen bio, postaje navadnim šumskim kradljivcem, to bez obzira na iznos vrednosti, sačinjava svakim svojim, od gore pomenutih čina zločin kradje. (§. 175. k. z.).

§. 82. Ako iza odsudjenog zločina krivac nakon 3 godine opet šumski prekršaj počini kradjom stojecog stabla ili zlobnim oštećivanjem branjevina i kultura, neima se to kao zločin smatrati, već samo kao opetovan prekršaj (priupadnik), te u smislu ovoga zakona strožije kazniti.

§. 83. Tko počini šumski prekršaj imade osim prave vrednosti i posrednu štetu nadoknaditi, a osim toga odsuditi će se, za svaki slučaj napose i na novčanu globu u smislu ovog zakona, te podjedno naznačiti vrieme zatvora, za taj slučaj da je globa neutjeriva.

Nu na zatvor se samo onda može krivac odsuditi, ako se unapred znade, da je globa neutjeriva, ter u opetovanom slučaju ako će to biti osjetljivija kazan.

§. 84. Kod zločinah imade se kod procjenjivanja šteta ne samo efektivna vrednost dobra uračunati, već i posredna šteta u smislu ustanova ovog zakona kao izmakla dobit.

§. 85. Kod promjene novčane globe u zatvor računa se ako li je ista izpod 2 fr. jedan dan zatvora a za svaka dalnja 2 fr. jedan dan zatvora više.

§. 86. Za šumske prekršaje je običan zatvor od 1 do 14 dana, a polag otežujućih okolnosti najviše 30 dana.

§. 87. Kada šumske prekršaje i zločine počime članovi obitelji, osobe koje stoje pod skrbništvom i kuratelom, služinčad, šegrti, djetići ili radnici, imade se glava obitelji, skrbnici i kuratori, gospodari, obrtnici i tvorničari k razpravi pozvati, nu ako i nedodju svakako su dužni za naknadu.

U takovu slučaju odsuditi će se isti u družtvu sa krivcem na naknadu vrednosti štete i troškova, nu ovrha se može samo u tom slučaju

proti njima voditi, ako li je ostala proti kriveu dielomice ili sasvim bezuspješna.

Isto tako oni koji imadu pravo u šumi šumske proizvode izradjivati, ili iste izvažati odgovorni su za svoje punomoćnike i radnike, i to u svakom slučaju s pravom regresa.

§. 88. Ako li šumski prekršaj počini više osoba, koji su budi kao punomoćnici ili začetnici kod tog čina sudjelovale, to se ima svaki kazniti novčanom globom ili zatvorom u smislu §. 84.

Za naknadu vriednosti i štete kao i za troškove jamče zajednički.

Kod zločinah polag ustanova kaznenog zakona.

§. 89. Pokušaj šumskog prekršaja jest kažnjiv, te se imade kazniti ustanovljenom globom za takav čin, koja se može u osobito olahkujućih okolnostih sniziti na polovicu. Kod zločina, u smislu ustanova kaznenog zakona.

§. 90. Ako li tko kod šumskih prekršaja sudjeluje zatajenjem ili kao sudionik, imade se kazniti globom od 5 do 25 for. ili polag §. 84. o. z. na zatvor.

Zatajući sudionik, imade se s krivcem solidarno odsuditi, na naknadu vriednosti štete i troškova. Kod zločina u smislu ustanovo kaznenog zakona.

§. 91. Kod šumskih prekršajah imade se kao otežkujuća okolnost uzeti, ako se isti počine:

1. prije izhoda a poslije zapada sunca,
2. na svetce i svećane dane,
3. ako li se nastoji svaki trag zamesti,
4. ako li se pilom umjesto sjekire služi, ili stabla izkopa,
5. ako krivac neće da svoje ime i mjesto naznači, ili ga krivo naznači,
6. ako li se odalji na poziv lugarskog osoblja,
7. ako li je imao kakovo oružje za pucanje kod sebe,
8. ako li krivac uzprkos opomene štetu ili kradju dalje nastavlja,
9. ako li je krivac za vrieme, kada je taj čin počinio, kao radnik ili nadzornik u šumi,
10. ako li krivac zaustavljene mu predmete oduzme,
11. ako li se u roku od 2 godine iza izrečene kazne opetovano prekršaj počini (priupadnik) kao i u slučaju navedenom u §. 82.
12. ako je šteta počinjena u ogradjenih šumah nasilnim razgradnjivanjem ograda,
12. ako je šumska kradja počinjena u družtvu od tri ili više osoba,
14. ako je ista na bud umjetnih, bud naravnih gojitbenih i pomladnih ploštinah počinjena,
15. ako li koji od ovlaštenika ili pravoužitnika štetu ili kradju u toj nakani počini, da se šumski proizvodi ili u naravi kao ogrevno ili građevno drvo, ili izradjeni djelomice ili sasvim prodadu; ta nakana će se zakonito naslučivati, ako li polag svojstvah prisvojenih si šumskih proizvodah kao i osobnih i kućnih odnošajah krivca — isti predmeti nisu bili odredjeni za vlastito upotrebljenje.

§. 92. Gdje je kod jednog šumskog prekršaja jedna ili više otežkujućih okolnosti, imade se jednostavna globa od jedan i pol stavnog do

trostrukog iznosa iste povisiti, uz ograničenje ipak, da se u §. 86. navedena najveća kazan zatvora nesmije prekoračiti.

§. 93. Kao šumski prekršaj neće se čin kazniti, ako bi se komu uz put budi u šumi ili u blizini iste takova nesreća dogodila, da je morao šumski prekršaj počiniti, ako li taj čin šumskom osoblju, kojemu je nadzor iste šume povjeren, ili bližnjem običnom uredu ili poglavaru za 24 sata prijavi.

Prouzročena šteta ili vrednost prisvojenog si predmeta mora se i u tom slučaju nadoknaditi.

§. 94. Po marhi i živini počinjeni kvar, ako li nemože krivac isti naknaditi, dužan je vlastnik iste naknaditi.

§. 95. Kod šumskih prekršajah, ako li se oštećeniku šumskom kradnjom prisvojeni predmeti povrate, ma i dielomice ili koji dio od istih u šumi ležati ostavi, imade se to primjereno polag mjestne cene u račun uzeti te od zahtjeva odštete odbiti.

§. 96. Oštećeniku, koj se nebi zadovoljio sa odštetom u smislu ovoga zakona, već scieni, da može zahtjevati i dokazati veću naknadu, jest slobodno istu tražiti redovitim putem pravde.

§. 97. Okrivljenici imadu sve troškove razprave i utjerivanja razmjerno nadoknaditi, jer se obično proti višu njih takove povesti imadu.

§. 98. Smrću krivca prelazi obveza naplate vrednosti štete i troškovah na nasljednike za dosudnjene jur odštete, a nedosudnjene se brišu.

§. 99. Postupak proti šumskim prekršajem neima se povesti i ovršiti samo na zahtjevanje oštećenika ili na prijavu šumarskog osoblja ili službenika, koj je za nadziranje šumah, poljah, vinogradah itd., javno po kojoj občini ili po privatnih ljudih postavljen i uredovno zaprisežen, zatim na prijavu kojeg urednika ili službenika od običih vlastih sigurnosti, imenito oružnikah i stražah financijalnih, nego i onda, kada oblast kojim mu drago drugim načinom za iste sazna.

§. 100. Cienik za proračunavanje vrednosti otudjenog predmeta, posredne štete, ili samu štetu, kao i izgona, imade sastaviti za svaku županiju šum. nadzorništvo, saslušav o tom vlastnike šumah odnosno dotične uredi, te taj cienik predlaže zem. vladi na odobrenje.

Ovaj cienik imade se od tri do tri godine sastavljati, nu ako međutim veće promjene cienah nastanu, može se i prije promjeniti.

Kako će se postupati kod sastavljanja cienika za šumske odštete, to će na temelju ustanovah ovog zakona zem. vlada naredbenim putem naputak izdati.

§. 101. Nakon ovrhe kazne kod zločinah imale bi svekolike posljedice kazne, normirane koli kaznenim zakonom, toli gradjansko-političkim zakoni, prestati pod sljedećimi uvjeti:

- a) ako li je krivac odštetu namirio;
- b) ako u roku od 3 godine nepočini kažnjivog čina na štetu šumskog vlastništva.

Poglavlje II.

O naknadi vriednosti, štete i o globi.

§. 102. Tko u šumi nalazeća se stojeća stabla ili posjećena, ali za uporabu ili prodaju jošte neizradjena ukrade (§. 76.), imade vlastniku vriednost ukradjenoga drveta, a za počinjenu štetu $\frac{1}{3}$ od te vrednosti nadoknaditi, a osim toga imade se kazniti globom u visini obih svotah.

§. 103. Vriednost ukradjenog drveta i za počinjenu štetu cielu svotu vriednosti imade nadoknaditi, a osim toga globom u visini obih svotah imade se kazniti, tko u šumi

- a) posjeće prut, kolje, izdanke izpod 10 god., kao i vrednostnije letve ako se time sklop krošnjah prekine;
- b) ako se odstranjennjem toga stabla sklop krošnjah znamenito prekine, te praznina nastane, ili ako se više stabala uzpored posjeku, da time praznina nastane ili se iz riedke šume posjeku;
- c) ako se drva osobite vrednosti, koja se samo umetnuto nalaze, ili sjemenjaci, te stojeći hrasti, jaseni, briesti, kesteni, omorike, ariži, jele i bori iz mlađih, za sjecu jošte daleko nedoraslih sastojina kradu;
- d) za učvršćenje tla, za zaštitu ostavljene panje, kao i u nizkoj šumi nalazeće se panje izkapa i krade, ili radi kradje stabala izkopanu jamu nezameće.

§. 104. Tko ukrade ležeće drvo urušeno od vjetra ili od drugih nepogodah naravi, ili panje, te koje jošte nije izradjeno, kao i stojeće skroz suho stablo ili granje, ili od istog koru olupi, imade se uz naknadu vrednosti isto tolikom globom kazniti.

§. 105. Tko ukrade stelju ili zeleno lišće, imade vriednost istog, a isto toliku štetu naknaditi, a osim toga kaznit će se globom u visini obih svotah.

Ako li se je za sakupljanje stelje željezno orudje upotrebljivalo, te u obće proti ustanovam §. 25. o. z. radilo, imade se šteta dvostruko uzeti, a prama tomu i globi.

§. 106. Tko žir, šišku, te ostalo šumsko sjemenje krade, imade uz vriednost isto toliku štetu naknaditi, a u visini obih svotah i globom se kazniti.

Ako li se pako u zabranjenih šumah, koje se vidljivo označiti imadu, šumsko sjeme krade (gdje se žir sakuplja ili je naravno pomladjenje), imade se osim vrednosti dvostruku šteta naknaditi, a prema tomu i globom kazniti.

Ako li se je žir, šiška, ili drugo sjeme, nalazeće se jošte na stablu, treslo ili klaštrilo, te time mlađe grančice oštetile, imade se od proračunane vrednosti stabla $\frac{1}{3}$ k tomu priračunati.

§. 107. Tko ukrade šumske sokove od stojećih stabala, imade vrednost istih uz isto toliku štetu naknaditi.

Ako li je sam stablo navrtao te time stablo oštetio, imade od proračunane vrednosti istog $\frac{1}{3}$ naknaditi, a kaznit globom u visini vrednosti štete.

§. 108. Tko u šumah guljevačah, koje bi se u isto vrieme za dobivanje kore sjekle i gulile, olupi i ukrade koru, imade vriednost iste, a za štetu polovicu od iste naknaditi, ter globom u visini obih svotah kazniti.

§. 109. Tko na stojećih stablih granje okreše, stablo zasječe, ili vrh odsječe, te ga ukrade, imade vriednost istog, a kao štetu od proračunane ciele vriednosti stabla $\frac{1}{3}$ naknaditi, a osim toga u visini obih svotah i globom se kazniti.

Ako su to hrastova ili bukova stabla, koja plod nose, imade se kao šteta od proračunane ciele vriednosti $\frac{1}{2}$ naknaditi. Isto tako ako je temeljta bojazan, da će se stablo osušiti.

Tko stablo oguli ili podbieli, ili pokraj istoga vatru naloži ter isto samo napali, imade $\frac{1}{2}$ vriednosti stabla naknaditi, a isto tolikom globom se kazniti.

§. 110. Tko šumske plodove, gljive, gubu, kamenje, zemlju, piesak, travu, suharke i sitno ležeće dryo itd. krade, imade vriednost istog naknaditi, a isto tolikom globom se kazniti.

§. 111. Ako li tko šumsko zemljište, obrašteno drvljem ili u pmladbi stajeće, u tudjoj šumi nepovlastno krči, ter ga na vlastito uživanje bez dozvole rabi, to imade odštetiti od svakog ar cienikom ustanovljenu vriednostnu naknadu za zemljište kao i za uništeno drveće, ter se imade osim toga odsuditi na nošenje gojitbenih troškova i kazniti globom od 10 do 100 for.

Ujedno se imadu dotične plodine za slučaj, da je izkrčeno zemljište takovimi zasipano, po redarstvenom osoblju političke oblasti u roku od 30 dana od dana učinjene prijave uništiti.

Vlastnik izkrčene ploštine dužan je istu u smislu odredbe §. 4. o. z. pošumiti.

§. 112. Ako li tkogod jur izkrčene šumske goljetke ili čistine bez dozvole uživa, to se imade osim na naknadu u cieniku za jedan ar ustanovljenog iznosa jošte i na globu u iznosu od 10—50 for. odsuditi, a možebitne posijane plodine imadu se u roku od 30 dana po redarstvenih organih polit. oblasti uništiti.

Poglavlje III.

Oštećivanje šumah.

§. 113. Tko u šumi bez dozvole vlastnika blago pase bilo to hotomice ili neopreznosću, imade uz naknadu prouzročene štete, eventualno i izgon naknaditi, koj se i lugarskom osoblju naknadjuje, ako je isto blago iztjeralo, a imat će naknaditi i svaki daljni trošak tjeranja blaga.

Osim toga imade se sa sljedećom globom kazniti:

1.	za 1 kom. blaga ili kozu sa	50 novč.
2.	„ konja ili osla	40 „
3.	„ ovcu ili birku	15 „
4.	„ svinjče za žirovine	30 „
5.	„ inače	10 „

6. „ ždriebe	5 novč.
7. „ gusku	2 "
8. „ perad	1 "

Ako li se pase u zabranah ili naravnih branjevinah, koje su vidljivim znakom označene, ili grabom ili plotom ogradjene, imade se ta globa dvostruko uzeti.

U kulturah, gdje je umjetno pomladjivanje, ili u šumskih vrtovih, imade se ta globa trostruko uzeti.

§. 114. Ustanove §. 113. valjaju i u onom slučaju, ako li onaj, koj ima pravo na pašu, to pravo obzirom na mjesto, vrieme, vrst i broj pasućeg blaga prekorači, ili se blago bez pastira ili u noćno doba pase.

§. 115. Odšteta u slučaju štete, počinjene pašarijom, nemože biti manja od polovice u §. 113. navedenih globah.

Ako se pako taj čin počinio u šumah izpod 15 god., ili na luhkom zemljištu, ili kod kišovita vremena, ili ako krivac dulje od jednog dana pase, od ciele svote.

§. 116. Ako li se je blago u šumu sklonulo ili sklonuti moralo pred pretećom-pogibelju, to u tom slučaju neima globe, ali se prouzročena šteta mora naknaditi.

§. 117. Ako se blago nadje u branjevinah i kulturah, imade se odšteta polag cienika za svaki popašeni ili oštećeni ar nadoknaditi, a osim toga krivac kazniti u smislu §. 113. globom.

§. 118. Nadje li se blago u branjevinah i kulturah, dužan je pastir na zahtjev šumarskog osoblja isto iztjerati, a može se to blago i primjerenom silom izagnati.

Ako je pako po živini nanešena šteta znamenitija, može se privatna pljenitba na toliko komada obaviti, koliko će dovoljno biti za odštetu i globu.

Nu vlastnik šume ili njegovo osoblje imade s mesta prijavit to kažnjivo djelo, živinom počinjeno, političkoj oblasti, navedši ujedno zahtjevanu zakonitu odštetu, zatim trošak za pljenitbu, tjeranje, obskrbu živine, te prijavu polit. oblasti.

Politička oblast imade za prekršaj kratkim putem za 48 satih dočinika k razpravi pozvati, što se mora u roku od 4 dana obaviti, te ne može li krivac dosudjenu odštetu i globu platiti, imade mu se 8. daniza obavljenje pljenitbe zapljenjena živila kod polit. oblasti dražbom prodati.

Kod zločina, ako se krivac nenagodi za 8 danah, prodat će mu se zapljenjeno blago, te novac skupa s prijavom, odnosnom kazni sudu poslati na dalnje uredovanje.

Položi li krivac dovoljno jamčevinu, može mu se blago namah povratiti.

§. 119. Ako nije moguće izvršit pljenitbe glede ovaca, svinja i peradi, dopušteno je u razmjeru štete postrieljat ih.

Isto tako, ako se svinje nadju u zabranjenih šumah za kupljenje žira, ili se hoće urodivšim sjemenom u hrastovih i bukovih šumah naravno pomladjenje izvesti.

Što se ima uvjek u prijavnici navesti, da se primjeran obzir pri odmjerenu kazne uzme.

Ubijena živina ima se ostaviti na mjestu za onoga, čija je.

§. 120. Kozo se izključuju iz šumske pašarije, te je vlastnik ili njegovo osoblje ovlašteno iste, čim ih nadje u šumi, postrieljat.

§. 121. Vožnja izvan stalnih šumskih puteva ili u tu svrhu na novo odredjenih, nedozvoljeno sklizanje i bacanje drva, kao svaka ošteta obaranjem stabala, koja se nanese stojećim stablom ili podmladku, imade se odštetiti, kao i trošak za možebitni popravak namiriti, a osim toga kaznit globom od 2 do 25 for., a u opetovnom slučaju i dvostruko.

§. 122. Tko na kulturah grabe zameće, plotove i vidljive znakove trga, humke premješta, mostove, puzaljke itd. ošteće, imade uz odštetu i naknadu troška za popravak istih nadoknaditi, a osim toga kaznit će se globom od 5 do 50 for., a u opetovnom slučaju i dvostruko, u koliko se nemogu ustanove kazni zakona upotriebiti.

§. 123. Tko na stablih ili panjevih nalazeće se vidljive brojke i znakove šumarskog osoblja izsječe ili izbriše ili to pokuša, ili tko hotomice i protupravno u tudjoj šumi proizvode iste ošteće ili razorava, imade se kaznit globom od 5 do 50 for., a ako je kroz to kakav trošak ili šteta nastala, istu nakaditi.

U opetovanom slučaju je globa dvostruka.

Orudje, kod oštećivanja upotrebljeno, može se konfiscirati, ter valja s istim u smislu ustanove §. 126. postupati.

§. 124. Tko drvo ili ostale šumske proizvode, koje je dobio za svoju uporabu pravom na uživanje šume bezplatno ili popustom, bez dozvole dotičnoga vlastnika ili njegovog osoblja proda ili drugom dade, ili na druge dane, nego li su ustanovljeni, suho ležeće drvo i stelju vozi, ili preko ustanovljenog roka drva iz šume izvaža itd., imade se kaznit globom od 3 do 5 for.; ako li je vrijednost prodanog ili danog predmeta veća od 5 for., onda se imade ta vrijednost kao globa uzeti.

§. 125. Kupac, te u obće onaj, koj steće takove šumske proizvode, za koje je znao ili je polag okolnosti morao znati, da su kroz kradju steceni, kaznit će se globom od dvostrukе vrijednosti odnosnih predmeta, koja ipak nesmije nikad manja biti od 3 for.

§. 126. Tko u tudjoj šumi, bez da ima tu kakovo pravo, ili ako ima i pravo, ali u nevrieme se nadje izvan javnih puteva, ako li njegova prisutnost s razloga javne sigurnosti ili sigurnosti šumskog vlastničtva sumnjiva, može se po šumarskom osoblju pozvat, da se odstrani, a ako ima sjekiru, pilu ili drugo kakovo orudje, isto oduzeti i zaplijeniti te to političkoj oblasti poradi dalnjeg uređovanja javiti i prigodom dotične zakazane razprave predati.

Nemože li dotičnik niti pred oblašću dokazati pravo zadržavanja u šumi odnosno nošenje oružja, to će mu se ti predmeti konfisciranimi proglašiti te prodati, a unišli novac uručiti u smislu §. 164. šumskog zakladi, te podjedno odsuditi na naknadu možebitnih troškova pljenitbe i razprave.

Ako li ta osoba uzprkos poziva šumskog osoblja neće da se iz šume odstrani ili da preda oružje, ima se kaznit globom od 5 do 25 for., su-

prostavi li se, to taj čin sačinjava zločin proti redarstvenim organom te se ima proti istomu u smislu kazn. zakona postupati.

§. 127. Ako li razpravljača oblast dodje do temeljite sumnje proti izpravnosti prociene, učinjene gledje koje šumske kradje ili štete, može odrediti očevid na licu mjestu, te po u tu svrhu pozvanih vještacih, od kojih se u pravilu dvojica pozvati imaju, štetu izviditi i procieniti.

Svakako se k tomu očevidu imade vlastnik šume odnosno njegov šum. činovnik pozvati.

Isto tako može se očevid odrediti i na zahtjev okrivljenika.

§. 128. Koji se na samoj šumskoj kradji ili šteti zateknu, ako je potrebno za konstatiranje čina, napose kod nepoznatih, ili za prepričećenje dalnje kradje ili štete, mogu im redarstveni organi kao i šumsko osoblje šumske produkte, orudje, kola, sane i vozeće blago zaplijeniti, te se ima u smislu §. 118. dalje postupati.

Nepoznati mogu se i uhititi te bližnjoj najnižjoj polit. oblasti predati, koja ima u 24 sata dotičnika preslušati, te neima li bojazni, saznav mu ime i mjesto, da će prije kazne pobjeći, na slobodu ga pustit; u protivnom slučaju skupa s prijavom šumarskog osoblja dotičnoj oblasti predati ga, kod političke oblasti imade se za 3 dana ureda radi razprava odrediti, a kod kazn. suda postupa se u smislu kazn. zakona.

Dio III.

Poglavlje I.

Nadležnost i postupak kod šumskih prekršaja i zločina.

§. 129. Sve prekršaje šumske, navedene u §. 76. i 77., iztražuju i sude u prvoj molbi političke oblasti, u teritoriju kojih je taj prekršaj počinjen, u drugoj molbi zemaljska vlasta.

§. 130. Ovim oblastim imadu se prijave lugarah, obračunane i podpisane po dotičnom predpostavljenom šum. činovniku, od zgode do zgode, ili od mjeseca do mjeseca polag obrazca A. za svaki slučaj posebice podnašati.

§. 131. Ove prijave imadu se extra turnum najbrže razpraviti i rješiti, a svakako u roku od 3 mjeseca iza dana dostave.

Pri samoj kaznenoj razpravi kod polit. oblasti, kojoj se imadu pozvati uz krivce, ako ovi priznali nebi, dotičnik, koji je taj čin odkrio i prijavio, kao i možebitni u slučaju potrebe svjedoci, imade se ta razprava sa glavnimi točkami uvrstiti u kazneni registar, koj se ima vodit polag obrazca B., te se po savršenoj razpravi s miesta imade presuda izreći, a na zahtjev stranaka umiesto prepisa osude priobćit će im se izvadak iz kaznenog registra.

§. 132. Lugari i šumsko osoblje, koje se poziva bud u šumskih prekršajih ili zločinu, imade se pozvati k razpravi putem svojeg predpostavljenog ureda.

§. 133. Ako u šumskih prekršajih niti okrivljenik, a niti punomoćnik k razpravi nedodje, a nije prije razprave za vriemena jošte zamolio

odgodu, koja se jedino sbog bolesti ili smrti u obitelji dozvoljava, uzeti će se, da se nije kadar braniti proti dokazom, koji proti njemu govore, te će se razprava obaviti i bez njega, te prama tomu presuda izreći.

§. 134. Nu ako oblast okriviljenika pozove, da glavom dodje k razpravi, a on pri svem tom od razprave izostane, može se proti njemu izdati i dovedbena zapovjed.

§. 135. Okriviljeniku prosto je i onda, ako na razpravu nije došao, proti predsudi uložiti priziv.

S prizivom ovim može on sjediniti i svoje izpričanje, zašto je od razprave izostao, te ako dokaže takove okolnosti, koje bi povoda dale drugoj presudi, imati će vlast iztražna, ako uvidi potrebu, novu razpravu naredit, i prosto će joj biti od prijašnje svoje presude odstupiti i novu presudu izreći, o čemu će se imati tužitelj obavjestiti, da može i u ovom slučaju on ili okriviljenik priziv s nova uložiti.

§. 136. Tužitelju imade se ureda radi nakon razprave dostaviti razpravni zapisnik u roku od 8 danah polag obrazca C, a ako želi (u slučaju potrebe za priziv) izvadak iz kaznenog registra imade mu se taj priobčiti u smislu §. 131.

§. 137. Dotična razpravljujuća oblast ili kazneni sud imade za šumske prekršaje ili zločine alfabetički registar voditi, u koj se iza svake razprave za 3 dana odnosne presude i osude unesti imadu, te u koj registar može uviditi šumsko osoblje u slučaju potrebe, za da se znade koji je okriviljenik opetovano prekršaj počinio (priupadnik) u smislu §. 91. ili je navadni šumski kradljivac §. 81. kao i u slučaju §. 82.

§. 138. U presudi imade se navesti rok od 14 danah u kojem dosudjenu vrednost, odštetu i globu krivac platiti imade.

Neučini li to u tom roku, to se imade u novom roku od 30 danah ureda radi po istoj oblasti koja je presudu izrekla ta svota ovrhom uterati, a iz uniše svote nakon pokriće troškovah ovrhe, ponajprije trošak razprave, zatim vrednost i štetu, a onda istom globu namiriti.

Nemože li se globu u roku od 1. godine utjerati imade dotičnik kazan zatvora u smislu §. 83. nastupiti.

§. 139. Nemože li se odšteta utjerati u roku od 1 god. imade se ureda radi o tom obavjestiti prijavitelj odnosno vlastnik šume — koj se može onda nagoditi krivcem da odštetu šumskimi radnjami odsluži, ili može sam taj dug utjerati, koj se nakon 5 godina svakako brisati može.

§. 140. Proti presudam prve molbe imade se uložiti priziv putem one oblasti koja je presudu izrekla na drugu molbu za 24 sata, ako je okriviljeniku presuda odmah po svršenoj razpravi ustmeno proglašena, a izvedenje priziva ima se predati za dalnjih 8 danah.

Ako je pak presuda okriviljeniku pismeno dostavljena tada se od dana dostave računajuć priziv za 8 danah najaviti, a izvedenje priziva za dalnjih 8 danah izvesti imade.

Isto tako može i tužitelj odnosno njegov zastupnik ako se s presudom nezadovoljava priziv uložiti.

Ako se izvedenje priziva u označenom roku nepodnese, imadu se svi spisi i bez odvlake za daljnje riešenje drugoj molbi predložiti.

§. 141. Uloženi prizivi proti presudam I. molbe u slučajih navedenih u §. 118. i 128. nesistiraju dražbu već se unišli novac do riešenja imade u pohrani držati.

§. 142. Kažnjivost za šumske prekršaje zagodom utrne:

- a) ako li se prijava nepodnese u roku od jedne godine odnosnoj polit. oblasti;
- b) ako ju polit. oblast u roku od 1 godine u razpravu neuzme.

Glede odštete imade se zahtjev staviti kod dotičnog mjestnog ili bategelnog suda kamo već svota tražbine spada.

§. 143. Čine navedene u §§. 78. i 79. ovog zakona sudi kr. sudbeni stol u čijem području su počinjeni u smislu ustanovah kaznenog zakona u koliko to §§. 131., 132., 137., 138., 139. i 141. drugčije nedredujuju, a dotični prizivi se obzirom na §. 140. podnašaju putem istoga kr. banskemu stolu.

Dio IV.

Transport šumskih proizvoda.

Poglavlje I.

Po suhom.

§. 144. Svaki vlastnik zemljišta dužan je dopustit, da se prieko njegove zemlje iznose proizvodi šumski, kojih ili posve nije moguće, ili je moguće samo sa neporazmernim troškom na drugi način iz šume iznositi i dalje odpremat. Nego činit se to ima na način, koj je najmanje škodljiv; a osim toga dužan je vlastnik šume za štetu, koju prigodom iznošenja prouzroči, dati podpunu zadovoljštinu vlastniku zemljišta.

Da li je potrebno iznosit drva prieko tudižih zemaljih, ima odlučit najnižja politička vlast, posluhnuy najprije stranke, i vještak, pak pri tom ima predbježno ustanovit i odštetu.

Ako ustanovom ovom o odšteti stranke neće da se zadovolje, dopušten im je utok na više molbe političke.

Glede ustanove prepornih svotah odštetnih prosto je strankam, ako se putem političkim pogodit nemogu, poprimit redoviti put pravde. Nego, čim bude položena svota, predbježno pronadjeta, nesmije se priečit iznenje drvah.

§. 145. Dotični opremač mora gledati da u ustanovljenom vremenu iznošenje šumskih proizvodah obavi, nemože li sbog nastalih zapreka, imade mu politička oblast na njegovu molbu rok produljiti, a čim svrši imade to prijaviti polit. oblasti, koja će o tom namah vlastnika zemljišta obavjestiti.

Ako se već prije nagodili nisu imadu se podjedno pozvati da se u roku od 15 danah nagode, u kojem slučaju će se jamčevina dotičniku vratiti, kao i onda ako li dotičnici neprijave da su zbog odštete kod odnosnog suda tužbu podneli, ako li pako u gornjem roku to prijave, onda će se ta jamčevina odnosnom суду predati.

§. 146. Ako li u kojoj okolici šumske kradje mah preotmu, može zemaljska vlada na predlog šumskog nadzornika naredbu izdati, da se u dotičnoj okolici, kao i ondje kamo se ti šumski proizvodi voze te upotrebljuju, prodaja i kupnja takovih proizvodah samo uz taj uvjet dozvoljava, ako li se prodavaoc izkaže potvrdom šumskih organah i občinskog ureda, da je te proizvode zakonito stekao. U toj potvrdi imade se navesti vrst, veličina, broj, kakvoća i mjera prodat se imajućih šumskih proizvodah.

§. 147. Tko ipak uzprkos te naredbe šumske proizvode prodaje ili kupuje, imade se kaznit globom u iznosu dvostruke vrednosti proizvodah

Poglavlje II.

Po vodi.

§. 148. Da se klizi makar koje vrsti (klizi po zemlji ili utrenici, klizi ledne, sniežne, vodne) ili ine sprave za iznošenje drvah praviti mogu prieko javnih cestah i vodah, kroz sela, pokraj tudjih sgradah ili preko njih, potrebita je tomu dozvola vlasti županijske, koja ju, posluhnjuv šumsko nadzorništvo i sve dotičnike, podielit ima, kao što shodno bude.

§. 149. Za plavišta (iznošenje drvah nepovezanih po vodi, zatim plavljenje drvah povezanih ili nepovezanih, pomoćju osobitih splavnica), a tako i za pravljenje splavnih gradnjah (napravah plavnih) potrebita je dozvola osobita. Dozvolu ovu podieljuje županija, namjerava li se prirediti plavište samo kroz jedan kotar, ili kroz više kotara iste županije; može pako ova vlast podielit takovu dozvolu najviše za tri godine danah.

Ako plavište ima ići kroz više županijah, pripada podjeljivanje dozvole zemaljskoj vladji; a isto tako, ako se protezati ima celiom Hrvatskom i Slavonijom, ili ako je namjera služit se plavištem više nego tri godine, pridržana je dozvola i opet zemaljskoj vladji.

Ako za iznošenje drvah bude neobhodno potrebna poraba vodah privatnih, treba u tom obziru postupati u smislu §. 151.

§. 150. Iskati dozvolu za plavište i za pravljenje napravah splavnih, prosto je svakomu.

Ako se postojeća jurve povlastica splavna prostire na izključivo upotrebljivanje koje izvjestne vode splavne, tad se bez dozvole ovlaštenikao dokle god traje stara povlastica, nesmije nikomu drugomu dati novo splavni pravo na istoj vodi. Ovlaštenik je međutim u obziru preuzimanja splavnih drvah, ili plavljenja istih, zatim u obziru braništah i splavnih štetah duža vladati se po sljedećih ustanovah (§§. 158. i 161.).

§. 151. Kad se ište ili nova dozvola splavna, ili ponovljenje povlasticah splavnih jurve iztekavših, ima se u prošnji, koliko moguće, točno naznačiti vrieme splavljenja, mjesto, gdje će se započeti i dokle će ići, a tako i vrste i množina drvah splavnih.

Prošnje, u kojih se ište dozvola za pravljenje napravah splavnih, imaju naznačiti mjesto i svrhu toga pravljenja, a izvan toga u priklopljenih narisih i opisih raztumačiti namjeravano uredjenje napravah, razmjerje istih naprema svoj okolici, a tako i naprema ostalim gradnjam i vodenim napravam, koje na splavnoj vodi obstoje.

§. 152. Kako prošnje za nove dozvole splavne ili za obnovljenje povlasticah splavnih jurve iztekačih, tako i prošnje, u kojih se ište dozvola za pravljenje napravah splavnih, imadu vlasti političke bez odylake obznaniti u onih občinah, kojim će kroz medjaše ili plavište ići, ili djelovanje napravah splavnih protezati se.

Ako ima više prositeljah, imadu se prošnje, ako se radi o dozvolah splavnih za tekuću godinu, podnjeti uz 14 danah, inače pak uz 6 nedjeljah. Kada rok ovaj iztiče, imadu vlasti političke, prizvav dotične občine, svekolike medjašnike, ostale dotičnike i vještace, učiniti potrebita povjerenička izvidjenja, i na temelju razmjerjah i onako poznatih odluku izreći.

§. 153. Dozvole za plavište, ili za pravljenje napravah splavnih, ako su po sadržaju §. 148. dopustljive, imadu se uzkratiti samo ondje, gdje su s velikimi pogibeljmi skopčane, gdje bi se ukloniti morale druge već postojeće naprave, koje su iz javnih obzirah od veće ili bar od jednakе važnosti, a gdje se neda prenjeti ih na drugo mjesto, ili gdje bi plavišta i naprave splavne, kao što se vidi, prouzročiln oštetah takovih, da ih poduzetnici nebi mogli naknaditi.

Ako više njih prose za plavište, ili za pravljenje naprave splavne na istom mjestu, ili blizu istoga mjesta, pak ako se obnadje, da se plavište ili naprave splavne dopustiti mogu, treba nastojati o tom, da se prositelji prijateljski među se nagode.

Ako za rok ustanovljeni po vlastih političkih, nagoda nepodje za rukom, odlučuju rečene vlasti, a po okotnostih (§. 150.) odlučuje zem. vlada.

Što se tiče razvlastbah, potrebitih za napravljenje plavišta, imadu u tom obziru valjat postojeći zakoni.

§. 154. Plavište, priznato za dopustivo, o kom se više prositeljah ne može prijateljski nagoditi, ima se ili tako razdieliti, da se svakomu pojedinomu prositelju uzstupi osobito vrieme plavljenja, ili ako to nebi moguće bilo, za potrebite prostore predati onomu, koji ima plaviti najskuplju množinu drvah.

Ako su množine drvah jednakе vrednosti, ide prvenstvo onoga, koji već duže vremena plavi, a ako je plavište posve novo, onoga, koji će ga na duži prostor trebovati.

Nego oni, koji izklopno pravo imadu na plavište, držani su za plavljenje namjenjena drva ostalih prositeljah na zahtevanje njihovo u toliko preuzeti uz mjestnu cenu, ili ih takodjer plaviti uz primjerenu naknadu, u koliko time nebude prepričeno plavljenje njihovih vlastitih drvah.

Ako po tom nije moguće plaviti ujedno drva i od svih, koji su plavište tražili, pripadati će prednost onim, koji su ponajbliži dodrvah poduzetnika plavišta.

§. 155. Dozvola za pravljenje naprave splavne, ako ju više njih graditi žele na istom mjestu ili blizu istoga mjesta, pak se nisu među se prijateljski pogoditi mogli, ima se takodjer podieliti onomu, koji imade najskuplju množinu drvah za plavljenje. Kad su množine drvah od jednakе vrednosti, ima se prednost dati onomu, koji već duže vremena plavi.

Sa svakom dozvolom za pravljenje naprave splavne skopčan je uvjet, da poduzetnik svim onim, koji dobiju dozvulu plavljenja, uz primjerenu naknadu dopustiti mora potrebitu porabu svoje naprave.

§. 156. Svaka nova naprava splavna ima se urediti tako, da se njome nesmetaju plavišta jurve dozvoljena i da se nepriči djelatnost drugih takovih porabnih napravah, koje jurve obstoje.

Naprave splavne jurve podignute imadu se novim poduzetnikom plavišta, ako zahtievaju, uz primjerenu naknadu uzstupiti na porabu, nego samo u toliko, u koliko nisu izklopno vlastništvo onih, koji pravo na plavište imadu, i u koliko vlastnik nebude time zapričećen u vlastitom upotrebljivanju istih.

Ako vlastnik neće više da takovih napravah uzdržava u dobrom stanju, ima ih ili prodati ili u zakup dati, ili ako nisu već za nikakvu porabu, razoriti ih sasvim.

§. 157. Svaki poduzetnik plavišta dužan je, bregove, sgrade i vodene naprave, kojim od plavišta pogibelj prieti, osigurati braništi, u koliko se to političkoj vlasti potrebno uzvidi.

Nego k troškovom za braništa, koja se izvesti imadu, nesamo zarad plavišta, nego poglavito proti ošteti od valovah, ima poduzetnik plavišta porazmjerne doprinjeti. Štetu, o kojoj se dokazati može, da je jedino plavištem prouzročena, a ukloplno i onu štetu, koja se dogodi, premda su braništa podignuta; imadu naknaditi poduzetnici plavišta. Oštete naprotiv, koje nebudu prouzročene jedino plavištem, imadu poduzetnici plavišta i oštećenici nositi porazmjerne, a ako nije moguće pronaći toga razmjerja, nositi će ih obie stranke na jednakе dielove. Za oštete napokon, koje bi se dogodile bile, da i neima plavišta, nisu poduzetnici plavišta dužni dati naknade.

§. 158. Ako zavedenje plavišta ili podignuće napravah splavnih iziskuje naredabah, koje su ustanovljene glede vodah, upotrebijenih za naprave vodene, imadu se naredbe takove izdat uz obdržavanje dotičnih osobitih zakonah. O skladanju drvah, odredjenib za plavljenje, odlučivat će, ako potrebno bude, vlast politička.

§. 159. Po mjeri ustanovah, sadržanih u paragrafih predidućih i s obzirom na svekolike okolnosti, koje inako još budu vriedne uvaženja, ima se dozvola za plavište ili za podignuće naprave splavne podielit ili uzkratit; na više od 30 godinah nije slobodno dat povlastice na plavište. Trajanje takove povlastice ima se unutar skrajne ove granice opredielet po mjeri dotičnih troškovah osnovnih.

§. 160. Za poručanstvo, da će se zadovoljivat uvjetom, skopčanim sa dozvolom za plavište, ili za podignuće naprave splavne, a navlastito za poručanstvo glede naknadah za štete, može se od poduzetnikah zahtievat jamčevina, koju će opredielet dotična vlast politička, saslušav najprije dotičnike i nadzorništvo.

§. 161. Drva, namjenjena za plavljenje, imadu se, izim cjepanicah za gorivo i bolja obilježivat markom, obznajenom vlasti političkoj, a po ovoj dostavljenom do obćega znanja. Pri cjepanicah i kolju zamjenjuje marku osobita dužina, koju cjepanice i kolje možebit imade.

§. 162. Poslenikom onih, koji su povlašteni za plavljenje, nemože se zabranit, da za oskrbljivanje plavljenja uzduž vodah, kojimi isto biva, idu preko tudijsih zemaljah. Nego vlastnikom takovih zemaljah ima se naknedit šteta, koja im se time prouzroči.

§. 163. Svakiput, kada se dovrši koje pojedino plavljenje, ima poduzetnik odmah javit to vlasti političkoj. Ova vlast pozvat će taki svekolike dotičnike, da svoje tražbine na naknadu štete, ako ih imadu, prijave uz četrnaest danah, u koliko ih nisu odprije već prijavili. Za tražbine na naknadu, prijavljenje stopram po izmaku toga roka, oprošten je poduzetnik plavišta od svakoga jamčenja.

§. 164. Prekršaji ovih ustanovah, propisanih za plavište i za naprave splavne, imadu se po mjeri prouzročene tim štete, i to pri oštetah od manje važnosti kaznit zatvorom od jednoga dana do tri tjedna, ili globom od 5 do 100 for., pri oštetah pak znatnijih zatvorom od tri tjedna do tri mjeseca, ili globom od sto do pet sto forintih, ili gubitkom povlastice. Prekršnici imadu vrhu toga naknadit svekolike štete, tim prouzročene.

§. 165. K povjereničtvom, koja su potrebita u obziru poduzeća plavišnih i pravljenja napravah splavnih, imaju se svagda prizivati vještaci nepristrani. Ovi će mnjenje svoje izricat o vrednosti drvah, za plavljenje namienjenih, o primjerenih troškovi plavišnih, o naknadi za porabu napravah splavnih, o braništih i o naknadah za štete, kao i o načinu i veličini jamčevine, ako se ista položit ima.

Ako dotičnici u obziru vrednosti drvah, koja se za plavljenje preuzimaju, u obziru naknade primjerene za plavljenje zajedničko i za porabu napravah splavnih, zatim u obziru naknadah, koje se imaju dat za štetu, napokon u obziru jamčevine nisu zadovoljni izrekom vještakah, i ako u tom nije moguće postići nagode, imadu se pronadjeni iznosci međutim osigurati, a stranke odpraviti na put pravde.

Naredbe političkih vlastih, u obziru samoga plavljenja, imadu se prav svem tom izvršivat.

§. 166. Načelnici občinah i vlasti političke držane su na ruku bit poduzetnikom plavišta, da opet zadobiju svoja drva, koja je voda prigodom plavljenja razniela.

Dio V.

Šumska zemaljska zaklada.

§. 167. Od na temelju ovog zakona utjerat se imajućih globa za šumske prekršaje (§. 83.) kao i unišli novac prodajom konfisciranih predmeta (§. 125.) pripadaju $\frac{1}{5}$ mjestnoj ubožkoj ili bolničkoj blagajni a $\frac{4}{5}$ ustrojiti se imajućoj šumskoj zemaljskoj zakladi.

§. 168. Šumska zemaljska zaklada služi samo za šumske svrhe a istom upravlja zemaljska vlada.

Dio VI.

O pošumljivanju goljetih.

§. 169. Takova gola mjesta gdje je poradi provale urvinah, stienah, usovah, za preprečenje opustošenja kroz buru i vododerine, kao i za preprečenje razširenja popieščivanja zemljištah potrebito učvršćenje tla iz na-

rođno gosp. obzirah, imadu se pošumiti, te u buduće s istima u smislu §. 2. postupati.

§. 170. Koja mesta će se pošumiti i u kojem vriemenu odredit će zem. vlada na temelju predradnjah šum. nadzorničtva, koje će otom prije sa-slušati vlastnika i susjedne interesente, kao i pol. oblast, te neće li vlastnik ili ostali interesenti odredjeno pošumljivanje izvadjati, to će zem. vlada po šum. nadzorničtvu isto izvesti, kao i za daljnji nadzor shodna odrediti, nu na trošak dotičenikah.

Pošumljenje dužan je izvesti ponajprije onaj ili oni kojeg ili koj h posjed time zastičen bude, nu može i sam vlastnik svojim troškom to po-šumljivanje izvesti.

§. 171. Država podupire pošumljivanje:

- a) privremenim oprostom od poreza za površine koje će se pošumit (z. c VII. ug. hv. od g. 75. §. 6. toč c);
- b) bezplatnim dielenjem sjemena i biljkah;
- c) pozajmljivanjem novaca u onih slučajevih, ako li se je pošumljivanje ureda radi odredilo te dotičnik ili više njih vjerodostojno dokažu da svojima silami nemogu te radnje izvesti;
- d) novčanom pripomoći u slučajevih, ako li se je pošumljivanje ureda radi odredilo te interesenti dokazati mogu, da će iz tog pošumljivanja očekivat se imajuća korist manja biti od troška i upotrebljivanje rad-nje na pošumljivanje.

U takovom slučaju imade država razliku između očekivat se imajuće koristi i one nastalih troškovah u godišnjih obročih polag napredovanja po-šumljivanja, bez svakog prava na naknadu kao državnu pripomoć dozvoliti.

Zakonodavstvo će od godine do godine opredjeljivati svatu koju će moći zem. vlada kao zajam ili pripomoć za pošumljivanje upotrebljivati.

§. 172. Glede pošumlenja goljetih na krašu primorskom izdati će se posebni zakon.

Prilozi za poviest šuma i šumskoga gospodarstva kod Hrvata

objelodanjuje Fran X. Kesterčanek.

XVI.

Govoreći prije o zlosretnom pravu „resérve“ po sve one dijelove domovine naše, koji pod mljetačku vlast podpadoše, spomenimo takodjer i to, da je baš to rezervatno pravo bilo prvim i najglavnijim uzrokom zatoru prekrasnoga nam njekoč, a danas toli goljetnog i strahovitog primorja. Nu ipak nam je s druge strane priznati, da su pojedini mljetački gubernatori Dalmacije i sami videći očito propadanje te prekrasne zemlje, opetovano nastojali, ne bi mogli izdanjem shodnih zakonskih

ustanova bar po nješto na put stati sve to većemu haračenju šuma i ogoljećivinju zemlje. Nu žali bože slab je bio uspjeh ovih toli koristonosnih koli i liepih naredaba mljetačke vlade, pošto se republika slabo brinula za vršenje istih, ako se nije radilo o vlastitoj koristi njenoj.

I tako vidimo, da ni najbolje naredbe nemogahu prečiti, da se nebi i nadalje naša gora plienila i pustošila.

Medju najznamenitije naredbe ove vrsti, spada nedvojbeno „agrarni zakon“, koga je g. 1756. Dalmatinsko - Mljetački gubernator Grimani izdao. Osobitu važnost pako po šumarski razvoju u nas imade, obzirom na to, što sadržaje u XX. i XXII. odsjeku, takodjer i više ustanova tičućih se uzdržavanja kao i čuvanja t. z. „svetih gajeva“ t. j. onih pašnika (?) koje je svaka občina posjedovala za obću porabu paše tegleće marhe. Ovi su gajevi bili ostanci tako zvanih „svetih gajišta“ poganih dalmatinskih Hrvata.

Na ovih se gajištih rečenim zakonom, strogo zabranjivalo svako krčenje dravlja i panjeva, koji bi se prestupak kaznio glomgom do 100 dukata. Buduć da su se ovi občinski „gajevi“ smatrati svojinom svijuh občinara, stoga bje strogo zabranjeno na takovih zemljistih graditi ograde ili branjevine. Iсти zakon naže još i u odsjeku VII. svakomu posjedniku zemljišta, da mora na svakoj rali posjeda, po šest voćka, kojegodj vrsti zasaditi, koje da će ostati kroz 20 godina proste od svake desetine. Ovi su se pašnici po imenu, sve do danas uzčuvali kao šume. Konačno nam budi ovdi joj spomenuti, da je kulturno stanje u Dalmaciji, pod konac ovoga veka bilo veoma žalostno. Jur češće spomenuti nesmiljeni sustav trgovačke i državne Venecije, ostavi tamo na tielu hrvatskoga naroda stotinu rana. Sve se u državi upravljalo na vojničku, inostranci talijani zaokupili imanja i časti, nasiljem i neosnovanimi državnimi tereti pripravila se materijalna propast narodu, a monopolom trgovačkim, dogodilo bi se napokon, ono što je proricao sam Mljetčanin Foscarini, da će skoro vladari Dalmacije imati čuvati mjesto podanika kamenje i hrpu prosjaka.

O polovici veka opažahu već sami Mljetčani, da će im propasti ta zemlja, ako joj skoro boljom upravom ne pomognu, njihovi izaslanici veru se više puta po zemlji, da izvide pravo stanje puka, dok ne priznaše g. 1790. i sami, da je onaj vladin

sustav takav, da ne može donesti narodu nikakve koristi. „Narod“, vele oni „ne žive više u kućah niti kolibah, već u špiljama medju šumicama i kamenitim proložima poput divlje zvieri. Zemlja položena je u sretnom podnebju; ukrašena je prostanimi poljanami i obilnim prostorinama za stada; oplakana morem, na kom su posijani mnogobrojni otoci; u njoj obitava jak, kriepak i krasan narod: pak ta zemlja da danas svojim političkim i moralnim stanjem uzbudjuje sažaljenje u svakom gledaocu. Još prije kratko doba prenosnica kulture italske u hrvatski narod, postala je sada robinja bez kulture i napredka“.

XVII.

Sve veće propadanje šuma po banovini, a hrvatskom primorju napose, prinuka kraljicu Mariju Tereziju, da je g. 1769. izdala na hrvatskom jeziku zakon, u kom se koli o čuvanju, tako i zaštiti i uzgoju šuma razpravlja.

Brojeći mi taj spis, u obče medju najznamenitije u povjesti šumarstva kod nas, spomenuti ćemo mu eto doslovce sadržaj:*

„Mi Marija Therezija z božjom milošćum rimska cesarica udovica, Ugerska, Pemska, Dalmatinska, Horvatska itd. kraljica apoštolska itd. itd.

Materinskom prigledbum i osebujno milostivnom skrbljivošćum, koju imamo za hasen, i dobro občinsko predragoga nam kraljevstva Ugarskoga pretegnuti, i povekšati; v pamet v zele i spoznale jesmo, kulike vrednosti i hasnovitosti je stalno neprestano lugov, gajov, dubrav i loz, vu dobrom i cvetućem stališu začuvanje, i z deržavanje, škodljivo pako suprotivnom načinom, ako zmesano, i prez reda sečeju se, njihovo na nikaj spravljanje i opušćenje. Radi toga znaše jesmo osobujnu potreboću prez v sakogn izpričavanja, dobrega reda vu sečenju i uživanju loz, vu ovo kraljevstvo taki v peljati i početi.

V sem dobro znano je, kuliko hasne dugovanjem človečanskem doñaša, i kak potrebno, i hasnovito je ne menje v sakomu po sebi, kak i v semu skupa orsagu lugov, gajov, dubrav i loz čuvanje i zdržavanje, ne samo za hiž podiganje, i delanje, v sagdašnje kruha pečenje, jestvin i vsakojačke napitkov pripravljanje, svetlostjum, i vrućinom zdržavanje, i krepenje človeka, i za ostale žitka človečanskoga pomoći, i potreboće; nego tulikajše za soli, železa i ostaleh rudnejam kopanja, i tuliko navukov, i meštrij napravljanja zevsema potrebuje se.

Poleg svedočanstva vendar istoga spoznanja navčile smo se, i dobro v pamet v zele, da neprecenjeni ov kraljevstva kiné kruto za malo drži se, i za čuvanje i zdržavanje njegovo niti najmenša ima se skrb, na tuliko da lugi, gaji, dubrave i loze zvezksem talom ali nemario i razsipno sečeju

* Pošto je u originalu starinski pravopis težko čitljiv, uzesmo pisati novim pravopisom.

se, ali hametom izkorenjuju, ter drugde na neizmerne i prevelike gorice, drugde pako na nejasnovitu dohadaju pustoču prez skrbi budučega njihovoga naraštenja, i povekšavanja, tak da ako se znovič po v peljanom kakovom redu, i pravom sečenja drev načinu, za dobro v sakoga vlastitoga, i za obćinsku hasen ovomu z mešanomu, razsipnomu i škodljivomu sečenju stanovito vreme i naredbe nepostave, bojati stanovito se je, da nebi v se kraljevstvo vu onih takaj mestah, vu kojih sada jošte lugov, gajov, dubrav i loz za dovoljno je, negda pomenkanje, i falingu drv terpeti moral.

Da anda za ovu obćinsku falingu vu vremenu skerb vuzme se, ter i za dojduče odvetkov hasen preskerbi se: zato ovoga za loz čuvanja, i derv sečenja milostivno dokončale jesmo dobrega reda obznaniti, i očitu-vati: Po kojem nećemo od očivestne, i vu pravicah zaderžane gospode zemeljske oblasti kaj odvzeti, i od imanji v živanja slobodnoga nikoga pre-prečiti; nego samo kuliko poleg razuma, i istoga loz čuvanja, i zderžavanja, ne menje obćinska potrebeća, kak v sakoga po sebe hasen potrebuje, nje najprvič na to nagnuti hotele jesmo, da oni koji drugać največšu vu imanjib svojih na loze skerb, i pregledbu; poglavari pako v seh orsaga varmegijh s koznujuću za hasen obćinsku pazku imati bi morali; za svoje lastovito dobro i obćinsku hasen drugem dobru peldu dadu, i da terse, da ov način polag prilike, i mogućnosti kraljevstva, mest, vu imanja, i ladanja kak najberže v pelja se. Vse ovo nakanenje, i hasnovito za čuvanje, i zderžavanje vu dveh oveh delih, osebujne pazke vrednih stoji; z kojem najmre redom:

Prvič loze stare seći se imaju? Drugoč z kakvim načinom mlade čuvati se, i zderžavati se na rastenju moraju? i ovak, i na potlam za v sako leto derv sečenje preskerbeti se more: na koji cilj i konec:

1. Tak vekše, kak ménše loze poleg pravoga razuma, i spoznanja jednako razdeliti, preštunati, dapaće ako je moguće, i žnorum, ali po brojenju koračajev, ali z drugem spodobnem načinom z meriti se, i nuternja natura ili ti narav, i fela derv spoznati se mora, i proba vučiniti kakovu najmre vnožinu derv nadonesti mogu, ter tak stanovit klatrof i derv tulikaje mešterskih broj za vsako leto odrediti bude se moglo, doklam po premenjenju let, ona ista, koja je izsečena loze stran, opet prikladna postane za sečenje: ter tek za posećenom zadnji put strankum, onde i pak počimljejuć, kade najprvič počelo jese seći, neprestanjeno čez dojduća leta sečenje naj se ponavlja; kak vu priložna na koncu ove naše naredbe nastanpano tak prez lišća, tak zlišćem loz, ovo isto kaže se.

2. Paziti se moraju, leta derv na dostojno raščenje potrebna najmre: Derv listeneh;

Hrast navadnem načinom raste do let okolo	200
Javor do let	100 ali 150
Bukva dok zraste za potreboću ter z jači se	
vu mestu plodnešem raste let	120
vu neplodnešem	150
Topol, lipa, brest let: od	30 do 50
Breza vu vuhkom mestu raste let	30
vu mestu višešem, i podignjenom od leta	40 do 50

Verba od leta	20 do 30
Jalša od leta	40 do 50

Derv prez lisča.

Jelva, Cmrek, Tisa med osem desetimi, i sto letmi.

3. Akoprem gore rečena poleg razlučavanja derv pravdenoga povekšavanja je doba, i za nekoja vuživanja, i stanja delanja stari hrasti, i druga derva jesu potrebna, za vsagdašnju vendar kurenja potreboču zadosta jesu.

Loze hrastove let 30 ali 40

Bukove ali javorove let 25 ali okolo 30

Cmrekove, Jelove ali Tisove, let 20

Topolove, Brezove, Brestove ali Jalšove let 10

Dapače verbi poklam z raste v sako treće leto moreju se obseći svrži.

Znati vendar i dobro paziti je, da derv imenuvaneh doba nemora se v zeti, i deržati za takovu naredbu, koja faliti nebi mogla, ar kajti vnoča; isto mesto, zemlja, i deržanje, kade takavo dreva rastu, premenja; zato mesta spoznaje, hitrešega, ali kesnešega povekšavanja v sakoga loz ladavca navčiti hoče, kakova doba derv je prikladna za potreboče, i na kuliko let loze razdeliti moraju se.

4. Pokehdob stara dreva, ako sečeju se, nepuščaju rada iz sebe mladice, zato vu mestah osebujoно takoveh, kade falinga je derv, penj dreva skorenom skupa mora se skopati, i na mestu onom vu zemlju drugač vubku, i po istom spuknenju korena rahlju nekuliko zern želuda posaditi, i zemljum pokriti.

5. Da pak tulikajše i za druge potreboče skerb, i prigledba v zeme se, v sako vreme, vu kojem stran loze onomu letu odlučena izseče se, dreva cimermanska, i za stanje delati potrebna, kotera ravna rastu, niti v nogu herg po sebe, ali sveržih imaju, za vekivečnu i neprestanjenu od ognja, i ogniča vu miru moraju se ostaviti lozu; kakti takaj i fele derv tverdeših za mlinare, kolare, tišlare, i piltavare, i za druge spodobne meštarske ljudi prikladnih od kurenja, ter za rečene potreboče zbog vekše cene i ladovceh hasni čuvati imaju se.

6. Zadovoljna skerb v zeta bude za dervo meštarsko, ako vu mestu jezero- šest- sto četvero vulglasteh bečkeh klapstrov šestnajst spodobnih ostavi se drev, z kojemi do dojdučega leta sečenja dreva potreboči zadovoljno vučini se, i pregledi se, ova pak dreva, kuliko more biti vu jarkih, i nizkih mestah moraju se zebrati, da nebi z jedne strani sencum svojum drugem podrastućem na škodu bila, z druge strani da bi od vihra i ostaleh vetrov sile segurneše čuvala se. Kade pako dreva mehka jesu ova više puti, navlastito pako vu četerdeseteh letah končema dva, ali tri pute poseći moraju se; kuliko zbog zroča vekše hasni, tuliko i radi toga, kajti star koren neće tak lehko i plodno iz sebe mladice, i sverži puščati; pelda ovoga ima se vu topolu, i verbi, kajti ova vu treh letah la gnojni i tusti zemlji na tuliko i više palcev na debelinu z rasti znadu: koje drev fele tak dug vu zemlju do polovice nege zakopane mladice, i zelene, doklam koja na sveržih za obsekanje gladka prez visokeh hergib je, kotere sverži tak obsežene debleže drugde posuditi, i verbe povekšavati mogu se.

7. Derva ne samo moraju se poseći, i na klapstre složiti, nego tulikajše, koja za dojduće protuleće, i leto odlučuju se, vu zimi van iz loze moraju se izpeljati, i to do konca meseca sušca, ali končema do polovice maloga travna, da bi tek loze od ovoga meseca, do konca velikoga međnjaka, kakti zaperte prebivale, i z mirom bile, da nebi taki vu početku dojdućega prvoga protuleća, i tak na dalje z vremenom v sakojačke fele drevam mladice puščajućem, i zelenit se počimajućem, i mladem, ter tenkem šibicam za koli, i zmarhum voznum kyar se vućinil.

8. Stran posečena čez šest let, kad drevna podrastu, iz korena marlivo naj se zesnaži, da tako drevna podrastujuća z vekšem povekšavanjem podigati budu se mogla.

Paziti vendar mora se dobro, da nebi drevo sekirum se ranilo, ali sverži istoga penja odsekle se, nego samo poleg korena pri zemlji male šibice, i klice drevna, koje na višinu nigdar nepodigaju se, moć vendar razstajućemu drevu jemleju, moraju se podseći.

9. Kade vekša drev falinga je, onde naj se v zeme siročka mesto sekire, kotera samo za kalanje drev naj se jemlje, i nuca.

10. Iste takaj posečenih drev sverži, i verhunci nemoraju se ostaviti, nego vu pušle, i bremanca skup spraviti i zvezati, da kada obzehneju, za potrebno vuživanje budu.

11. Da posečena vekša drevna z opadanjem svojem lozici mlađi, koja stoprav počne podrastuvati, ne naškode, sečenje takoveh drev na stran od oveh mlađih najbolje praznu ravnati se mora, i od preveć nagloga, i škodlivoga opadanja v sečeno drevu z lanci, i z drugemi vu zgovoru dvadesetom izpisanimi načini pomagati se bude moral; ali kajti bolje je, drevna ovakova onda, i onde najse posečeju, kade poleg odlučenoga određenja sečenje dokonča se, ali poleg reda let povraća se.

12. Na tuliko let oze razdeliti moraju se, vu kulikeh letah poleg gore rečenoga navuka posečena loza zrasti more; niti pervo seči dopušća se, doklam red na ovu, ali onu stran vre jeden put posečenu nedojde.

13. Odkuda v saki skrbljiv, i marliv gospodar, i loz čavar, i ladavec vu knjigu na ov konce osebujno napravljenu naj zapiše tak broj klaptrgov drev, koje v sako leto poseće, dobi, kak tulikajše i red, poleg kojega loze seči se moraju, i skupa kulike fele drev tverdečeh za vsakojačke mestrije, lagve, i obruče potrebne posekel je, naj zapiše.

14. Stalna pazka, i skrb imati se mora, da zvan loze za ono leto odredjene za sečenje, gore rečene fele drev meštarskih vu drugi seči mestrom naj se nedopusti. Nego v sem ovem određeno onoga leta drev sečenja mesto naj se odluci; nego ako bi možibiti zvan ovoga mesta vu drugih loze stranah od vetra hičena, ali iz drugoga kakovoga zroka posušena drevna nahadjala se.

15. Za ogenj, i kurenje ona osebujno vzeti se moraju derva, koja gerbava, i hergava, i za hiž delanje neprikladna najdeju se: ravna pakovo navlastito jalova, smrekova, tisova na vekšu hasen za deske, šindol, i rožnica, i ostala za hiž napravljenje potrebna, čuvati se moraju. Odkuda osebujno skrb, i pazka imati se mora, da se drevna, kotera v sakojačkom mestrom, kakti ulinarom, piltavarom, strugarom, tišlarom, pintarom, i osta-

lem drugem prikladna jesu, z dervi za ogenj, i kurenje odlučenimi nezmešaju; tak tulikajše suprotivnom načinom i od oveh naj se neostavljaju gorbava, i hergava, kotera z kuliko vekšom težkoćum sečeju se, tuliko tagle po težakeh dervo sekajučeh ostavljaju se, i ovak na po konec konca zengniju, i na nikaj dođu.

16. Osebujna pako za čuvanje i zderžavanje loz naredba vu tom postavljena je, da se simo tamo z mešano prez reda i zbiranja derva nećeju, nego od falata, do falata odredjeno sečenje, zveršeno naj se obdržava, i naj se čuvaju, ter dobru pazku imaju derva sekući, da kakovo nehasnovito staro drevo, zato kajti se neda, i nemore lahko seći, i kalati, celo neostave: nego vse drevje, i derva za ogenj, i kurenje prikladna, zvan oneh, vu koje se je ufat, da za posel, i potreboču hiž delanja zrasti hote, ali za seme čuvati se moraju, skupa s penji, i doli ležećem drevjem naj posečeju na falate, i vu klastre oprave. Sekirom pako, ali z pilum drevja na visoko, nego tia pri korenju naj se sekut, ali pile, da penj odsečenoga ali piljenoga drevja, koliko moguće jednak ostane zemljum. Ovo pak razdelenje polag stanovitoga let odredjenja razmeti se ne mora od maleh loz falatov, koje možebiti gospoda k dvorom svojem, ali isti takaj kmeti k svojoj kmetiji, i selu spadajuče razlučene imaju: ovi vendar z dopušćenjem gospode zemeljske vu vremenu zimskom, kada menše dreviće snegom pokriveno po opadanju vekšeh drev tak lehko nepolamleze, i nepokvari, derva za buduće onoga leta potreboće seći, i odpeljati naj se terse. Ova vendar dobro pazeć, i obderžavajuć poleg naredbe vu broju 43 zaderžane.

17. Najprije vsigde kuliko je moguće na zemlji ležeća suha, i simo tamo prehitana dreve, ali vre zdavna posečena iziskati, i na hasen zeseći, i izpeljati moraju se, i tak loze od oveh, i nehasnoviteh kakveh goder klic, ili ti mladic drevja, kotera se pase tulikajše marha (kade ovo loz doba, i pristojnost dopušća), vnogo preprečujuć zeznati se moraju, ter onda stoprav fino drevje poleg gore rečenoga odredjenja seći se more. Vu istom pako derv posećenju stanovita posečenoga drevra mera: i cepelišev jednakost naj se obderžava, da potlam praveje na spodobu četvero vuglastu vu klastre drevra spraviti, i kuliko tulikajše vsako se leto derv poseće, skerbljivije spoznati, i zapisati bude se moglo.

Ako se pako mesto sekire pila vzeme, delo ležeše, i bolje za derv gospodarstvo bude, ar vnoga, kada se derva sečeju, iz njih raztepu se, i na falace na stran padajuća zgubivaju se.

18. Kolarom zvan mesta za sečenje odlučenoga vu dalešnēh i skrovneh lozah drevra seći sloboščinu dati pogibeljno je, radi toga kajti zvan očih postavljene penje, i zverži derv skriti, i takaj ista drevra ravna otajno odnesti priliku lahko najdu.

19. Neprepisuje se, istina je, na kojoj strani loz odredjeno ovo derv sečenje pričeti se mora, ar ovo na volji gospode zemeljske, i spomenom gospodarstvu, i oficirov imanji ravnjanju, i zbiranju stoji. ništarmanje vendar odredjeno drev sečenje onde pričeti razum svetuće, kade za sečenje najbolje prikladna nahadjaju se derva, ali kade vетром, i posušenju: ali pak na medjah tatbini, i otajnomu sečenju, ali navalenju susedov bližnēh podvržena jesu. Občinskem pako načinom obdržati se mora, da dalešnje,

potlam pako blizneše loze najse sečeju, vu ovih da podsečena derva polahko nezegniju, i prez hasne neprejdu. Ove da vu vsakom pripečenju, potreboći ladavcu taki prilične budu, obćuvaju se.

20. Ako nova, i mlada loza dosta vre gusta je zrasla, i drevja, koja za seme ostavljena jesu, već nepotrebije tak ova, kak i druga drevja za stanje, ali drugu spodobnu potreboću poleg naredbe broja 15toga na dojdūća leta, vu lozi, vu kojoj slobodno je seći ostavljena; ako natuliko jesu se zjačila, i deblejše zverži tak razpušćaju, da podrastućoj lozi, i dreviću na škodu jesu, istina je podsečuju, ali vendar pervleje okleštire, da z opadanjem svojem mladicam, i sibiću vekši kvar nevćine, i da posečeno drevo na onu stran, na koju derva sekuci kani, leže opadne, ova imati mora se pazka: Da najprije iz one strani, na koju potrebno je da drevo opadne, sekrom zaseće se, i vu mesto dreve zasećeno, drevena zagvozda zabiti se mora, potlam pako iz strani druge drevo z pilum naj se zapili, i tak bude, da pokla kam zabije se zagvozda železna za pilum, terh drva tam, odkuda pervi put zasećeno bilo je drevo, nagne se, i opadne, kaj da se berže vučini, z lanci i vužinci, kak vu naredbe broja 11toga rečeno je,agnutti i pretegnuti mora se, zatim posečena derva iz guste loze van taki iznesti se moraju, da se podrastujuće mlađo zveržje, i mladice, na protuleće, i vu letu, z koli i z marhum nepolamlje, i nepotere, i neobgrize. Ako pak mali germi, dreviće, i šibice po marhi na toliko objedjene budu, da malo ali nikakvo iz njih bi bilo ufanje povekšavanja, i hasni, tak bolje bude, da se posečeu one objedjene šibe, i vu pušle skup postave, da ovak nove mladice budu mogle iz korena van izhagnjati, i rasti.

21. Kade derv pomenjkanje i falinga, je, i nahadjaju se falati zemlje prazne, kotere niti za strni, niti za sadjenje trsja prikladni jesu, oni preorati ako je moguće, ako pak ne, tak z motikom prekopati se moraju, i seme drevja na spodobu hrži posejati, i povlačiti, da se ovo seme dresa bude moglo zakriti, ima se. Želud pako hrastov, i bukvica da se po zverjah, ali po živini, ali po pticah nepoje, za nekuliko palcev glublje vu zemlju zakopati se mora. Listineh drev fele vekšinom vu plodnu zemlju, i mesto potrebuju, pokehdob gluboko korenje pušćaju, i onde za zderžavanje svoje kakti hranu iščeju. Smrekovo drevo na zemlje tulikajše neplodne raste; kakova pako v sake fele semena je vlastovitost, i koje se vreme sejati mora, dole vu naredbe broja 54 hoće se reći.

22. Akoprem pako obćinska ova je naredba, da na kojem bregu, ali vu lozi odredjeno sečenje drev pričelo se je, onde tulikajše od leta naj se ponavlja, ako pak vendar drugde stara, i razsirena dreve sencum svojom, i razprestertem kićem povekšavanju, i rastenu mladoga drevja škodiju, bolje bude, da se posečeu z onom pazkom, koja vu naredbi broja 20toga prepisana je. Ove zadnić pako fele drev penji, i terčki, kakti takaj ležeća i suha drevja za kolje goric, za krovni šindol, i za spodobna ovem hasniti mogu.

Z ljudmi pako takova dresa kupućemi tak pogodba včiniti mora se, da kiće, i zveržje kak tulikajše penje drev, i druga onde ležeća drevja na falate zeseći, i zesećena na klastre, i pušle skup spraviti, i zvezati, ter za ova vsa vrednu plaću postaviti dužni budu.

23. Koteri zvan hasne, vu lepote tulikajše i snažnoši loz nasleduju se, i lozu kakovu na spodobu špalirov na polvertnih narogjenu podignetu hočeju, ovn vu stanovitoj meji, i jednakoj dalečini hraste, i bukve po jednakom redu naj zasadaju, doklam ona do prave višine zrastu, i objačiju se; druge pak drey fele oposred oveh posejati imaju, da z oveh gustoćum ona od hman zraka obranjena, ravneša, i bolše imaju povekšavanje.

24. Kade po istih mestah stanovnikih, ali po bližneh deržanj ladaveih loze na tuliko porušenje, i opušćenje došle jesu, da mesta sada prazna, i pusta vidiju se, tak da već niti vredna jesu z imenom loze imenuvati se, onde ostala tulikajše drevja za hasen i potreboću naj se posećeju, i ako falinga derv vu takovom mestu nahadja se, ter pravi gospodarstva zrok sobum donaša, nova lozica z načinom gore prepisanem mora se posejati, i posaditi.

25. Osebujno paziti se mora na čuvanje i zderžavanje podrastujuće loze, da se nebi ona po novih putih, i stezah na nikaj spravila, i opustila nego stari, i treni puti najse paze, i obderžavaju, od paše pako živine navlastito koz (kojeh obgrizavanje najbolje škodljivo je, i zato poglavari varmegjinski ze v semi načini tersiti se moraju, da one od loz čisto odgajaju se, i odtiravaju) naimre čez deset let naj se čuvaju, doklam najure podrastujuća loza od maleh zverih pri korenu očišćena, tak na visoko zraste, da marha, i ostala živina z jezikom zverši doseguti, i obgrizti nebude mogla.

26. Pokehdob kite sveržnaste marhi vu zimi za hranu podavati vu nekojeh mesta navada je, i to kaiti je lozam škodljivo, i ovoj naredbi suprotivno; zato pod kaštigum vsakomu na peldu prepoveda se: da vendor iz druge strani ovoga dobra, i slobošćine stanovniki, i ladavei loz čisto nebi se mentuvali, verbe, ali topoli, i ostala ove spodobe, i beržejšega rastenja, i povekšavanja drevja okolo plotov vertueh, i vu drugih pristojnih mestah zvan loze najse posade za vživanje, i hranu zimske marhe; ar ako se oveh drev kite i zversje za zimu obreže, lahko i pak ponovi se.

27. Da zadnić i loz ladavei pravičney dohotkov svojeh z kakovoga goder zroka nebi se mentuvali, ali vu ovih po menšanje kakovo terpeli, nikaj nepreći, da nebi, kakti i do sada poleg osebujnoga svojega određenja, obderžavajuć drugać za kmete vu lozah gospodskeh menšu od šest krajcerov, gde od starine tak navadna je bila, cenu, žirovinu stranskem polag pogodbe, i vredne plaće dati mogli, samo ako podrastujućoj lozi novi kvar, i škoda nevcini se. Nadalje potrebna znati, i obderžavati za noveh loz podiganje, i plodnost.

28. Vu sečenju brez, i drugeh spodobnih drugov, i štangih za obruče, lojtre, kola gospodarska, i za ostale potreboće kolarom, ali pintarom potrebne spamerito činiti se mora, da se nebi kak gore spomenjeno je, novi polozi činili, i povekšavali puti s koli i izvažanjem drugov rečenih, nego se izveći, i na pleći iznositi ovakovi drugi iz guste, kade posećeni jesu bili, loze moraju, od oveh osebujno debleših sečenja do teh dob prestati i zdržavati se mora, doklam mladi hrasti i bukve na ovu višinu izrastu, da njim brezovje podsećeno i padajuće nenaškodi.

Bukovi, ali smrekovi kolarom potrebni drugi, i štange vekše, kakti tulikajše roženice vu onoj samo loze strani, koja ono leto za sečenje drevje

odredjena, naj se seći dopuste, i vu ovom činu hasnovito bude, ako se pervlje drugi i štange posečeju, i vu segurno mesto, nego drevja vekša na zemlju povale se.

30. Za šindol, kolje gorie, i ovem spodobna odredjeno drevje tulikajše pred dervi za ogenj i kurenje potrebnem poseći se mora.

31. Znano je, da kmeti i podložniki za ogradjenje polja, travnikov, spašnikov tak iz svojeh kmetskeh, ali občinskeh, kak i gospodskeh loz, tak podrastujuće, kak i pridobnje zmešano kak se namjeru drev više v sako leto navadu imaju podseći; zato milostivna naša kraljevska volja je, da za ovakove plete i ogradjenja takove fele dreva, koja z vremenom vekša zrasti, i lahko prodati se mogu, oštros prepovedaju se, i samo vu oneh mestah dopušćaju se seći, vu kojeh za dovoljno derv ima se, prodati pak nikak nemogu se, za ovo vendar ogradjenje, niti deske niti drev razkolena, nego samo sverži, i oneh drev fele vzeti se moraju, koja mala ostaju, i pravoga povekšavanja i odrastka nemaju.

32. Za veliko tulikajše gospodarstvo, i hasen loz bude, ako hiže, štale, hleve, štagle i druga zdanja mužka ne iz dreve, kak vu mnogeh sada čini se mestah, nego iz ilovačne i utvrdjene zemlje, ali sirovih neobžgauh pripristih ciglov, ali tulikajše iz morta i kamenja, kade oveh v množina je zvan krova naj se napravlju, i podižu, i na mesto plota iz pruća spletenoga spodoben zid, ali živi plot naj se postavi, koja lahko preskerbiti, i včiniti bude se mogla po zasadjenju šipka, ali ternja, ali pak posejanju koščic ovakoveh, koja kad z vremenom porastu vu mesti, kade ploti potrebni jesu, dvojvrstnom skup izpletenu redom, da z tem gradja gustuša zide, presaditi imaju se, i doklam zrastu, i gradje zadovoljno prikladna budu, ograbati moraju se, da živila k njim nikak pristupiti nebude mogla.

33. Zato tulikajše kvar i pomenkanje loz spoznava se, da vu nekojeh mestah vu vremenu žetve snopi ne slamom, nego šibicami na cilj posećenimi vezu se. Ova zato navada zločesta zevsema prepovedati se ima pod oštrom kaštigom.

34. Mladoj najmre i podrastujuće lozi veliki kvar, i škoda čini se, ako odsečeni drev vrhunci osebuju pako smrekovi za cegare jemlju se, zato pod veliku kaštigu ovo isto prepoveda se, i na mesto ovoga ali iz svežja smrekovoga napravljenou znamenje, ali zeleni venec, i koja ovakova jesu za cegar naj se postave.

Ovo pak isto, kaj od cegarov je rečeno, razmeti se tulikajše mora od drev, koja se na stanovite dneve, kakti prvi dan filipovčaka za nepotrebni kinč cirkvih, i procesijih postavljaju, koja pod veliku spodobnom načinom kaštigu prepovedaju se.

35. Obelenje i ogulenje, koje iz dreve, ali kak govore okruženje i obsečenje v nogem lozam na škodu veliku biti zna, i lahko z ovakovem činom suše se puste postaju loze, kaj pokehdob po občinskoj i orsačkoj naredbi prepovedano je, paziti se mora na ovakove čine zločeste, i koj vu njih krivci se najdu, oštros kaštiguvati se budu morali.

Kajti pak kore nekojem meštarskem ljudem kruto potrebne za delo njihovo jesu, niti prez njih biti nemogu, zato ovakovem preskerbiti iz loze

za drev sečenja odlučene more se poleg osebujnoga vendar ladavca loze odlučenja i odkazanja.

36. Vu mestah, kade navada zločesta je trave suhe po lozah, i lište iz dreve opadajuće v sako leto na protuleče i v jesen vužigati, tak da kada ovakov ogenj od vetra iz vekše strani zna se podigati, zakupa z travami i z lišćem isto tulikajše menše šibje, drevice, i mladice obžgane potlam šuše se z nepopravljivim skoro loz porušenjem i opuštenjem: zato mladem pastirićom jednako kakti i starem, od kojeh vekšem taljem ovi pogori nekuliko da nove trave, i friške za hasen paše letne z rastu, već puti pako iz same prokšije činju se, na protuleče i v jesen za krešenje kamen, ocel, ognjišće, i pipa oštro prepovedaju se; logari, stražani, i čuvare naj se postave, koteri kak berže dima zapaze, taki tam naj šetuju, i sudeu mesta onoga naj zručiju, dok se poleg izpitavanja i vu krivici najdjana kaštiguvati budu mogli. Ognja pako prvo neg se dalje razširi taki naj sgase; vu pripečenju pako vekšega šume i loze pogora susedi i bližnji tulikajše dužni jesu pomoći pogasiti, zatim deca zapopadjena z šibjem, verstneši pako s paličjem, ali s korbači naj se kaštignju.

V sako pako protuleče, ali v jesen prepovedanje vu mestu takovom očivestu ponoviti se mora, da poleg ponovljenoga dugovanja prepovedanoga, i odredjene kaštige proti prekeršitelom spomenka, v saki se od prekeršenja čuvati, i habati bude znal. I kakti goder suhe trave, i drev lišće tak i vnogo bolje isto drevje friško i živo, ali tulikajše sušeće se, ali penje i ležeca simo tamo drevja podžgati, pod jednaku kaštigu prepoveda se. Kak tulikajše luči drevene, koje na mesto svetlosti sveć i duplerov vu nekojeh mestah navadu imaju potrebuвати, ali kade obilnost loz oveh vuživanje dopušća prez sloboštine očiveste dopustiti se nemoraju.

37. Za špalire vertne zevsema športno potrebovati se moraju mladi grabi, i kada se nekoji na ov cilj izkopaju, paziti se mora, da se korenje onih, koji još vu zemlji ostaju nevraži. Kajti pak i murva, ili ti dudovo drevo za to isto hasniti more, iz ovoga bolje kuliko je moguće spaliri vrtni naj se zasade i naprave. Za kojega drevja fele povekšavanje vu kraljevstvu i orsagu, ne prez velike orsačanov hasni vu v sakoj varmegiji verti napraviti se moraju, kade seme drevja murve ili ti dudovoga posejati, i mlade šibice dudove podiće se i v sem vu onoj varmegiji prebivajućem tak plemenitem, kak tulikajše i mužem, koji se oglase, za obstunj razdeliti budu se mogle.

38. Za pute občinske, i orsačke, koteri peljaju čez lozu, zadosta je širina četireh klapetrov, da kola kolam naproti idućem vugnuti se moreju. Kaj više mesta ostane iz obodveh stran puta naj se zasadjujuć, ali sejajuć z drevjem s puni, dapače pred istemi tulikajše hižami kak malo niže obilježe pove se, prikladna v sakomu mestu i deržanju drevja naj se posade. Trsiti se pak i paziti mora se, da puti po lozah peljajući budu ravní, koja ravnoća bude tak za loz čuvanje, zderžavanje, i lepotu, kak tulikajše i za putnikov vekšu pristojnost i vugnodost.

39. Višekrat biva, da vu mestah za pašu odredjenih mladice, šibice i drevčica sama iz sebe porasteju, ter od onud zemlja plodnost svoju počaže, da ako bi se od paše čuvala, lahko na lozu bi se obernuti mogla:

za to takov falat zemlje ali spašnika od pašenja prepovedati mora se, i mesto ovoga, ako je moguće, drugde se spašnik mora odeliti, vu ovom vendar odelenju paziti se mora, da vu mladoj podrastućoj lozi kmetom ova paša, neodlući se.

40. Pokehdob hiže vu lozah podignjene, i napravljene tak po potekšavanju družine, kak tulikajše i po zderžavanju, i hranjenju više marhe, i po istih tulikajše k hižam peljajućih putih, kakti i po drugih pokehdob zvan očih jesu, ne mal lozam čine kvar, i škodu, zato nikomu od sehdob prez očiveste gospode zemeljske slobošćine, ali vre dopuštenom bočine oposred loze postavljene na selenju stanja, i hiže vu lozah podigati i delati naj nebude slobodno.

41. Vu ovom falatu loze, koj poleg odredjenja sečenja reda zeseće se, najdeni ostarajući hrasti, i druga drevja, kotera zbog vekšeh možebiti zverih ostavljena jesu, da nebi sencum svojom, i razširenjem kić zveršja podrastujućoj lozi mlati i novi na škodu bila, poleg vre gore rečenoga nauvka izseći se moraju z načinom vu naredbe broja 20toga izpisane.

42. Medje loz, gor, bregov višekrat pohadjati, pogledati se i ponoviti moraju, i ako morebiti drevje za medju postavljeno, i za znamenuvano, ali bi od vetra prehićeno opalo, ali drugać koju medje znamenje zarašćeno bi se našlo, da se medje nezmešaju, odkud lahko izhajati mogu pravde, svadje i ljudomorstva, medje opet ali ti znamenje vidjeno naj se postavi, i ovakovo medju previdjenje, i pregledanje v sako najmenje deseto leto naj se ponavlja. Pokehdob pako znano je, da vu lozah, kade velika bivaju pregovarjanja, i protivnosti zbog dvojnosti medje najvekše loz poroblenje i oplemenje zna biti: zato po poglavarih varmedjinskih način postaviti se mora, da doklam pravda nedokonča se, nijedna stran takov loze falat pravdi podložen zbog porušenja, i škode, jedne i druge stranke poseći, i porobiti naj se ne podufa, nego razložno samo, i potreboći prikladno derv v živanje naj ima, drugać suprot čineća fiškalsku naj spoznat pravdu.

43. Za žganje vapna, i cigla v zeti se moraju takova derva, kotera se lahko nemogu prodati, niti za drugi posel obernuti, kak je ležeća simo tamo po lozah je dalešnih drevje i penje, da po tom drugo hasnovito za prodavanje, i hiž delanje prikladno, kakti i sadovno drevje za drugu hasen bi se čuvalo.

44. Kupeom derv dopustiti se nemora, da bi oni po svojih derva sekajućih težakeh loze poleg svoje volje sekli zbog poroblenja, kojega od ovud je se bojati, nego pred očima ladavcev loz, ali ljudih njihoveh drevja, za koja bude pogodjeno, naj se posećuju, ali bolje posećena i vu klapstre pravo spravljena njim naj se dadu, i odkažeju.

45. Navadno vreme pričeti sečenja derv zna biti, kade vre lištje iz drev čisto opadne, i ova gibanja i živlenja moć iz zemlje jemati, i k sebi vleći prestaju.

Odkuda drevja, za ogenj i kurenje odlučena vu polovice, ali pak taki vu pričetku meseca vsesvešćaka do konca sečna seći se budu morala, ar kajti za ovem mesecom drevja svoju kakti hranu, i pomadjenje iz zemlje počneju jemati, i vleći, sečenju pak drevja za hiž delanje naj priličneši jesu meseci gruden, i prosinac; i ovo razmeti se mora od drev za hiž de-

lanje na suhom; ar kajti drevja, kotera vu mesto berečno, i vu vodu postaviti se moraju, jošte friška zelena, i vode puna poseči se, i za takov posel vzeti se imaju; ar ovakova vudu i faihtnoču stransku več vuse popiti nehte, zato vu yuhkom i faihtnom mestu ona duže terpeti, kak suha hote.

Kuliko pak spada na sečenje, i vu klapstre spravljanje drev za ogenj i kurenje odlučenih, ovem istina je vreme od pervoga dneva vsesveščaka do konca meseca ivančaka občinskom načinom navadno je odlučiti, poleg zroka vendar potreboče, ali prodavanja prilike celo leto po drevja sekajučeh piliti, poseči, i vu klapstre spravljati mogu se: tak vendar, da ista drevja vu zime, kak vre rečeno je poseči, i za sečenje na falate pripraviti moraju se, ležeča pak ali od vetra porušena navlastito vu lozah, i gorah dalešnih stanovito vreme nemaju, nego vu svako poseči se mogu. Ar ako bi se samo vu vremenu sečenja na onom falatu zemlje, na kojega red dervo-sekanja dojele, sekla; v nogo bi vu vremenu ovom dukšem prešla, i zagnila, niti zadosta bilo ono vreme, koje odredjeno je, za sečenje derv.

Znano pak je poleg naredbe lozne, da drevja za šindol, kolje goričko, i roženice, i za druge ovem spodobne potreboče vu samih zimskih mesecih, vu kojih moći gibanja nemaju, poseči se moraju.

46. Akoprem najpravičneše je, da siromakom, i v bogem simo tamo ležeča derva menša, koja najmre prez sekire, ali drugoga njim spodobnoga oružja na kolenu preterči, ali vre pervo stergana i ležeča pobrati se mogu; zakaj vu tjednu dva dni postavemo pondelek ali četertek, ali drugi dnevi poleg volje ladarev loz postaviti se moraju, ako bi pako ov koj dan svetek pripetil se opasti, tak drugi taki dan pobirati, i na ramenih njihoveh znositi naj se dopuste: Spoznano vendar višekrat je, da kada se ovakovo dopuščenje daje v bogem, ne samo dopuščena suha, nego tulikajše i friška, i najboljšega od rastka derva sečeju, i skomce odnašaju: zato sudci mest, jagari, i lugari na ovakove skozlivu pazku imati moraju, da nebi sekira ali sročku, ali drugo kakovo železno, i oštro oružje vu lozu sobom donesli, drugač ne samo, da se ovakovem proti zapovedi činečem oružje, i derva vzeti, nego tulikajše i onu vu rešt postaviti se moraju.

47. Da zadnič ovakovo zmešano derv sečenje med kmeti stegne se, hasnovito bude, ako vu kotareh, kada kmetivu lozah občinskeh, ali kmetskeh, ali gospodskeh derv sečenja hasen imaju, poklam kak pervo zezvedu i spoznaju njihovu potreboču, polag prikladnosti loz, stanovitu od leta do leta derv kulikoču odrede, niti više derv neg kuliko je od gospode vu vremenu odlučeno pod kaštigu proti činečem na peldu drugem nijeden kmet nesme seči. Cimermanska pako, i za biž delanje potrebna drevja, niti vu isteh kmetov občinskeh, ali kmetskeh lozah prez osebujnoga dopuščenja gospode sposeči niti skerčiti dopušča se. Ako pako loze občinske, i kmetske tak velike i prostrane budu, da se na više let poleg rečenoga derv sečenja reda razdeliti budu mogle, vu ovih tulikajše v sačko letu spodobnem načinom činiti, i ostala poleg naredbe ove prepisana obderžavati budu se moralia.

48. Da loze jezeričaste laglje posušiti budu se mogle, napraviti se mora vodotočje, ili ti žleb iz one strane, kade nizeša je zemlja, i kamo iztekanje vode je nagnjeno, kaj lahko spoznati more se, ako kolci zabiju

se ravne i jednako vu zemlju ter onak zmeri se nizina zemlje, zvan ovoga jezerišča takova zesnažiti od šaša i terstine, i mesto oveh topole, i jalše, posaditi, i ovak na hasen ladavcev, i občinsku obrnuti se moraju.

49. PokehDOB otoki, ili ti mesta poleg Drave, Bednje, Plitvice, Krapine, i drugih potokov bližnja al med njimi postavljena vekšim talom dreva mehka, kakti topole, verbe, jalše, i koja ovem spodobna jesu rasti činiju, v soko leto dvadeseto, al dvadeset i četerto zevsema pri korenju odseći moraju se; verbe pako v soko treće leto, da novo sveržje, i kiče zadobiju obseći se moraju. Vu peščenih zadnič, i prudnatih mestah, i otokih, vu kojeh gusto verbovje zna zrasti, v soko leto šibje njihovo vu pušle postaviti, i prodati se, ali za druge potreboče, koje ladavec otoka ali mesta takovoga kasno izteže spozna, obrnuti se imaju.

50. PokehDOB od leta do leta loze pomenšavati, i derv pomenkanje povekšavati spoznavamo, najmilostevneša skupa, i stalno istinska zapoved naša je, da koje goder hiže stanovnik, ali gospodar tak dugo, doklam pred hižum, i za hižum, dvoriščem, vertom, škednjem, ali tratinami prazno, i za sadjenje drev prikladno mesto najde se, v soko leto dreyje vu mesti najmre sajhtnom, i močvarnom topole, verbe i jalše, vu ilovačne i tverde zemlje brest, vu peščenoj zadnič, i skupa suhi smreke, jelve ali murvih ili ti dudovine najmenje dvadeseti zasaditi bude moral. Na koji cilj vu v sakoj varmediji mesto zasadno, ili ti cepni vert naj se vučini, i napravi, da od ovud šibice, i mladice za presadjenje prikladne onem, koji za nje prosili budu, za nikaj dati se budu mogle. Do teh dob pako iz loz, kade ovakove fele mladice nahadjaju se, spodbrem načinom na cil rečeni za obstunj podeliti se imaju.

Verti pako takovi, vu kojeh se seme murvino, ali ti dudovo sejalo, i dudovo drevo raslo bude, da v saki vu nje nebude mogel hoditi vse okolu šipkom, ali sternjem oplesti, ali z malum grabicom ograbati budu se morali.

51. Kakti goder pako vezdašnje odredjenje, i naredba lozna občinsko v seh dobro jedino cilja, i pelja, i odredjena ima se tak tulikajše naše najmilostivneše neje nakanjenje, da bi po ovem odredjenju občinsko terstvo, i hasnovita orsagu za meštriju mesta, kakti jesu rudne jame kraljevske, mesto za farbanje, železneh plehov skavanje, za saliter, za stekla, galica, ali pepela žganje, i koja ovem spodobna jesu, vu potrebnih za meštriju i delo meštersko dervih premenjkanje terpela: tak vendar, da se obderžavaju z verhu toga naši milostivni odpiski, i perveša napravljenja i odredjenja, koja mi po contiliumu našem kraljevskom znana vučimili jesmo. Dapače ovoga pravoga loz i derv sečenja reda cil on je, da ova neprestajno napredek svoji imaju, i kakti vekovečna postanu; stacuni anda i balte i mesta za žganje, kade za vezda jesu, i nadalje tulikajše zderžavati se moraju: Pače ako občinska hasen obilnost, ali možebiti tulikajše i preobilnost derv drugde takaj podiči vu orsagu bi svetuvala; za občinsku nemenje, kak i v sakoga po sebe, ali ti lastovito ladavec hasen, i trstvo napraviti se bude mogla, tak vendar, da pervo consiliuma kraljevsko mesto deržečemu na znanje dati, i oglasiti se mora.

52. Smreke, tise, i jelve, kotere na visokih, i dalečnih bregih, v gorah seči, i po letnih naglih potokih vu dolice, spuščati, prehitavati, i

zverhu vode plivajuć vu bližnje potoke spravljati je navada, po rendaših, ali pogodjenih derva sekajučeh pri istom korenju, ne pako kak već puti biva na četiri, pet, ali šest nog ili ti eepelišev visoko naj se sečeju, i nato ladaveci loz osebujnu skerb imali budu, i kaštiguvali suproti čineće.

53. Znano takaj je, da loze nerazdelene, i v ногем skup ladavcem občinske vekšem talem opušcene bivaju; zato kajti nigdo za čuvanje, i zderžavanje njihovo skerb ima, nego pače jeden od drugoga više prez v sakoga premislavanja, pravičnoga razmerenja, i razdelenja z nepopravljivim trećega kvarom, i krivicum zmešano v letu, i vu zimi, dapaće i celo leto derva seče: Da anda tulikajše i ovomu zlu pravičnem načinom suprot stane se, poglavari varmedjinski skerb imali budu, da se loze, i dubrave takove jednakovo poleg načina, i naredbe postavljene med skup ladavce razmere, i razdele ali pak skupnim privolenjem, i pogodbum ovoj naredbi med sobum od pravdenoga, i jednakoga loz uživanja, čuvanja, i zderžavanja pristojni postave način.

54. Zadnič, da se spozna, red i vreme sadjenja i sejanja semena drevnoga poleg razlučavanja fele, za ova v sajoi feli podaje se navuk.

1. Želud hrastev, ali bukevea, i onak občinskem načinom znana je, kojeh sejanje, ili ti zasadjenje najbolje vu mesti senčenom, i kam vručina sunca tak nemore dojti, i to vu mesecu malom travnju, jeden ref na daleko jednoga od drugoga, jedan pak pedenj gluboko mora biti, drugač kakti želud hrastov i kukevca, tak tulikajše seme tise, i smreka, borovo pak seme vu mesecu prosincu zrelo postaje.

2. Bukva sad ima trouglasti farbe kostanjeve, i v jesen mora se saditi.

3. Graber seme ima spodobu kamenčeca ali leče vekše, poradja se pak vu pridugi listeni mošnjici iz sverzja med lišćem viseći.

4. Seme topola na spodobu najmenšega maka je, koteru vu mesecu velikom travnju zezreli, i vu vručini taki otide, i znikne, i ako se taki vu pervih dnevih nepobere već se dobiti nemore.

5. Lipe seme spodobu globosa ima.

6. Brezovo seme vu visečih iz zverši jambrekih zadržava se, i okolu konca ivančaka zreli.

7. Bukve, grabe i lipe seme vu mesecu malom travnu, brezovo pak taki kak zezreli, na izorani suhi zemlji, topolovo na srednje vuhki posejati se mora. Akoprem pak breze, i topoli, i druga ostala ove fele dreva negda iz sebe sama izrasteju, ne vendar prikladno lepo, i ravno, nego vekšem talem zvito, i gerbavo suprotivnem pak načinom, koja posejana van zrasteju, ravno i jednakovo izrastaju.

8. Smreki, tisi, i jelve, i koja ove fele jesu dreva imaju jambreke na spodobu palme, vu kojeh zaperto seme, kada vu možarn v topli hiži ovi stučuju se jambreki, van sneti zna se, i akoprem ove tulikajše drev fele prez semena rasti i povekšavati se znađu vu smrekovih i jelovih lozab, pripeća se vendar, da vu šušečem letu povehneju, pošuše se, i skončaju. Vu ovom pripečenju, ako puno trave je mesto, trave s plugom van stergati se, i zemlja zesnažiti i z friškem semenom posejati se mora, i zato radi ovoga zroka oneh jambrekov semenia puneh v nožina mora se nabratati, i čuvati.

55. Po kih dobada za vpeljati, i pričeti ovoga tak potrebnoga i kruto v semu s kupa orsagu, i vlastitem lugov, dubrav, gajov i loz ladavcem hasnovitoga drev sečenja reda, i načina najbolje potrebno je, da se na ovoga reda i načina obderžavanje, izvršavanje i izpunjenje osebujno pazi; zato skerb ova v sakoj varmedjiji jednomu zmed oficirov varmedjiskih pod obećanje plače od sehdob naj se z ruči, lugari takaj, i jagari zbog toga zroka istinski i zaufani naj se postave, kade takovi imati se mogu.

Kak goder pako milostivno predvidujemo, i v pamet jemlemo, da po ovoj naredbi, i prepisanom, i na pervo postavljenom derv sečenja i čuvanja loz redu, i načinu na punom i vu v seh po v sem kraljevstvu mestah poleg stališa katarov vse, kaj kanimo, zveršiti nebude se moglo: Tak tulikajše milostivno obznanujemo, da hasnovita kraljevska naša nakanenja jedino na to jesu odredjena, da takoveh mest ladavcem, koteri očitujuće nam vu oveh potreboeu najponizneše k nam vteku se, pomoć njim milostivno podati hočemo, i vsi oni, koteri milostivna nakanjenja naša, i ovu naredbu z osebujnim tersenjem, i skerbjum izvršiti tersili se budu, i z čini svojem drugem dobru dādu peldu, milošču, i milosrdnost našu cesarsko-kraljevsku spoznati, i zadobiti hote. Odkuda skupa tulikaj obznanujemo, da nikaj ne nam dragšega, i nikaj bolje nefelejemo, kak da dragoga i vernoga ovoga kraljevstva našega Apoštolskoga občinsko dobro, hasen, i povekšavanje iščemo, i pritegnemo, i ovu pazku, prigledbu, i materinsku skerbljivost našu za osebujnu, i kruto dragu najvekše kraljevske časti naše stran držimo.

Ovoj anda naredbi vsi skupa i v saki po sebi priložiti najse tersi, znaјuci da vu tom milostivu našu kraljevsku volju na lastovito njihovu hasen, i dobro občinsko odredjenu izpuniti hote.

Dano vu Arci-Hercezeskom Varašu našem Beču Austrijanskom dneva 22. meseca grudna leta gospona 1769. Kraljestvih naših Vugerskoga, Pemskoga i ostalih leta 30.

Maria Theresia m. p.

Graf Ferenz Eszterhazy m. p.

Ferdinand Sdultety m. p.

Veliku važnost toga zanimivoga spisa po razvoju hrvatskoga šumarstva još i posebice izticati smatramo skoro svušnjim, jer ne samo da je zakon taj, ili bolje veleć šumski red, bio od velike važnosti po cielo nam šumarstvo u domovini, već mu je, kako je u njem malo ne sve i najvažnije, što u obće u ono doba o šumskom gospodarstvu poznato ne samo pregledno no i vele poučno poredano te tako je taj spis prema tadanjem običaju ne samo županijskim oblastim i skupštinam, već i svim u zemlji velikašem i dostojanstvenikom dostavljen, sadržaj bio svakomu, koga se ticao, a u prvom redu i tadanjem šumskom osoblju pristupan, nije to dakle samo „prvi hrvat ki šum-

ski zakon“, već i prva na hrvatskom jeziku izdana „nauka o šumskom gospodarstvu“.

XVIII.

Spomenusmo jur, da je već godine 1753. izašao nalog, kojim se mjesto staroga popisa poreza po broju dimnjaka naređuje sasvim novi, po kojem se imalo zabilježiti sve gibivo i negibivo imanje, dapače i svi odnošaji vlastele i njihovih podanika. Naredba ova poznata je pod imenom „Josephinuma“.

Godine 1754. imala je posebna stališka komisija korak po korak svu zemlju proći i novo popisivanje začeti. Prigodom tom se pitalo za sve zemlje i njihov prihod. Oranice razdieljene su po vrstnoći u tri razreda, zatim livade, onda šume i krči, odnosno pašnici kao zemljista najmanje vredna. Osobitu pazku pako odredi vlada i na vinograde, kojimi bijaše za onda kraljevstvo hrvatsko baš na glasu i bogato.

Odsele je imao svatko, bio gospodin ili seljak, točno izkazati, koliko dobiva po jutru (1600 četvornih bečkih hvati) čistog prihoda, da se uzmogne na temelju ovog katastriranja zemljista novi porez razpisati. Nu procena zemljista bez poznavanja njihove količine slabo je koristila novomu tomu podhvatu, s toga odredi car Josip II. godine 1786., da se imadu sve zemlje katastrom izmjeriti. Želja careva, da pravednim razporezivanjem podanika svojih svu snagu svojih zemalja izeri, prinuka ga, da je veliko i reformatorsko to djelo započeo, a dielomice bar i izveo. Sedam sto petdeset oficira, većinom od tada postojećeg vojničkog mјerničkog sbara, izadje još rečene godine diljem carstva, da mjeri. Sam car pako, da se uzmogne osobno o napredku radnja osvjedočiti, prodje državom, a dodje i u Hrvatsku.

Nu uza svu dobru volju i namisao nije mogao posao onako napredovati, kako to zahtjevaše važnost njegova i prešnosti, a to ponajprije stoga razloga, što je bilo za taj ogromni posao premalo radnika, a uz to su i sami naši županijski oficiri (činovnici) većinom sami posjednici — bojeć se novog oporezanja, slabo ili bolje rekuć nikako podpomagali careve ljude, a na mnogih su mjestih samo kojekakvi pisarčići, gdjegdje i sami seljaci mjerili zemlje, naravno je dakle, da se tim postupkom nije mogao žudjeni cilj postići, dapače znamo da su tim

nastale na mjestih još i veće smutnje, nego li su do sada postojale.

Prema izdanom naputku o izmjerenu zemljišta imale su se livade i polja po mjerničkih pomoćnicih, a tek samo šume i gore po vještacih mjeriti. Nije taj bilo uvek ni strojeva ni mjerjenja, već odmjera koračaji, a prostornično ertanje bijaše često jedino sredstvo radnja. Spomenimo već, da je ova izmjera imala biti u buduće pomagalom i podlogom novomu oporezivanju, po kojem bi imao zemljistični posjed i njegov prihod biti mjerilom kod ustanovljivanja količine poreza, a zato i vidimo, da su rečene izmjere i zbilja bile sve do ponovljene izmjere pod carem Franjem II. od g. 1817. podlogom katastralnomu oporezivanju kao i katastralnom procjenjivanju zemalja.

Slijedimo li, proučavajući korist i važnost ovoga izmjerivanja zemalja naših po razvoj gospodarstva naroda našega, takodjer i tek obće povjesti njegove, to vidimo, da je do mala zavladala čitavom zemljom najveća mržnja proti toj novotariji, tako da se je prava buna podigla proti ovim carskim mjernikom, te je car Josip morao izdati poznati onaj dekret od 28. siječnja, kojim se i opet u Hrvatskoj stara konstitucija uvela. Pobojavši se uslijed toga mjernici i za istu sigurnost života, ter da ne izgube u ludo glave, pobjegoše jedne noći skupno u susjednu Kranjsku i Štajersku. Sada istom, kao po dogovoru, nasta prava hajka na ostavštinu njihovu, načrti im i papiri budu mjestimiće po „patriotih“, česče uz svirku i oduševljeno pjevanje, spaljeni i uništeni, samo da ih za sva vremena nestane. Samo se je po vojnoj Krajini iznimno ovo mjerjenje još i dalje do g. 1809. nastavljalo.

Pravu važnost ove izmjere naših šuma kao i inih zemljišta po razvoj hrvatskoga šumoznanstva možemo tek onda pravo razsuditi, ako se sjetimo na obću velevažnost poznavanja količine i veličine šumske površine po uredjenju i vodstvu šumarenja i šumskoga gospodarstva.

Gori već iztaknusmo, da je tim izmjerenjem bilo u najtjesnjem savezu ustanovljivanje čistih prihoda pojedinih zemljišta, štono su u buduće imali biti podlogom oporezivanja, koje bi, mimogređe spomenuto, u to doba sa 10%, čistoga prihoda ustavlјeno. Čim je dakle u buduće prihod kojega zemljišta veći bivao, tim se razmjerno manje plaćalo, i to tako

dugo, doklegod se nije ponovilo uvršćivanje pojedinih zemljišta u razrede prihoda.

Svakogodišnje plaćanje zemljističnoga poreza pako sililo je vlastnika na potrajno, odnosno i godišnje gospodarenje t. j. njemu bje nastojati, da si osjegura tomu godišnjemu izdatku primjereni potrajni prihod iz svojih šuma, odnosno da intenzivnije gospodari. Nu pošto je bilo veoma težko prema dosadanju načinu uživanja šuma prebiranjem količinu potrajnoga prihoda ma i približno samo ustanoviti, to vidimo, da se je već i toga radi u nas doskora stala oplodna, dotično čista sječnja, dà i sadnja šuma, uvadjati. Buduć pako da je kod sastavljanja nacrta, kao što je poznato, osobito važno poznavanje granica i medja pojedinih čestica i rudina, to su se prigodom toga mjerjenja takodjer i stare razmedje i granice opet ponavljale, a mnoge i na novo označile.

Samo je po sebi pako jasno, da je taj josefini katastar morao imati još mnogo veću važnost po razvoj poljskoga nam gospodarstva, kojega se ponajprije a i najviše novi taj način oporezivanja ticao.

XIX.

Dočim su nam za prijašnjih vjekova, kao što vidismo, Turčin i Mljetčići trgali i dielili domovinu, počimaju ju za posljednjih vjekova sami domaći kraljevi uslijed svojih germanizatornih i obsolutističnih težnja ciepiti i trgati. Tako vidimo, da dobiva u 18. stoljeću sva Krajina hrvatska posebne institucije, kao da je samostalna provincija njemačkoga cara, akoprem ju još sveudilj hrvatski stališi svojataju. Carevi ju i kraljevi naši proglašuju na jedanput naslijednom carskom zemljom i nekakovim cielovitim dielom državne vojske. Krajina postade veliki logor, a krajšnik carski vojnik, uzbijan od najnježnijeg djetinstva samo za vojnika; do mala odtudjio se je ne samo težatbi i ratarstvu, već i narodnosti i domu. Vojni sustav Krajine nije dao, da se ratarstvo i obrti razvijaju, dakle ni trgovine nije moglo biti, zato i vidimo, da su baš šume u Krajini jedan od najbitnijih uvjeta blagostanja. Gornji krajšnik gojio bi samo koze, dolnji konje, a zato je i opet trebovao mnogo paše, koju mu pako davahu proriedjene šume i travnici; polja bi tek žene i djeca obradjivala.

Neprestanim boravljenjem pastira i momčadi po šumah činile su se velike šumske stete, osobito po banskoj Krajini, gdje je broj koza danomice rasio, tako da se napokon i zakonom moralо zabraniti držanje istih.

God. 1787. bude u Krajini uvedena t. z. kantonska uprava, kojom je prilikom takodjer i novi šumski red za tamošnje šume oglašen. Ovaj je šumski red po tečaj razvitka krajiskoga šumarstva od velike važnosti, u njem bo nisu sadržane samo obćenite ustanove, tičuće se dojakošnje uprave i uredjenja gospodarstva po krajiških šumah, no i mnogi iini manje više šumarsko-gospodarski naputci i nalozi. Krajiške šume podvržene su odsele upravi i nadzoru posebnoga šumarskoga osoblja, a smatruhu se posebitim gospodarskim objektom države.

Da se pako po krajiških šumah uzmogne potrajno i racionalnije šumarenje i gospodarenje uvesti, koje bi odgovaralo toli potrebam države, koli naroda, bude sva šumska površina iznova omedjašena, arondirana i u lugarske, odnosno čuvarске srezi razdieljena. Vrhovna uprava nad šumami predana bi od sada posebnomu šumarsko - nadzornomu osoblju, koje se sastojalo iz dviju ravnatelja šumarstva (jedan za karlovačku, drugi za križevačku Krajinu). Vanjska uprava pako poredana bi kod svake pukovnije namještenim „obilaziteljem šuma“ (Waldberiter), a svakomu od njih dodieljena su po dva jahača lugara, za svakih 1000 do 3000 rali šume pako ponamješten bi po jedan lugar ili čuvar šuma. Spomenuti šumarski ravnatelji ili nadzornici dodieljeni su brigadirom, obilazitelji šuma pako zapovjedničtvom pojedinih kantona ili pukovnija. Da se uzmognu namiriti troskovi za uzdržavanje ovoga šumarskoga osoblja, ustanovljena je bosebna taksa za šumske proizvode, štono su imali plaćati svi oni, koji su htjeli krajiške šume uživati, osim samih krajišnika. Ciene te budu ustanovljene primjerenog tadanjoj vrednosti drva i njegovih razvrstbina, obzirom na uporabljivost istoga.

Naravno da je čitava ova reorganizacija već prema samomu tad vladajućemu duhu bila posve na vojničku provedena; o kakovoj strukovnoj naobrazbi toga prvoga šumarskoga osoblja rek bi ne bijaše ni govora. Čitati, pisati i računati, ter nešto administrativnoga talenta bilo je sve, što se je od osoblja ovoga i moglo za onda tražiti, a šumarsko - gospodarsko ospo-

sobljenje sticalo bi se tek za poduljeg službovanja praksom. Iz toga vidimo, kao što svagdje, da je i kod nas šumarski stališ u početku identičan s lovačkom družinom, a kasnije se tek po malo šumarska empirika i poduka počela bolje uvažavati. Zakoni, naredbe i naputci, to su podjedno i ona pomagala, iz kojih se šumar učio šumoznanstvo.

Raznim naredbami i zakoni nastojala je bečka vlada pojedina sada jur i drugud usvojena šumarsko-gospodarska spoznavanja i našim šumarom narivavati. Pravila sječe, proridjivanja i ogledne procjene u brzo si jagari nasi usvojile. Isto tako se je u našoj Krajini već za rana udomilo umjetno sadjenje i pomladjivanje šuma, a u primorju nalazimo i stare mljetačkimi trgovci posagradjene pile vodenice za izradjivanje raznovrstnoga liesa i laktovine. Vrhovni nadzor i upravu nad svimi državnimi šumami vodio je bečki „Hofkriegsrath“; on bi namješćivao sve vojno činovničko šumarsko osoblje, počam od ravnatelja šuma do šumara, njemu pripadahu sve odluke gleđom na personalija kao i finansijalne operacije, prodaju zemljista šumskih i t. d.

Krajina bijaše ono žarište, odkle su imale zrake njemstva poplaviti Hrvatsku, pak i zbilja vidimo, da je njemački jezik (bar u javi) u tih stranah na toliko preuzeo mah, da su nam i šume naše doskora pale pod upravu kojekakvih biksenšpanera bečke gospode. Iz ovoga se potištenoga lugarskoga stališa nije mogao razviti slobodni i naučni šumarski živalj, pa zato se hrvatski sumarski stališ, kao neka osobina, počimlje tek početkom druge polovice devetnaestoga stoljeća razvijati. Puka empirija u stališu samom, a nepouzdanje naroda i vladajuće do nedavna kaste, plemstva, ne mogahu takodjer pospješiti razvoj. — Tek kako je vrijednost šuma rasla, rastijase takodjer i važnost te ugled šumarskoga umjeća i stališa. Iztaknuvši prije stetni, a donekle i pogubni po razvoj hrvatske književnosti i narodnosti upliv ponjemčivanja u Krajini, priznajemo ipak rado, da je širenje njemštine ipak po nešto i koristilo, i to time, što se predšastnici naši, mogavši rabiti do mala već silno se razvijajuću njemačku šumarsku literaturu, upoznaše i samom šumarskom znanosću, tako da se je uzprkos svim i najnepovoljnijim narodno - gospodarskim odnošajem ipak moglo šumarstvo u nas istim onim tekom skoro i brzinom na današnji stepen razviti,

kao što i u svih ostalih nam srodnih i susjednih zemljah habsburžke kuće, izuzam jedine Česke, koja nas je u tom sve do mala prestigla. — Sav znanstveni materijal pako dolazi još i dan danas ne samo k nam, no i u obće u sve zemlje preko Njemačke i njemačkom literaturom, koju stoga i mi Hrvati hoćeš nećeš moramo priznati roditeljicom hrvatske šumarske naobrazbe.

XX.

Osvrnemo li se sada još jednom na obće stanje šuma i šumskoga gospodarstva u Hrvatskoj u prošlom vjeku, to vidimo, da nam je domovina u cielosti još bogata šumami. Samo Dalmacija i hrvatsko primorje nose jur na sebi vidljiv dokaz pogubnoga haračenja tamošnje gore; Slavonija rek bi da je prашuma, tako da je carica i kraljica Marija Therezija silom dala tjerati narod iz zabitnih nepristupnih prašuma u sela duž novo ustrojenih cesta, i to poglavito stoga, da učini kraj bezvladaju i haranju hajdučkih četa, pak da se uvede u zemlji red i sigurnost. Isto tako znamo za naredbu, da se imadu šume duž Kupe na uru hoda daleko posjeći sigurnosti prometa radi.

U to doba dobiše po Slavoniji pojedini carski generali i drugi zasluznici silne i velike šumske komplekse kao nadarbine za se i svoje potomke. Isto tako dobila je g. 1773. i biskupija sriemska bogate darove i mnoga vlastelinstva oko Djakova.

Dobivši te porodice tolika i prostrana, al uz to za onda još malo vriedna i veoma slabo napučena zemljišta, pridržaše za se samo bolje oranice, livade, šume i vinograde, ostalo pako što, bijaše i manje vriedno, razdieliše kmetom i novonaseljenikom, dolazećim amo iz raznih zemalja i krajeva uz uvjet urbarijalnih podavanja i zajamčenim „salvo jure dominali“ na vlastništvo tih novih urbarijalnih selišta.

Žirovina i paša, zatim pepelarenje i pougljivanje drva, representiraju još svedjer po Slavoniji jedini šumski novčani prihod. Nu i po Primorju je paljenje ugljena to doba toliko stalo preuzimati mah, da je vidljivo nestajalo šuma. U Krajini pako, osobito banskoj, činjahu najveću štetu šumam koze.

Uvedenjem prije spomenutoga krajiškoga šumskoga reda vidimo da „Hofkriegsrath“ doskora propisuje i potrajanost šumarenja po krajiškim šumah na temelju tako zvanog „prihoda

kameralne procjene“ (god. 1788.), a kr. fiskus propisuje malo kašnje isto i za državne šume dobara Fužine i Ozalj.

Samo na dobrih naše domaće vlastele, vidimo, da se još uvek povjerava nadzor i uprava šuma gospodarskim oficijom t. j. obično jagarom ili pako pintarom i pivničarom, a tek u 19. veku postavljen bi, kao što ćemo to malo kasnije čuti, i u nas temelj dojdućemu pravomu hrvatskomu šumskomu gospodarstvu ili šumarstvu.

Različite viesti.

Gospodji članovom hrvatskog šumarskog društva na znanje. Zaključkom ovogodišnje glavne skupštine primjerenom, odieljen je odsada uredništvo „Šumarskog lista“ posvema od ostale društvene uprave, dočim je tajništvo povjerenog g. dru. Keröškönji-u, molimo s toga u interesu stvari svu gospodu članove da se odsele u svih blagajne i uprave društva se tičućih pitanjih izvole jedino i izravno obraćati na predsjedništvo društva u Zagreb. (Marovska ulica br. 28. I. kat.). Što se pako poslova lista i uredništva tiče, to molimo sve dopise, reklamacije i objave šiljati ravno uredniku g. prof. Kesterčanku u Križevac. Isto tako se upozorjuju sva ona gospoda, koja polag izkaza, koji bje u zadnjem broju ovoga lista objelodanjen, još na društvenih prinosih štogradj duguju, da te svoje dugove izvole čim prije, kod predsjedništva društva u Zagrebu, namiriti, jer bi upravljujući odbor u protivnom slučaju bio primoran i strožije mjere prema tako neurednim članovom poduzeti.

Šume Austro-Ungarije. Čitava Europa bez Ruske imade 814.131 četvorni kilometar šuma, t. j. šume zapremaju 18.5% ukupne površine. Cislajtanija sama pako imade 91.948 četvornih kilometara (30.6%), a translajtanija 91.308 kilometara (t. j. 28.3%). Najviše šuma imade Bukovina 44.5% ukupne površine, zatim Roniska sa 40.4%, Sedmogradska sa 40.9%, Štajerska sa 40.4%, Kranjska sa 39.9%, Tirolska sa 39.3% Hrvatska sa 39%, Ugarska sa 25.1%, Gorička 18.6% a Dalmacija 16.5% šume imade.

Hempelov kolendar za god. 1883. Netom izašao je u nakladi M. Perlesa u Beču „kolendar za šumare“ izdan po poznatom profesoru šumarstva g. Hempelu. Ciena 1 fr. 60 nvč. Nalazimo u njem takodjer i notice o našem hrvat. šumarskom društву kao i o križevačkom učilištu. Sadržaj mu toli obilan, da se ma sa svakim dielom slične vrsti natjecati može. Preporučamo ga stoga gospodi članovom čim toplije.

Hrvatska šumarska knjižnica na izložbi u Trstu. Knjigoveža g. Gustav Neuberg iz Križevca, izložio je na sadanjoj izložbi u Trstu pod punu priručnu knjižnicu hrvatskih šumarskih djela. Knjige su vrlo ukusno vezane, a kolekcija je podpuna, a zastupane su malo ne sve šumarske grane. Gospodin Neuberg pripravan je čitavu kolekciju uz primjerenu od-

štetu prodati — a nebi bilo sgoreda da si koja imovnih občina naših dobavi.

Njegova visost kraljević na lov u Sedmogradskoj. Koncem mjeseca srpnja odputila se Njegova visost kraljević Rudolf i prejasna kraljevna Štefanija u Sedmogradsku u Boldogfalvu na lov na medvjede divokaze i ostalu divljač, na imanjih grofa Telekya. U pratnji visokih gostiju nalaze se i grofovi: Wurmbrand, Wilček i Bornamisa. Lov izpao je prema vještini vrlo dobro.

Nova industrijalna željeznica. Konzorcij sastojeći se iz veletržaca Wienera i Pakraca, Biankia iz Beča ter velikog župana i veleposjednika Fodrocia iz Križevaca, dobio je koncesiju za gradnju industrijalne željeznicu iz Križevaca u Vratno (u gori Kalničkoj). Duljina pruge biti će 12 kilometara. Gradnja započeta u kolovozu. — Svrha željeznicu jest omogućiti dovoz vapna, kamena za gradnju, kamenog ugljjevja i drva.

Izvješće o kr. gospodarskom i šumarskom učilištu i ratarnci u Križevcima. Netom izala to izvješće, odlikuje se toli sadržajem koli i oblikom od svijuh izvještaja sličnih zavoda. Sadržaj mu se dieli u dva diela, prvi sadržaje članak „Gospodarska važnost i vrednost žira“ od F. X. Kesterčanka, drugi pako „Školske i gospodarske vesti“ priobcene po ravnateljstvu zavoda. Izvješće ovo može dobiti svaki od gospode članova na zahtjev kod ravnateljstva zavoda. Onome koji se želi sa današnjim stanjem zavoda upoznati — budi isto čim toplice preporučeno.

Biesan kurjak. Dne 16. kolovoza u 11 satih prije podne ugrizao je blizu Resnika biesan kurjak pastira iz Ivanske, malo prije pako ugrizao je isti kurjak takodjer i jednu staricu, koja krumpir na polju izkapaše. Od strane sesvetske občine naredjena bi zaato namah hajka na tog biesnog kurjaka.

Drvarska obrt u Hrvatskoj. Vadimo iz izvještaja trgovacko-obrtničke komore sledeće podatke. „Do produkcije dužica kao i ostalih u šumi samoj izradjenih proizvoda iz drva, najvažnija je u nas još tvoritba stolarskih predmeta, u koje uračunavamo i tvoritbu parketa. Najveće poduzeće ove struke u nas je tvornica parketa i gradjevnoga stolarstva u Zagrebu, o kojoj napomenusimo u svoje doba, da je porad nepovoljnih novčanih odnošaja g. 1879 svoju djelatnost obustavila bila, nu prešav zatim u vlastništvo veletržca viteza g. Pongraca, koj ju posvema iz nova preredi, nastavi g. 1881 i opet svoj rad. Do ove tvornice stoji i parna pila englezke tvrdke Charles Heavene sa parnim strojem od 40 konjskih sila i 25 radnika, radeći bez stanke razno tehničko gradivo skoro izključivo za Englezku. Promet godišnji dosiže po prilici 100.000 for. Ostale parne pile u okružju zagrebačke trgovacke komore, kao što je ona kneza Thurn-Taxisa u Lekeniku, zatim u Kerestincu i Sisku rade istom snagom kao i dosada, naime prva sa parostrojem od 12 konja jakosti, druga sa parostrojem od 46 konja jakosti, sa 50 radnika, prva producira frieza iz hrastovine do 200 kub. met. i 3000 kub. stopa dasaka itd. u vrednosti od 120.000 for.; ona u Sisku do 120.000 kub. stopa dasaka, greda, stupova itd. Izvoz ovih proizvoda ide većinom u Francezku. Vodenih pila, na kojih se režu jelove i bukove žaganice za Italiju, ima u priličnom

broju u ogulinskom i slunjskom kotaru. U Zagrebu postoje takodjer dva veća tesarska poduzeća, koja sa mekim drvom iz Štajerske i Kranjske po Savi doplovljениm po tamošnjih produceentih, prave tesarske radnje, te pokrivaju vrlo omašne potrebe glavnoga grada. Jedna posjeduje i paropilu za rezanje goriva drva; daljne podatke ob istih nije komora dobila. Bačvarski obrt ima samo zastupnika u malom obrtu, koji se tjeru po svoj zemlji; tako i stolarski, koji je napose u Zagrebu, pokazao u ovih zadnjih godinah znatan napredak, prem ga tišti konkurenčija veleobrta gradačkoga i bečkoga, radećega jeftinijimi radini silami i mnogo značnjom glavnicom. Industrija sa drvom međutim još uvjek nije ni iz daleka postignula u Hrvatskoj onaj stepen razvoja, na kojemu bi mogla polag bogatstva njenih šuma stojati. Velika zaprieka razvoju je svakako nedostatnost stalnih, dobroih i jeftinih obćila, surovina ta nepodnosa, kako znamo, velike transportne troškove. Postepeno razgranjenje obćila oživit će u istoj mjeri i promet sa drvi, a ujeftinjenjem novca, uvjetano povećanjem bogatstva u ostalih narodih, omogućiće se i stvaranje većih poslovnih poduzeća. Dakako da je podignuće ove industrije, koja se razgranjuje na toliko posebnih obrta, uzko skopčano boljom teoretičnom naobrazbom radničke mlađeži; uvjet koji je konačno mjerodavan kod svih obrta. Trgovac E. F. Bothe ustrojio je tečajem godine 1880. u Zagrebu tvornicu okvira za slike i zreala. Za sada radi ta tvornica sa 8 radnika, koji su svi iz njemačkih tvornica amo pritegnuti. Živahnu trgovinu sa jelovinom i smrekovinom iz Štajerske i Kranjske tjeraju njekoje tvrdke u Zagrebu na veliko. Daske i ostala građevina iz mekog drva dolazi velikim dijelom na splavih po Savi. U naših krajiških krajevih, u Žumberku i u Vivodini režu seljaci proste batine, koje se kao surovina na prerađenje u Beč izvražaju; mnoga stotina forinti privredi se tim obrtom tamošnjem žiteljstvu.

U lepoglavskoj kaznioni izradjeno je pod oву stavku spadajućih tvorina: stolarskih i tokarskih u vrednosti od for. 7.800; bačvarskih u vrednosti od for. 4.600; kolarskih u vrednosti od for. 1.100; košaraške i tesarske takodjer liepa količina.

Potučena divljač u Hrvatskoj i Slavoniji. Polag izvještaja zarebačke trg.-obrt. komore, potučeno bi ukupno:

godine	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.
srna	688	649	658	726	750
zeceva	14.623	32.786	14.644	14.198	14.161
divljih pataka	10.890	10.598	9.233	9.774	2.674
fazana	136	356	543	726	1297

Poučno putovanje u Norvežku i Švedsku. Po nalogu kr. ugarskog ministra za obrt i trgovinu, odputio se je g. Josip Polak, član trgovacke tvrdke Šulz i Polak, na poučno putovanje u Švedsku i Norvežku, za da prouči tamošnje odnošaje drvarskega obrtničtva i trgovine s drvi, a naročito i stanje industrije s drvom. Švedska i Norvežka bo kako je poznato, imadu najrazvijeniju drvarsku industriju uz uzorna uredjenja te vrsti.

Cinovnički status kr. ugarskih državnih činovnika. Vadimo iz „Erdöseti lapok.“ Za vodjenje upravnih poslova, od 2,891.055 katastralnih ralih kr. ugarskih državnih šuma, namješteno je 541 šumarski či-

novnik i 1550 službenika. Od ovih je u Pešti 1 zemaljski nadšumarnik, 2 nadsavjetnika šumarstva, 1 šumarski savjetnik, 2 šumarska pranadzornika, 1 taxator, 2 nadšumarnika, 1 nadzornik 1 zamjenik nadzornika, 1 šumarski mјernik, 4 nadšumara, 2 pristava, 1 šumarsko-računarski savjetnik, 1 protustavnik, 5 računarskih činovnika i računarski vježbenik. Kr. šumarskom nadzorničtvu, kojemu pripada u obće nadzor nad svimi ostalimi šumama u zemlji, dakle obćinskim i privatnim, dodeljeno je 14 nadzornika i 14 nadšumara. Svi ostali činovnici i službenici spadaju vanjskim uredom. Osim toga nalazi godimice još i do 3000 drugih osoba po državnih šuma zaslужbe, i to stranom uz stalnu dnevnicu i pravo na mirovinu, i oko 20.000 nadničara.

O državnih šuma u Hrvatskoj. Vadimo iz izvještaja trgov.-obrt. komore sledeće podatke. Hrvatska i Slavonija imade ukupno 1.374.522_{.93} hektara šume. U gradjanskem dielu odpada od tih šuma na državu:

U civilnoj Hrvatskoj 73.146._{.13} kektara, u krajini 248.132_{.82} hektara dakle ukupno 321.278_{.95} hektara.

Državne šume u civilnoj Hrvatskoj nalaze se u županiji belovarskoj i županiji križevačkoj u obsegu od 45.150 hektara, zatim posjeduje država dobro „Fužine“, sa šumskom površinom od 27.213._{.14} hektara i dobro „Veliki Tabor“ sa 782 hekt. šume.

Najveći kompleks državnih hrastovih šuma u bivšoj vojnoj krajini leži u savsko-dunavskih nizina od Vinkovaca pa sve do savske obale, zatim se prostiru u kraškom predelu, od Ogulina prama moru, u ogulinskom i ličko-otočkom okružju velike bukove državne šume.

Budući se nedrži prihod šuma u civilnoj Hrvatskoj u evidenciji tako kao u krajini, gdje je sve usredotočeno pod jednom vrhovnom nadzornom oblasti, te budući je najveći dio šuma u gradjanskem dielu naše domovine vlastništvo osebnika, koji nepolažu račun o svom šumskom prihodu, nemogosmo složiti skrižalku, označujuću cielokupni prihod šuma, kao smo željeli. Prihod krajiskih šuma pako iznasaо je:

1876. godine 1.804.697 for.; 1877. god. 967.753 for.; 1878. g. 659.022 for.; 1879. godine 1.086.030 for. a 1880. godine 1.906.207 for. a. vr. Tu je spomenut prihod toli državnih šuma koli i šuma investitionalne zaklade.

U obziru prihoda iz krajiskih državnih šuma vidimo dakle da bje godina 1878 najlošija. Razlog tomu leži najviše u mobiliziranju vojske, jer je veliki dio radnih sila vojničkoj službi pritegnut bio, ali leži također u nepovoljnostih vremena; povodnje bo, na kojih te u nizinah ležeće šume često trpe, pačile su izdašnu šumsku radnju. Iz ostalih pojedinstvenosti sledi, da je osobito u zadnjih dviju godina palo hrastovo drvo u cieni; nu ovo sniženje je posve momentana reakcija, prouzročena uplivom nesretne phyloxere u Francezkoj i preprodukcijom prijašnjih godina. Mala poboljšica ciena pokazuje se bo već i u godini 1880, a danas već možemo utvrditi da će uztrajati, budući ni državna šumska uprava neželi prodaju šuma forsirati i time si cene kvariti. Do dosadanje skoro izključive produkcije francezkih dužica i njemačke bačvanske gradje, širi se sve to jače produkcija gradjevnoga drva, za koje se polučuju dosta dobre ciene.

Glavni (XI.) sastanak njemačkih šumara. Obdržavati će se ove godine od 28. kolovoza do 1. rujna u Koburgu. Referate preuzeće gg. nadšumarnik Dankelman, profesor dr. Lehr, šumarnik Stötzer i profesor Šubert. Razpravljaljalo se bude o carini na drvo i poboljšici materijalnoga stanja drvara.

Požar skladišta za drvo. Javljuju nam da je dne 21. lipnja o. g. noćju buknula vatra u skladištu dasaka i raznog izradjenog drva, Mile Delića trgovca u Vrhovini, u kotaru otočkom. Skladište i daske izgorjele su sasvim. Velikim trudom obraniše jedva i zgradu, u kojoj se nalazila velika pila. Osjegurano nije bilo ništa. Šteta oko 1500 for.

Ustrieljen šumar. I opeta nam jedan svjestrnih drugova pao žrtvom službe. Čitamo bo u „Narodnih Novina“ br. 146. t. g. sledeće: šumar vlastelinstva daruvarskoga Antun Vesely, pošao je dne 20. lipnja o. g. iz Sirača u šumu zvanu „Lisine“, a nješto pred njim otiašao je bio s puškom Orovč Petar, žitelj iz gornjega Borka, čovjek po svoj podžupaniji na zlu glasu. Oko podne istog dana raznio se već po selu glas, da su šumara Veselija našli u šumi ustrieljena. Orovč uabšen tajio je iz početka, da je počinio umorstvo, nu kasnije prizna, da je ubio šumara iz osvete, što ga je tužio, da je kralo daske, uslijed čega je Orovč bio odsudjen na 6 nedjela zatvora, prije nego podje u zatvor, da se je zakleo, da će Veselija ustrieliti. Zločinac predan je sudu u Djakovu, i tako se nadamo da će sud osvetiti nevinu tu žrtvu službe. Bilježeći nesretni taj slučaj, kličemo slava šumaru Antunu Veseliju!

Divokoza u Hrvatskoj nizini. Kako nam g. kr. šumarnik G. iz Belovara javlja, ubita bi dne 26. lipnja t. g. u 6 satih jutrom, u šumi Blatnice, spadajućoj pod kr. šumski ured u Belovaru, u nizini rečice Čezme, $1\frac{1}{2}$ sata hoda daleko od Belovara, po tamošnjem lugaru divokoza. (Gemsbock.) — Divokoza kako je poznato u naših krajevih u obće nemamo, da bi se pako divokoza zabludila ča i u nizinu i močvarne strane, tolika je riedkost, da svakako i tuj pobilježiti moramo. Koji li bje uzrok da je strana ta životinja za nas, ostavila svoju postojbinu, ter amo zalutala, težko je pogoditi, nu po svoj će prilici — biti bjeg — pred lovskimi psi. Divokoza ta biti će amo došla sa štajerskih strana i planina, preko Macel brda, Ivanšćice i Kalnika, koje gore kako znamo sa štajerskim gorjem u savezu stoe, — ter je tražeći put natrag u Štajersku zalutati morala u nizinu Čezme i tamošnje dubrave. Divokoza moguše 3—4 godine imati, a vagala je 30 kila, bijaše posve normalno odraslja, ter jakim parožjem okrunjena, na desnoj prednoj nozi, vidila se stara rana od hitca. Meso bijaše lebivo — a bit će tome uzrok nenavadna hrana, po tih krajevih. Da je ta zvjer već dulje doba morala ovuda lutati, zaključiti je bilo i odtuda, da su joj bridovi papka bili vrlo oštros rasli, što kod divokozu koje vavjek po kamenom tlu brzaju nije. — Svakako je to tako riedki pojav u nas — da ga vredno zapamtiti, pak zaoto i hvalimo g. Jelineku, da nas je izvolio o tom obavjestiti.

Krajiška investitionalna zaklada. Njegovo Veličanstvo blagoizvoljelo je previšnjim riešenjem od 13. lipnja t. g. XI. izvanredni proračun hrvatsko-slavonske krajine za g. 1882. tičući se dohodata od šuma, iz-

lučenih da se u investicionalne svrhe na veliko prodadu, premilostivo potvrditi kako sledi:

A. Dohodci. 1. od šumskih užitaka 1,572.500 for. — 2. od glavnicih kamata 15.000 for. — i dodavši prenos od g. 1881. ukupno 2,519.934 for.

B. Upotrebljivanje. 1. za obće upravne troškove 130.025 fr. — 2. za željeznice 660.000 for. — 3. za investicije u području autonomne uprave 393.000 for. ukupno 1,183.025 for.

Izvješće o radu djačkog literarnog društva „Plug“ na kr. šumarsko-gospodarskom učilištu tečajem školske godine 1881/2. Revošću izabranog odbora, rieši društvo tečajem ove godine svoju zadaću najuspješnije. Članovah bilo je redovitih 58, koji su uplaćivanjem redovite članove i revnim radom oko napredka društva svojski nastojati. Na javnu umolbu društva, za podrporu knjižnice odazvalo se je njekoliko rođoljuba, koji su svojimi darovima znatno knjižnicu obogatili, tako je umirovljeni ravnatelj pomoćnih ureda, visokorodni g. Josip Antolković sam 200 komada poučnih kao i zabavnih knjiga poklonio. U obće se je pako stanje knjižnice tečajem ove školske godine za 325 komada knjiga povećalo, tako da ukupni broj knjiga 460 komada broji. U odboru bijahu sledeća gg. slušatelji: T. Basara, kao predsjednik, R. Malle podpredsjednik, M. Jovanić tajnik, S. Marinović blagajnik i I. Peheim knjižničar. Predavanja držano bi tečajem ove školske godine ukupno devetnaest.

Kako da očuvamo sjetvu protiv pticah. G. F. Lisak, županijski živinar u Zlataru, objelodanjuje u „G. I.“ posve jednostavno sredstvo za očuvanje sjetve protiv pticam. Uzme se $\frac{1}{2}$ kile prostog baruta, (kakav se za lamanje kamenja rabi) ter se u 2 do 3 litre vode raztopi, u koju se raztopinu onda prnjci ili stare vreče namoće, zatim izsuše, ter žicom povežu. Prnjci se ti zatim upale na polju ili u razsadniku, oni negore, već tinjaju, dim pako koji se razvija smrđi pticam na toliko, da se na 200 koračaja nepribližuju. G. Lisak tvrdi da je tako postigao liep uspjeh občuvanja nazada.

Boj sa medvjedom. Ugarski list „Vadasz Lap“ izvješćuje o groznom boju sa medvjedom, koji je nedavno šumar Richvalski podnesao u merenskoj šumi u županiji Zipsu. Bijaše hajka na medvjede, te lovci zauzeše opredeljena mjesta. Malo zatim opazi pomenuti Richvalski jedno deset koračaja od svoga stajališta velikoga medvjeda, opali unj iz svoje dvijeve dva hitca, te oba taneta pogodiše medvjeda u prednje noge, u prsa i u rilo. Zvier sruši se na zemlju, no odmah ustade, te se tuleći obori na lovca. Lovac izprvime odtiskivaše životinju puškom od sebe, nu kad mu to nepodje za rukom udari medvjeda lievom rukom po ranjenoj nozi, da ga tako prisili na uzmak, sam pako uzmijeć zakloni lice desnom rukom, da se tako obrani od medvjedovih pandža. Uzmićeć tim načinom pade iznenada na uzmak u jamu, medvjed za njim, te lovac mišljaše već, da je posve izgubljen. U taj poslednji čas sinu mu misao, kakova može doći čovjeku samo u najvećoj zdvojnosti. Desnom rukom pogradi medvjeda, koji je na njemu ležao za jezik, a ljevom za uho, te glavu životinje pritisnu o jedan panj, koji je kraj sebe spazio. U to priskoći drugi jedan lovac,

te razkoli medju glavu. Životinja bijaše duga pet stopa, $2\frac{1}{2}$ centa težka, a imaše krasnu liepu kožu.

Konačni izpit na kr. šumarskom učilištu u Križevcima. Dne 20., 21. i 22. obdržani su na kr. šumarskom učilištu, pismeni, dne 26. i 27. pako ustmeni strogi izpiti iz struke šumarske. Izpitu je predsjedao kao kr. povjerenik savjetnik kr. zemalj. vlade g. Janko Jurković. Povjerenstvo se sastojao iz ravnatelja g. Vichodila, te g. profesora Stražnickog, Potočnjaka, Hlave, Kiseljaka, Kesterčanka, Kružića i Prugovečkoga. Izpitu se podvrglo ukupno 13 kandidata, od ovih bje 1 reprobiran, jedan je izpit odlikom položio, a 11 njih bude jednostavno sposobljeno.

Die Pflanzenzucht im Walde. Pod naslovom „Die Pflanzenzucht im Walde“ ein Handbuch für Forstwirthe, Waldbesitzer und Studirende, von Hermann Fürst k. bayr. Forstmeister und Direktor der Forstlehranstalt Aschaffenburg, mit 40 in den Text eingedruckten Holzschnitten, izašla je netom u Berlinu kod J. Springer, knjiga, koja se toli ukusnom vanjštinom koli i sadržajem sa svimi sličnim djeli te vrsti natjecati može. Knjiga obsiže 282 strane, ciena 3 for. a. vr. Sadržaj osnova se na najnovijih resultatih znanosti i mnogogodišnje prakse velezaslužnoga pisca, s toga ju možemo svoj gospodi samo najbolje preporučiti.

Statističko izvješće trgovacko-obrtničke komore u Zagrebu. Medju najzanimivija djela na polju narodno-gospodarstvenom, koja na hrvatskom jeziku imamo, spada bez dvojbe netom izašlo djelo i izvješće trgovacko-obrtničke komore u Zagrebu, obuhvaćajuće sve gospodarske granice komorskoga okružja, za g. 1880. sa osvrtom na cieло razdoblje od godine 1876—1880. Izvješće ovo, obsiže do 300 strana, sastavio je tajnik komore g. M. Krešić. Osim običnih i vrlo poučnih i zanimivih podataka o šumarstvu, nalazimo, na kraju knjige još i kao dodatak, članak: „Rückblicke auf den Eichenholz-Handel Croato-Slavoniens in den Jahren 1876 bis 1880.“ od vrstnog i poznatog strukovnjaka g. A. Danchelovskoga. — Mi bismo u interesu stvari samo željeli da si svaki pojedini gospode članova hrvatsko-slavonskog šumarskog društva nastoji dotično izvješće dojaviti. —

Orijaš medju hrastovi Njemačke. Tako zvani „francezki dub“ (Franzoseniche) kod Raumburga u Thürinžkoj, pod hladom kojega se Napoleon I. iza izgubljene bitke kod Lipskoga počivaše, bude ove godine u travnju podsjećen. Prastari taj orijski dub imaše u promjeru 1·50 m. težio je 270 centih, a 20 metara bio je prost od grana i jedar. Starost mu ocjeniše na 450—475 godina.

Vuci u okolini zagrebačkoj. Čitamo u „Gosp. l.“ od 12. lipnja t. g. da je maksimirski lugar dne 20. svibnja kraj „mirne kolibe“, ustriolio staru vučicu, koja se je, sabrav sve sile, odvukla do velike zagrebačke ceste, i tu pod mostom poginula. Nekoliko dana kasnije primaknuo se vuk, s onu stran zagrebačke gore, pasućoj marhi, nu na viku pastira udaljio se ipak nepozvani gost. — Isto tako čitamo u novinah, da se opasna ta zvier zadnjih godina u Francezkoj na toliko naplodila, da vlada kani činit za njezin zator ozbiljne mjere.

Gospodari i šumari Austrije. Po najnovijem popisu pučanstva, iznalaša ukupni broj gospodara i šumara u Austriji 12,199.664, ukupni broj pučanstva pako iznalaša 22,144.244 žitelja. Od tuda odpada gospodara i šumara na Dalmaciju 393.767, na Kranjsku 337.485. Istru 212.766.

Kako dugo živu ptice. Čitamo u „Pozoru“ sliedeću noticu. O labudu se tvrdi, da doživi 300 godina, a sokol 200 godina. Visoku starost može doživiti i jastreb i orao. Ulovljene papige već su dostigle 100 i više godina. Dugo živi i kukavica, a Nauman tvrdi da vrana doživi starost od preko 100 godina. Naša domaća kokoš živi 15—20, fazan 15, tukac 16, golub 10. Slavulj u krletci najviše 8—10, kos 12—15 godina, dočim na slobodi živu i dulje. Kanarac može živiti u krletci 12—15 godina, nu u svojoj pravoj domovini na kanarskih otocih živi još mnogo dulje.

Podzemna šuma. Na jednom dobru lorda Normautona blizu Crowthanda nadjoše do tri jutra šume pod zemljom. Nekoja su drveća dobro sačuvana, a jedan ogroman hrast je 18 metara dug. Pojedine vrsti drveća daju se jedna od druge posve dobro razlikovati.

Imenovanja. M. Kajganović kr. kot. pomoćnim šumarskim procejeniteljem kr. kat. ravnateljstva u Zagrebu. — Šandor Perc, dosada kot. šumar u Sisku, nadšumaram i upraviteljem kod imovne obćine u Otočcu.

Novi članovi hrvatskog šumarskog društva. Društvu pristupiše kao pravi članovi: p. n. gg. kr. ravnatelj državnih šuma Milan Durst, presv. grof. Miroslav Kulmer veleposjednik, kr. srbski prof. šumarstva na šumarskoj školi u Požarevcu Jevrem Novaković, Ivan König absol. šumar, kr. šumar Vinko Dračar u Jasenovcu, gradski šumar Stjepan Dean u Dolju, Mirko Puk kot šumar u Valpovu i Milan Burda vlastel. šumar u Novidvorih.

Dopisnica uredničtva. G. G. šumarnik u B. Srdačna hvala na pripoštanom.

G. Z. u Z. Dalmacija. Rukopise uništismo u obće pako uredničtvo rukopise nevraća inače prijateljski pozdrav.

G. profesoru J. N. u Požarevcu Serbija. Učinismo po želji, hvala Vam na kolegialnom odzivu, izčekujemo željno obećana. — Živio!

Zaključni račun**Prihod**

Stavka	Poimence	Ulasom pro računa jest prelimi- nirano		U istinu primljeno		Prema tomu pokazuje se		Opazka
		for.	n.	for.	n.	više	manje	
		fr.	n.	for.	n.	fr.	n.	
Glasom proračuna dozvoljeno		3422 33						
1	Družtveni prinos od pravih članova...	516	—	464	50	—	—	51 50
2	Prinos od podupirajućih članova...	418	—	170	—	—	—	248
3	Predplata na šum. list od pr. članova	403	—	164	90	—	—	238 10
4	Predplata od predbrojnikah	216	—	24	—	—	—	192
5	Za družtvene diplome	10	—	7	20	—	—	280
6	Pristupnina od novih članova	10	—	11	—	1	—	—
7	Za uvrstbu oglasa u šumarski list . . .	30	—	—	—	—	—	30
8	Gotovina blagajne konecem g. 1880...	239	03	423	22	184	19	—
9	Kamate od uložakah	10	—	15	52	552	—	—
10	Zaostatci od god. 1879., 1880.	1520	30	479	90	—	—	1040 40
11	Nepredvidljivi prijetci	50	—	127	88	77	88	—
Ukupna svota prihoda . . .		3422	33	1888	12	267	59	1802 80
Odbiv razhod		1985	—	1603	60	76	71	458 11
Ostaje		1437	33	284	52	—	—	—

Pregledano i u redu pronadjeno u suglasju sa računskimi pri-

Laksar.

za godinu 1881.

Razhod

Stanica	Poimence	Glasom proračuna jest prelini-nirano		U istim izdano	Prema tomu pokazuje se		Opazka
		for.	n.		više	manje	
		for.	n.		fr.	n.	
	Glasom proračuna dozvoljeno	1895 —					
1	Za tiskanje družvenoga lista	700	—	660 30	—	—	39 70
2	Za Expediciju lista	60	—	54 95	—	—	5 05
3	Za šumsku kroniku	10	—	—	—	—	10
4	Nagrada tajnika (mjes. po 15 for.)...	180	—	180	—	—	—
5	Nagrada za poslovodju (mj. po 10 fr.)	120	—	120	—	—	—
6	Plaća za poslužnika	36	—	36	—	—	—
7	Stanarina za družvene prostorije	200	—	200	—	—	—
8	Pokućvo i inventarne stvari	30	—	5	—	—	25
9	Biljege, tovarne karte pouzetbene ...	20	—	4 04	—	—	15 96
10	Pisaće stvari	15	—	10 84	—	—	4 16
11	Tiskanice	30	—	—	—	—	30
12	Ogrievo	14	—	—	—	—	14
13	Za strukovne knjige, zbirke, časopise	200	—	63 25	—	—	136 75
14	Poštarina	30	—	14 84	—	—	15 16
15	Za družvenog odaslanika	100	—	—	—	—	100
16	Honorar za suradnike šum. lista	50	—	18	—	—	32
17	Nagrada (podv. i liston. 1. siečnja) ..	20	—	20	—	—	—
18	Trošak prigodom glavne skupštine...	100	—	150	50	—	—
19	Za vezanje družvenih knjiga	40	—	9 67	—	—	30 33
20	Za litografiju okružnica za dr. delegate	10	—	11 80	1 80	—	—
21	Nepredvidljivi troškovi	20	—	44 91	24 91	—	—
Ukupna svota razhoda...		1985	—	1603 60	76 71	458 11	

lozi uslijed zaključka glavne skupštine od godine 1881.

Hajek.

